

36
BIBLIOTHECA
SCRIPTORIJM MEDII RECENTISQUE AEVORUM
I. FÖGEL ET B. IVÁNYI MODERANTIBUS
REDIGIT L. JUHÁSZ, SZEGED (HUNGARIA)

SAECULA XVI—XVII.

NICOLAUS ISTVANFFY

CARMINA

EDIDERUNT

IOSEPHUS HOLUB ET LADISLAUS JUHÁSZ

MCMXXXV. — LIPSIAE — B. G. TEUBNER

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM
I. FÓGEL ET B. IVÁNYI MODERANTIBUS
REDIGIT L. JUHÁSZ, SZEGED (HUNGARIA)

SAECULA XVI—XVII.

NICOLAUS ISTVANFFY

CARMINA

EDIDERUNT
IOSEPHUS HOLUB ET LADISLAUS JUHÁSZ

MCMXXXV. — LIPSIAE — B. G. TEUBNER

Jq. kot

114. 943

EXCUSEBAT LEOPOLDUS BARTOS, SZEGED (HUNGARIA).

INTRODUCTIO.

I. De vita et scriptis Nicolai Istvanffy.¹

Vita. Nicolaus Istvanffy e nobili vetereque familia Hungarica ortus est. Avus eius Stephanus filius Iohannis vicecomitis de Baranya fuit, qui temporibus Matthiae Corvini (1458—90.) et Wladislai II. (1490—1516.) regum domi militiaeque excellebat et anno 1508. ministris aulae liberorum regalium praefectus est. Cum filium *Paulum* natu minimum ad munus sacerdotale destinasset, a. 1515. ad studia per testamentum 200 florenos et torquem 200 florenos valentem ei legavit. Patre mortuo Paulus Patavium se contulit ibique artibus liberalibus iurisque disciplinae duodecim annos (circa annos 1518—28.) operam navavit.² In patriam reversus primum cum rege Iohanne de Zapolya, eo mortuo cum rege Ferdinando stetit. Cum Turcae a. 1543. magna parte regionis Transdanubianae potiti sunt, Paulus tunc officio vicecomitis in comitatu Baranya fungens extorris cum coniuge Hedviga Gyulay liberisque in oppidum Sziget commigravit, ubi cura arcis administrandae ei a rege commissa est. Variis mandatis feliciter fideliterque confectis assessor sedis iudiciariae regiae nominatus, mox (anno 1547.) in numerum consiliariorum regis ascitus est, quo munere Posonii in consilio locumtenentis regis usque ad a. 1553, quo mortuus est, fungebatur. Versus facere iam Patavii incepit; duo eius carmina Latina ibi scripta panegyrico cuidam Iani Pannonii Bononiae a. 1522. typis excuso annexa leguntur;³ exstat insuper carmen Latinum in vexillum hastae sepulcralis tumulo Stephani — qui filius fratris Iohannis erat — a. 1544. a Thoma Nadasdy Danubio suffocati destinatae compositum.⁴ A. 1539., cum nuptiae regis Iohannis celebrabantur, fabellam Petrarcae Romanensem de Gualthero et Griseldi scriptam (De obedientia ac fide uxoria mythologia) versibus Hungaricis reddidit. In bibliotheca eius asservabatur exemplar priorum triginta librorum Historiarum Bonfinii, quod a. 1543. typis expressum est.

Nicolaus noster die 8. mensis Decembris a. 1538. in pago Kisasszonyfalva in comitatu Baranya natus est. Puerulus quattuor annorum a. 1543. una cum parentibus castellum avitum deserere coactus nonnullos annos in oppido Sziget degebat; posthac a patre ad discendos mores politiores litterarumque elementa in aulam Petri Varday archiepiscopi Strigoniensis missus est, quo mortuo a. 1549. Nicolaus Olahus tunc episcopus Agriensis eum assumpsit et anno 1551. (vel 1552.) ad studia persequenda Patavium misit. A. 1553. se studiis medicinae daturus eodem venit Iohannes Sambucus quoque, vir ille doctissimus litterarumque humaniorum celeberrimus cultor, qui studiis Istvanffy et Georgii Bona, quem avunculus Olahus mense Maio a. 1552. eodem misit, iussu eiusdem praeerat. A. 1556. per Venetias domum reversus Musis ad tempus valedicens Marti se addixit et in arce Sziget duce Nicolao Zrinyi clarissimo illo heroe prima militiae rudimenta posuit.

¹ De vita et operibus Nicolai et Pauli Istvanffy copiosius scripserunt: Th. Balasffy (ed. G. Pray, *Annales regum Hungariae*, t. IV., Vindobonae, 1767. pag. 5—6.) — A. Hieratus in epistola sua dedicatoria ad Petrum Pazmany data et Historiis sumptibus suis editis praemissa. Coloniae Agrippinae, 1622. — J. Szinnyei, *Magyar írók élete és munkái*. (Id est: De vita et operibus scriptorum Hungarorum.) Tom. V. Budapest, 1897. De Nicolao col. 199—202., de Paulo col. 202—03. — J. Holub, *A Kisasszonyfalvi Istvánffy-család*. (Id est: De familia Istvanffy de Kisasszonyfalva.) In ephemeride Turul, tom. XXVII., 1909. — J. Holub, *Istvánffy Miklós Históriaja hadtörténelmi szempontból*. (Id est: De rebus ad rem militarem in Historiis Nicolai Istvanffy pertinentibus.) Szekszárd, 1909., pag. 13—44. — J. Holub, *Istvánffy Pál*. (Id est: De Paulo Istvanffy.) In libro *Békési-Emlékkönyv*. Budapest, 1912., pag. 222—37. — Fl. Holik, *Istvánffy Miklós mint költő*. (Id est: De poeta Nicolao Istvanffy.) In ephemeride Irodalomtörténeti Közlemények, tom. XXXII., 1922. pag. 140—46.

² V. carm. 7. append. vers. 9—12.

³ Carm. 1. et 2. append.

⁴ Carm. 3. append.

A. 1558. suo eximio fautori Olaho se adiungit secretarii munere fungens, quo adiuvante anno proximo notarius cancellariae factus decem annos apud eum, qui et cancellarius regis erat, usque ad a. 1568., quo ille mortuus est, permansit. Quo anno uxorem duxit Elisabetham Both et in cancellaria ad gradum secretarii processit. Munere tam egregie functus est, ut a. 1578. consiliarius regis, a. vero 1581. propalatinus (i. e. vacante dignitate palatinali locumtenens palatini in iudiciis) a rege dictus, anno autem insequenti in comitiis ab ordinibus unanimo consensu declaratus sit. Eodem tempore rex Rudolphus eum una cum fratre Stephano in numerum baronum ascripsit.

A. 1588. cum aliis delectis viris Hungaris et Austriacis in Poloniam missus, ut Maximilianum archiducem e captivitate liberarent, a prima die a. 1590. tribus mensibus in civitate Bitomiae (Beuthen) hac re tractanda consumptis tandem exeunte mense Martio domum reversus est. Qua occasione etiam Cracoviam et Czenstochoviam adiit.

A. 1592. post quinque tranquilla lustra denuo exortae sunt inimicitiae cum Turcis, cum bassa Bosnensis in Croatiam irrupisset; toto fere hoc anno, sicut ipse scribit, in castris erat. Anno proximo cum impetu Sinan bassae exarsit longum illud bellum (a. 1593—1606.), cuius ille omnibus fere expeditionibus maioribus — licet paene sexagenarius — non sine secunda militiae fama intererat.

A. 1598. inter delectos viros erat, quibus mandatum est, ut Transilvaniam a principe Sigismundo Bathory nomine regis Rudolphi acciperent. Cum filio unico Paulo trium annorum a. 1581. amisso saepius frustra a rege petivisset, ut filias veros et legitimos heredes masculinos crearet, rebus Transilvanicis nimium laboriosis et arduis egregie obitis Rudolphus rex eximia eius merita honoraturus hanc gratiam ei filiabusque libenter concessit; praeterea eum ianitorum regalum magistrum nominavit.

In comitiis a. 1608., cum diadema capiti regis Matthiae impositum est, post tam longum intervallum ab ordinibus iterum palatinus electus est. Inter candidatos ne mentio quidem nominis Istvanffy facta est, quoniam a. 1603. adversus leges litteras sententiales contra Stephanum Illeshazy edidit. Sive hac ipsa re sive propterea, quod Illeshazy palatinus electus iniuriam vindicare velle fama ferebatur, vehementer excitatus subita paraplexia tactus est. Reliquos vitae annos in arce sua Vinicze (in comitatu Varasdiensi) peregit, ubi primo Aprilis a. 1615. vita functus est. Libros suos magna ex parte domui societatis Iesu Zagrabienensi legavit, qui nunc ex parte in Bibliotheca Universitatis Scientiarum Budapestinensis asservantur.

Poemata Latina iam Patavii iuvenis circa quindecim annorum una cum Georgio Bona Sambuco usus magistro⁵ condere coepit; Musis, ut e carminibus, quorum maximam partem intra annos 1561. et 1571. composuit, patet, posterius quoque addictissimus mansit. Summa familiaritate coniunctus erat cum Stephano Radetio canonico Strigoniensi, postea episcopo Agriensi et praeposito Poseniensi neque locumtenente regis et praefecto camerae Hungaricae († 1585. Posenii), qui et ipse non ultimus vatum et candidus censor carminum eius erat. Radetius amicissime amplectebatur eos, qui litteris humanioribus se impendebant, quibuscum in horto suo Poseniensi, ubi tiliam quandam Apollini vatum coetu assistente piorum consecravit, vatum comitante caterva confabulando deambulare solebat. Cuius coronae colloquentium socios praeter Istvanffy admisit Sambucum, qui ab a. 1564. Viennae commorabatur et Nicasium Ellebodum Casletanum Belgam (1577.) et Georgium Purchyrrhium (Purkircher; 1530—1578.), qui duo posteriores Posenii artem medicinam exercebant et viri perfecte planeque eruditi Graecis et Latinis litteris erant.⁶

Postea admodum raro Camenis usus esse videtur. Praeter aliquot epithaphia duo tantum carmina occasione legationis suae Polonicae Bitomiae

⁵ Cum enim cognita omni syllabarum varietate atque versuum adeo generibus de vestro mihi iam quiddam offerre coeperitis, hac voluntate vobis accomodata in hoc ipso cursu retinendos esse vos censui et, me Hercule, excitandos (Dedicatio Sambuci ad Georgium Bona et Nicolaum Istvanffy: Poemata quaedam Ioannis Sambuci. Patavii, 1555. V. inter editiones editionem s.)

⁶ V. carm. 51., v. 43—45.

scripta exstant. Sed litterae humaniores elegantioresque semper ei cordi erant; a 1591. a Clusio (Ch. de l'Escluse) herbarum illo peritissimo tunc Francofurti ad Moenum degente, quocum epistolarum commercium habebat, opera Heliodori et Achillis Tatii sibi mitti rogavit. („Si Latini non erunt, — scribit — etiam Graecos mitti cupio“.)

Res Hungaricas scribere ad a. 1590. aggressus est. Ab excessu Matthiae regis (a. 1490) exorsus a. 1608. iam ad annum 1606 pervenit, cum, ut supra diximus, scribendi facultate paralyti dexterae corporis partis orbatus opus absolvere ultimamque ei manum apponere non potuit et res gestas ab a. 1606. usque ad a. 1613. paucis dumtaxat verbis (in libris XXXV—XXXVIII.) complexus est.

Opera. Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV. Coloniae Agrippinae, 1622. (Ibid. 1685., 1722., Viennae, 1758). — De sigillis regis Hungariae. (Pray, G.: Syntagma historicum de sigillis. Budae, 1805. pp. 73—75). — Carmina.

II. De codicibus et editionibus carminum Nicolai Istvanffy.

a) Codices.

A⁷ — Budapest, Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae. Sign. M. Irod. Írók. 4-r. 241/II. — Saec. XVI—XVII. — Chart. — Cod. autogr. Nicolai Istvanffy. — Codicem I. Kukuljevic a. 1860. Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae donavit.⁸ Manuscripto continentur carmina 1—61. in foliis 3r—74r; folia 1—2. carmina⁹ aliorum ab ipso poeta descripta et varias adnotationes et carmen 62. (fol. 2r) continent. Carmina 2—3. conscripta sunt. Post carmen 15. Graecus textus quoque inscriptus est (fol. 39r). Post carmen 54 carmen 14. appendicis invenitur (fol. 67v). In fol. 69r carmen quoddam Ioannis Leonis Mutinensis a. 1528. scriptum invenitur. — In foliis 75r—85r nomina veterum Romanorum alia manu conscripta et variae adnotationes aliis manibus ascriptae inveniuntur. Folia 85v—86r varias adnotationes partim a Nicolao Istvanffy scriptas continent, inter quas invenitur (fol. 85v) carmen 11. appendicis (fol. 85v) et carmen 63. (fol. 86r) ambo manu Nicolai Istvanffy scripta.

E — Budapest, Egyetemi Könyvtár (Bibliotheca Universitatis). Sign. H. 46. — Saec. XVI. — Chart. — Codex e 235 foliis constat et e compluribus fasciculis compactus carmina Nicolai Olahi et maximam partem carmina ad Nicolaum Olahum scripta continet; singuli fasciculi dedicatorii erant et postea in bibliotheca Collegii Tirmaviensis Societatis Iesu inscripti erant. Qui codex duo carmina Nicolai Istvanffy ad Nicolaum Olahum scripta continet; 6.: 143r—v; 1.: 149v—163v et 203r—204r (scilicet codex male compactus est). Huic codici tres versus (266., unus e versibus 616—17. et 653.), qui in codice A inveniuntur, desunt.

F — Templum pagi Felbár (Baar) in comitatu Pozsony. — Lapis Falconis memoriae inscriptus (carmen 56.) in laevo navis templi muro a laeva altaris Sanctae Mariae collocatus invenitur.

M¹⁰ — Budapest, Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici. Sign. 774 Fol. Hung. — Saec. XIX. — Chart. — Unicum folium descriptionem monu-

⁷ Ex hoc codice Holub (Istvánffy Miklós Históriaja, o. c. p. 34.) carmen 60. et Holik (o. c. p. 145—46.) carmina 9. et 23. et 26. et 31. et 49. edidit.

⁸ Pesti Napló acta diurna a. 1860. die 17. m. Aprilis, num. 90—3055. pag. innum. 2—3.; I. Kukuljevic complures codices manuscriptos Hungaricos et Latinos Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae dono dedisse memoratur. — I. Kukuljevic, Knjizevnici u Hrvatah s ove strane Velebita, zivivsi u prvoj polovini XVII. vieka. In ephemeride Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, U Zagrebu, tom. IX., 1868., pag. 189.

⁹ Inter haec carmina sine poetae nomine quoddam (fol. 2r) invenitur, quod fortasse Nicolai Istvanffy est:

Delle hominum vitam plus, quam, Heraclite, solesbas,
In lachrymas totos solve, age, nunc oculos;
Concute maiori splenem, Democrite, risu,
Et toto resonans ore cachinnus hiet;
Vita fuit nunquam post condita secula mundi
Et risu pariter dignior et lachrymis.

¹⁰ Ex hoc codice inscriptionem monumenti sepulchralis carmine omisso edidit Holub (o. c. p. 43.).

menti sepulchri continet, quod descriptor ipse in templo pagi Vinicze invenit: carmen 60. (fol. 1v) cum titulo (fol. 1r).

Z¹¹ — Zayugróc, Archivum comitum Zay. — Epistola autographa Hungarice scripta Pauli Istvanffy adiecto carmine 3. appendicis signatura ad C. nro 53. asservatur, quae ad Franciscum Zay de Chemer missa est.

b) Editiones.

q¹² — 1522., Bononiae. — Ioannis Pannonii episcopi Quinque Ecclesiensis, poetae et oratoris clarissimi panegyricus Iacobo Antonio Marcello patritio Veneto. Colophon: Hieronymus de Benedictis Bononiae imprimebat... 1522. Quae editio continet carmina 1. et 2. appendicis, et quidem carmen 1. in fol. Piir—v (pag. innum. 115—16.) et carmen 2. in fol. Piiv (pag. innum. 116.).

k¹³ — 1553., Viennae Austriae. — Epitaphium clarissimi viri nobilitate generis, virtute et eruditione praestantissimi domini Pauli Istvanffy a Kys-azzonfalva, sacrae regiae maiestatis consilarii, scriptum a Francisco Theu-ke. Viennae Austriae excudebat Michael Zimmermannius anno 1553.¹⁴ Editione continentur carmina 4—9. appendicis, et quidem carmen 9., cui praecedebat imago insignium Pauli Istvanffy: ¹⁵ 1v; carmen 4.: 2r; carmen 5.: 2r—v; carmen 6.: 2v; carmen 7.: 2v—5r; carmen 8.: 5r—v.

s¹⁰ — 1555., Patavii. — Poemata quaedam Ioannis Sambuci Tirnaviensis Fannonii Patavii conscripta. Patavii, Gratosus Perchacinus excudebat 1555. Quae editio Georgio Bona et Nicolao Istvanffy Patavii Kalendis Februarii a. 1525. dedicata est. Quod ad paginam tituli attinet, duo exemplaria inveniuntur; et quidem appositio anno 1555. et sine anno, cum et typi litterarum differant. Ambae editiones rarae in Bayer. Staatsbibliothek München (apposito anno: 4-o P. o. Lat 615.; sine anno: 4-o P. o. Lat. 614.) inveniri possunt. — Quae editio continet carmina 65. (fol. 9v) et 65. (fol. 10v).

n¹⁷ — 1555., Patavii. — Nili patris sancti et archiepiscopi Constantino-politani illius misericordis oratio ad deum contra barbarorum incursiones, bella intestina, pestem, famem et mortis vim praesentem Ioanne Sambuco Pannonio Tirnaviensi interprete. Patavii. — Dedicatio Nicolao Olaho archiepiscopo Strigoniensi scripta Patavii Calendis Augusti a. 1555. data est. — Editio continet carmen 66. (fol. innum. 5v).

o¹⁸ — 1558., Viennae Austriae. — Breviarium secundum usum almae et metropolitanae ecclesiae Strigoniensis in promotionem divini cultus et ministerii denuo impensis reverendissimi domini Nicolai Olahi eiusdem ecclesiae archiepiscopi impressum per Raphaelem Hoffhalter. Viennae Austriae, anno MDLVIII. — Fol. innum. 1v titulo De effigie reverendissimi domini domini Nicolai Olahi archiepiscopi ecclesiae Strigoniensis dignissimi; carmina Nicolai Olahi et Georgii Bonae et Sebastiani Listhii et Nicolai Istvanffy: 67. — Opus satis rarum in Museo Nationali Hungarico (Budapest) invenitur.

b¹⁰ — 1560., Patavii. — Ioan. Sambuci Pan. oratio in obitu generosi ac magnifici adolescentis Georgii Bona Transylvani domini in Landsehr

¹¹ Quam epistolam carmen 3. appendicis continentem nec K. Thaly nec nos videre potuimus. Thaly e descriptione Ludovici Balogh epistolam una cum carmine et aliis documentis ad Stephanum Istvanffy attinentibus primum edidit: Istvánffy István sirverse, temetése és hagyatéka, 1545. (Id. est: De epitaphio, sepultura et legatis Stephani Istvanffy, 1545.) in Ephemeride Századok, 1875. pag. 202—11. Carmen 3. appendicis in pag. 205. invenitur. Carmen, ut conferretur, nos ipsi frustra conabamur.

¹² K. Szabó—A. Hellebrant, Régi Magyar Könyvtár (id est: Vetus Bibliotheca Hungarica). Tom. III. num. 250. — Editio admodum rara in Bibliotheca comitis Alexandri Apponyi (in Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici) invenitur. — Ex hac editione carmina 1. et 2. appendicis in libris, qui Iani Pannonii opusculorum pars altera (Traiecti ad Rhenum, 1784.) pag. 281—82. et Eug. Abel—St. Hegedüs, Analecta nova ad historiam renaissance in Hungaria litterarum spectantia (Budapestini, 1903.) pag. 493., iterum et tertium edita sunt.

¹³ Szabó—Hellebrant o. c. num. 412. — Editio rara Vindobonae in Bibliotheca Nationali sign. 17. L. 243. asservatur. — Versus 9—40. et 61—64. et 85—96. ex hac editione iterum editi sunt Abel—Hegedüs o. c. p. 506—08.

¹⁴ Cuius editionis titulum phototypice editum vide Holub, Istvánffy Pál, o. c. p. 225.

¹⁵ Fol. 1v huius editionis imaginem insignium et carmen 8. appendicis continens phototypice editum vide ibidem, p. 227.

¹⁶ Szabó—Hellebrant o. c. num. 430.

¹⁷ Szabó—Hellebrant o. c. num. 429.

¹⁸ Szabó—Hellebrant o. c. num. 447.

¹⁹ Szabó—Hellebrant o. c. num. 477.

et Laknpach etc., qui mortuus est V. Septemb. anni 1559. Addita sunt in fine doctissimorum aliquot virorum epitaphia Graeca et Latina. Patavii, Grattiosus Perchacinus excudebat, 1560. — Orationem Sambucus Nicolao Olahczasar Patavio Calendis Octob. 1559. dedicavit. Carmina titulo Epigrammata funebria in mortem Georgii Bona Michael Sophianus et Ioannes Camerarius et Nicolaus Istvanffy (carmen 68.: fol. 13v) et Andreas Duditiuss et Ioannes Sambucus scripserunt. — Editio admodum rara in Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) invenitur.

p²⁰ — 1561., Parisiis. — Orationes duae funebres Ioan. Sambuci Tirnaviensis (sic) Pannonii. Cum doctissimorum aetatis nostrae virorum epistolis eiusdem argumenti atque epigrammatis Graecis et Latinis. Parisiis, apud Aegidium Gorbinum sub insigne spei prope Collegium Cameracense, 1561. — Orationes funebres de Georgio Bona et barone Iacobo Stubenberg habitae sunt. — Quae editio, quod ad Georgium Bonam attinet, paene eadem editioni b est. In fol. Diiiv—Diiiii carmen 68. invenitur. — Editio perrara in Bibliotheca Georgii Ráth (in Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest) invenitur. — Qui libellus ut Appendix libri, qui De imitatione Ciceroniana dialogi tres autore Ioan. Sambuco Tirnaviensi Pannonio, eiusdem duae orationes funebres cum doctissimorum aetatis nostrae virorum epistolis aliquot eiusdem argumenti et epigrammatis Graecis et Latinis, Parisiis, apud Aegidium Gorbinum sub insigne spei prope Collegium Cameracense, 1561.²¹ (item in Bibliotheca Georgii Ráth et in Bibliotheca comitis Alexandri Apponyi [in Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici] asservatus invenitur) inscribitur, in lucem prodit.

e²² — 1566., Antverpiae. — Emblemata et aliquot nummi antiqui operis Ioannis Sambuci Tirnaviensis Pannonii. Altera editio. Cum emendatione et auctuario copioso ipsius auctoris. Antverpiae, ex officina Chr. Plantini. 1566. Cum privilegio. Editio continet carmen 10. appendicis; inter titulum (Cedendum, sed non adulandum. Ad Nicolaum Istvanffy) et carmen emblemata leonem et duos homines et simiam describens invenitur, et quidem in pag. 165.

e²³ — 1569., ibidem. — Idem. Tertia editio. Carmen una cum emblemate in pag. 178. invenitur.

e²⁴ — 1576., ibidem. — Idem. Quarta editio. . . Ex officina Christophori Plantini architypographi regii. Carmen cum emblemate in pag. 178. invenitur.

e²⁵ — 1583., ibidem. — Idem. Quarta editio. . . Apud Christophorum Plantinum. Carmen et emblemata in pag. 178. invenitur.

e²⁶ — 1599., Lugduni Batavorum. — Idem. Quarta editio. . . Ex officina Plantiniana, apud Christophor. Raphael. Academiae Lugduno-Bat. typographum. 1599. Carmen cum emblemate in pag. 178. reperitur.

f²⁷ — 1567., A Anvers. — Les Emblemes du Seigneur Iehan Sambucus. Traduits de Latin en Francois. A Anvers. De l'imprimerie de Christophe Plantin. 1567. Avec privilege. Qui liber continet carmina editionis e₁ in Franco-Gallicum versa. Carmen 10. a) appendicis una cum emblemate in pag. 191—92. invenitur. In praefatione (pag. 3—6.) legimus Plantinum versionem a quodam nomine non nominato faciendam curavisse.

²⁰ Szabó—Hellebrant o. c. num. 488.

²¹ Szabó—Hellebrant o. c. num. 487.

²² Szabó—Hellebrant o. c. num. 545. — Exemplar rarum in Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici reperitur. Quorum emblematum editio prima, quae inscribitur Emblemata cum aliquot nummis antiqui operis Ioannis Sambuci Tirnaviensis Pannonii, Antverpiae, ex officina Christophori Plantini, 1564., cum privilegio (Szabó—Hellebrant o. c. num. 526. satis rara exemplaria in Bibliothecis Musei Nationalis Hungarici et Academiae Scientiarum Hungaricae inveniuntur), carmen 10. appendicis non continet.

²³ Szabó—Hellebrant o. c. num. 584. Editio admodum rara in Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici invenitur.

²⁴ Szabó—Hellebrant o. c. num. 648. Editio rara in Bibliotheca Georgii Ráth (in Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae) asservatur.

²⁵ Szabó—Hellebrant o. c. num. 726. Editio admodum rara in Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae reperitur.

²⁶ Szabó—Hellebrant o. c. num. 930. Exemplaria huius editionis in Bibliothecis Musei Nationalis Hungarici et Academiae Scientiarum Hungaricae inveniuntur.

²⁷ Szabó—Hellebrant o. c. num. 554. Editio valde rara in Bibliotheca comitis Alexandri Apponyi (in Bibliotheca Musei Nationalis Hungarici) invenitur.

v — 1736, Viennae Austriae. — Matthias Bel, *Notitia Hungariae novae historico-geographica*, tom. II. p. 247. invenitur carmen 56.

t — 1750., Viennae Austriae. [Michael Bonbadius,] *Topographia magni regni Hungariae olim a quodam Societatis Iesu sacerdote conscripta, nunc studio cuiusdam ex eadem societate sacerdotis emendata et aucta*. In pag. 352. invenitur carmen 56.

h — 1767., Vindobonae. — Georgius Pray, *Annales regum Hungariae*. Pars IV. 1767. — Carmina 12. et 13. appendicis in pag. 6. edita sunt.

w — 1859., Wien. — Arnold Ipolyi-Stummer, *Beschreibung der Bau-denkmale der Insel Schütt (Csallóköz) in Ungarn*. In pag. 12. carmen 56. invenitur.

i — 1883., Budapest. — I. Nagy, *A kisasszonyfalvi Istvánffyak, in ephemeride Turul*. In pag. 114. carmen 56. et in pag. 115. inscriptio monumenti sepulchri omisso carmine 60.

NICOLAUS ISTVANFFY

CARMINA

1. *Panegyricus*

ad Nicolaum Olahum archiepiscopum Strigoniensem.

(Calendis Ianuarii, 1564., Tirnaviae.)

PRAEFATIO.

- En iterum Iani festae illuxere Calendae,
Quas modo pro ducibus fertilis annus habet.
Nunc tibi diversi latis de finibus orbis
Certatim cupidis dona ferunt manibus.
Ast ego Pieridum nuper digressus in hortos
Pauca tibi Aonio carmina fonte tuli
Et, quoniam, dixi, non est mihi divitis auri
Copia nec magnis munera digna viris,
Haec expressa meo pro donis carmina mittam
¹⁰ Nicolao, laudes queis legat ipse suas
Incultumque pio defendat nomine vatem,
Ut quondam antiquo tempore Thuscus eques
Aonidum sacrique fovens Heliconis alumnos
Traditur ad seros concelebrasse rogos.
¹⁵ Quicquid id est igitur, seu tanto praesule dignum
Condimus et factis equiparanda tuis
Seu minus, ut certe minus, at nunc munera laetus
Parva cape et caeptis duxque comesque veni
Ac cymbam primis tentantem caerula velis
Ne patiare altis mergier aequoribus.
Tyndarides mihi sis Castor, quo navita viso
Oceani scopulos despicit et fragilem
Dirigit intrepidus per iniqua Ceraunia puppim
Ac patrium illaesus gaudet adire solum.
Hoc, age, praesta, heros, sic longa in secula vivas,
Sic longo Pyllos tempore vince dies.

PANEGYRICUS.

Hoc, Nicolae, tuas percurrere carmine laudes
Aggrediar, licet ancipiti mea Musa labore
Territa vix oneri potis est superesse futuro.
Tu mihi seu patrias felix moderaris habenas
Sive iter ad superos pandis populumque rebellem

- Arguis aeternamque doces sperare salutem,
 Si tibi curarum moles dant otia, magnus
 Dum Caesar leges Germana per oppida ponit
 Et tibi Pannoniae commisit sceptrata regenda,
 10 Huc ades et tenues non aspernare Camaenas
 Nec vatem insolitos ausum tentare labores
 Desere, sed timidis felix allabere caeptis.
 Sic tibi perpetuum vitae mansurus in aevum
 Certet honos maneatque locus in sede piorum
 Et vaga sublimi contingas sidera fama.
 Vos etiam, Aonides et carminis autor Apollo,
 Aspirate mihi et tantas in carmine vires
 Sufficite, ut caeptum valeam percurrere munus.
 An vero gentis laudemque decusque vetustae
 20 Claraque maiorum referam monumenta tuorum,
 Queis olim indomitique Dacae gens aspera bello
 Truxque Geta et Latiis deducta colonia ab agris
 Paruit et lato tellus contermina Ponto
 Dives opum pecorisque ferax, qua maximus Ister
 In mare caeruleum prono delabitur amne.
 Quin etiam insignis bello Mavortius heros
 Hunniades miserae quondam columenque decusque
 Pannoniae et validis Turcarum terror in armis,
 Hunniades nulli veterum virtute secundus
 30 Sanguine teque genusque tuum decoravit avito.
 Illius egregiam virtutem et fortia gesta
 Barbaricae toties natorum in funere matres
 Saucia debilibus laniantes unguibus ora
 Ac toties aegris viduatae civibus urbes
 Altaque prostratis senserunt oppida muris.
 Adde tot eversas arces, tot parta trophaea
 Totque triumphatos reges pugnataque bella.
 Nam veluti in siccis quando Vulcanus aristas
 Incidit et late flaventes pascitur agros,
 40 Non illum agricolae, non densi ex aethere nimbi
 Nec rivi in mediis possunt extinguere sulcis.
 Hostiles sic ille acies, sic agmina quondam
 Obvia funesto prostrabat Turcica Marte.
 O, quam saepe suas aegreolvebat arenas
 45 Danubius pater, ingentes cum stragis acervos
 Ederet et tepido permixtis sanguine lymphis
 Vix tandem aequoreas cursum inveniebat in undas.
 Atque, licet tanta ducas ab origine nomen,
 Inclyte Maecenas, ut tantum tertius haeres
 50 A magno sis Hunniade (namque illius olim
 Dia soror specie Nymphis aequata Marina
 Edidit hasce tuum genitorem in luminis auras),
 Te tamen haud veteris laudes vel gloria stirpis,

Sed proprii dotes animi, sed fervida virtus
 Maximaque in cunctis semper constantia rebus
 Extollunt famamque tuam inter nubila condunt.
 Utque solet Phaebo concedere pallida Luna
 Vel quantam Lunae concesserit Hesperus aureae
 Aut quantum serus vincit reliqua Hesperus astra,
 60 Sic tua laus pietasque alios, quos nostra tulerunt
 Secula, praeteriit, tuus inter caetera fulget
 Et reliquos longe splendor supereminet omnes.

Nam, simul ac laetae superi tibi dona iuventae
 Afflurant, nunquam segnes inglorius annos
 65 Ducere, sed priscos virtute aequare parentes
 Macte animo et magnis caepisti incumbere rebus,
 Ut, cum olim serum tua vita relinqueret aevum,
 Fama tamen pietasque invita morte superstes
 Viveret atque virum semper volitaret in ore.
 Hocque modo ingenti Musarum incensus amore,
 Quae post exequias et dirae funera mortis
 Magnanimum heroum praestantia facta per orbem
 Venturis solae possunt transmittere seclis,
 Saepe deas Phaebumque pio es veneratus honore
 Plurima sacratis suspendens vota sacellis.
 Nec frustra, nam Pierides te lenibus ulnis
 Exceptum viridi cinxerunt tempora lauro
 Naturaeque vices et divum arcana reperta
 Tellurisque marisque vias caelique meatus
 Monstrantes Aganippeis statuere sub antris.
 Ex illo tibi mens nullarum est nescia rerum,
 Unde tremor validis munitas turribus urbes
 Concutiat, densa cur pulsent grandine terras
 Caelicolae abruptosque petant cur fulmina montes
 Aut quae vis agitet vasti tumida aequora ponti
 Pallidaque ut cedat ferventi Cynthia Phaebo
 Vel cur, hybernus celeres cum Phaebus in Austrum
 Flexit equos nostroque remotius ivit ab orbe,
 Bruma riget sylvasque comis ac gramine campos
 Et vaga iucundo spoliavit flumina cursu;
 Idem ubi flaventis graditur per signa leonis,
 Bruma abiit sylvasque comis ac gramine campos
 Et vaga iucundo decoravit flumina cursu,
 Affuit ipsa etiam proles Iovis alma Minerva
 Atque suas artes tibi tunc donavit habere,
 Facundas artes, hominum queis pectora fando
 Flectere et exortos valeas compescere motus.

Cumque tuae virtutis honos et fama decusque
 Didita longinquas passim ferretur in oras,
 100 Praestantes animi dotes et mentis acumen
 Miratam perhibent Mariam te ex ordine cuncto

- Arcanis voluisse suis adiungere, quae tum
 Magnanimo regi Ludovico iuncta marito
 Et centum Hesperiiis late comitata deabus
 105 Pannoniae fines Mavortia regna tenebat,
 Quae seu montivagos cursu per devia cervos
 Seu pavidas ageret longa in venabula damas
 Informesque ursos aut aprum dente ferocem
 Saltibus in densis certo prosterneret ictu
 110 Seu medias prodiret ovans regina per urbes
 Subiectos laeta populos in pace gubernans,
 Tu semper fidus lateri comes ire solebas
 Non curas fugiens, non duros mille labores.
 Interea ultrices dirae volventibus annis
 115 Tisiphoneque atrox Ditisque immania monstra
 Pannones in miseros arma ardentisque tumultus
 Excivere lacu Stygio pestemque famemque
 Horribilesque necēs clademque cruentaue bella.
 Et primum agrestis — dictu miserabile — pubes.
 120 Posthabitis ferrum in dominos acuebat aratris
 Arma fremens arma ingeminans et dira malorum
 Supplicia ac caedes longo per compita tractu
 Edebat fusoque rubebant sanguine campi.
 Non erat, assuetis qui pingua rura iuventus
 Aut humilem pronō molliret vomere terram
 Vel qui demeteret flaventes messor aristas
 Maturamque cadis inferret vinitor uvam.
 Neve quid intactum in nostros fera numina luctus.
 Negligerent, Solymanum Erebi de sedibus ortum
 130 Mahometi genus infidum, quod numina divum
 Nulla colit, nullo superos veneratur honore,
 Monstrum ingens, crudele et diris saevius hydrys,
 Nostram in perniciem rigido armavere furore.
 Is ope barbarica Hyrcanis Lyciisque pharetris
 135 Mygdonioque arcu et populis comitatus Eois
 Ac nigros Arabes et te, maris accola Rubri,
 Aethiopum atque Asiae vires longinquaue secum
 Bactra vehens saevis vastabat Pannones armis,
 Pannones in miseros bella execranda ciebat,
 140 Cum quo congressus fatis Ludovicus iniquis,
 Dum totis arcere cupit conatibus hostem
 (Proh superum pietatem!), ipso sub flore iuventae-
 Concidit atque animam truculento Marte profudit
 Egregiam fossaque (nefas) submersus in alta est
 145 Infelix et sorte nimis confisus iniqua
 Illum Danubiiue deae Dravique puellae
 Vicinaeque Alpes, illum vaga flumina Savi
 Fleverunt, illum sparsis per colla capillis.
 Naidēs et celeris ripae flevēre Tibisci.

- 150 Ante diem indigna miserantes caede peremptum.
 Dii maris et terrae, tuque, o sanctissima virgo,
 Quae sine connubio atque tui sine labe pudoris
 Caelicolum regem divumque hominumque parentem
 Flaminis afflatu sancti has in luminis auras
 155 Eduxti, decus o caeli clarissima Nympha,
 Cuius Pannonia est patrio sub numine, tuque,
 Rex Stephane aeterno quondam gratissime regi,
 Cur vestra infandos gens est perpessa dolores?
 Quid misera emeruit tantum? quae causa ferinam
 160 Barbariem et praedas ac tristia ferre coegit
 Funera curve animis tantae caelestibus irae?
 At regina super dilecti morte mariti
 Fracta metu et trepido confestim exterrita casu
 Flavescentes laniata comas vultumque decorum
 165 Unguibus et palmis pectus percussa pudicum
 Implevit clamore domos et questibus auras
 Totaque faemineo resonabant atria luctu.
 Ah, quoties largis humectans imbribus ora
 Crebraque flebilibus miscens lamenta querelis
 170 Frigidulam voluit quam primum abrumpere vitam.
 Ah, quoties planctu et longo devicta dolore
 Crudeles superos et sidera saeva vocavit,
 Sidera, quae dulcem merita nec morte maritum
 Abstulerant, cuius chara saturare figura
 175 Necdum animumque suum et languentia lumina quisset.
 Non secus aerea socium flet turtur ab ulmo,
 Quem pastor iaculo fixit crudelis acuto;
 Non puras iam libat aquas nec fronde recenti
 Insidet et viridi nunquam spatium in herba,
 180 Maesta sed in siccis iterans miserabile carmen
 Frondibus amissos gemitu suspirat amores.
 Ac veluti in densis ramorum Daulias umbris
 Amissi queritur furtiva pericula faetus,
 Quos genitrix clam in sepositis absconderat antris,
 185 Sed rapiens nido implumes ferus abstulit auceps.
 Sic regina suum deplorans tristis amantem
 Pallidulo crebros singultus ore ciebat.
 Non illam serae longo post tempore vitae
 Aspexere hilarem aut thalamo procedere pictis
 190 Vestibus aut Tyrio saturata murice palla,
 Sed tantum nigro velatam semper amictu
 Coniugium abruptum noctes lugere diesque.
 Ast illam externatam animi fatisque coactam
 Gaudia iucundi subito dimittere amoris,
 195 Solari atque improvisum lenire dolorem
 Tentabat tua mansuetis facundia dictis:
 Quid pateris, regina? quid isto pectora luctu

- Conficere et longo iuvat indulgere dolori?
 Pone modum lachrymis et te ad meliora reserva,
 200 Nam, simulac duri ventum est ad limina Ditis
 Et semel atrocis clauduntur regna tyranni,
 Non illinc revocare gradum aut ad luminis auras
 Posse redire datur, nullo reserabilis aevo
 Ianua stat, non, si tercentum altaria donis
 Accumules largoque deos venereris honore.
 Tunc lachrymae et questus frustra volvuntur inanes.
 Tunc querulo incassum funduntur verba labello,
 Illa leves etenim rapiunt per inania venti,
 Flectitur et nostris nunquam mors surda querelis.
 210 Aspice, ut infernas Syrix semel ivit ad umbras,
 Quamvis Nympha foret magno gratissima Pani,
 Non tamen Arcadiae Pan hanc revocavit ad oras.
 Nec tu, quadrigis Phaethon detruse paternis,
 Fletibus Heliadum es superas revocatus ad auras,
 215 Caelesti quamvis fueras de stirpe creatus.
 Ut primum maerens cerva Cyparissus adempta
 Trans Stygias est vectus aquas, quid Delius illi
 Paeoniis succis et odoris profuit herbis,
 Quique olim Rhodopes quercus et saxa ferasque
 Et vitreum cytharae dulcedine moverat Hebrum,
 Non potuit rigidos cytharae dulcedine manes
 Flectere et Eurydicen vitae revocare sub auras,
 Dilectam nimis Eurydicen miserabilis Orpheus?
 Caetera quid memorem? expertem terroris Achillem,
 Squalidus ut dira traiecit navita cymba,
 An genitrix Thetis an Neptunine Galatea
 Oceanusque pater rigida de morte redemit?
 Scilicet his cessit fatis Telamonius Aiax
 Visque Neoptolemi et virtus patientis Ulyssi
 230 Et gemini Atridae et Danaum fortissimus heros
 Tydidesque Menoetiadesque et Martius Hector
 Atque alii, quorum si nomina cuncta referrem,
 Ante pater longum Phaebus componeret annum.
 His aegram alloquiis Mariam, Nicolae, disertis
 235 Mulcebas simulans vultuque oculisque dolorem.
 Postquam igitur fletum satis est et funera rite
 Exequiasque pio iuveni regina peregit
 In templis, vetus Alba, tuis de more parentum
 Et patrio imposuit corpus exangue sepulchro,
 240 Incessit nova cura animo decedere terris
 Pannoniae longeque remotas quaerere terras,
 Quo neque barbaricae possint penetrare phalanges.
 Neu muris inclusa truci premeretur ab hoste
 Semiferique minas ferret captiva tyranni
 245 Seu secura mali et crebri secura tumultus

Transigeret viduam tranquilla in pace senectam.
Ergo Belgarum longinquas itur in oras,
Quo pater undarum Oceanus Septemque Triones
Centum amplas mulcent urbes et maenia centum,
Maenia, quae placida gaudent segura quiete
Grataque pacatis traducunt otia rebus,
Hincque suis cingit vaga fluctibus Amphitrite
Atque illinc altos ostentat Gallia montes
Occiduisque ferox undis apparet Iberus
Et longe extremo positi procul orbe Britanni.
Tu quoque tunc socius casus assumptus in omnes
Pannoniae fines et dulcia deseris arva
Perque nives pluviasque et mille incommoda rerum
Sive levi campis curru veheretur in altis
260 Anxia seu strictas Alpes et dura viarum
Cornipede in niveo incessu superare vel altis
Fluminibus mallet pictas inducere classes,
Illius externum sequeris vestigia in orbem.

An memorem, ut magna huc illuc mandata ferendo
Sithoniasque nives glaciemque et frigora densa
Caurumque Boreamque Lycaoniasque procellas
Pertuleris rapidosque ardenti in sole calores,
Cum procul a patria, procul a natalibus arvis
Te reges bello insignes populique ducesque
Fata recensentem patriae et sermone diserto
Poscentem auxilia ac divos in vota vocantem
Attentis animis atque auribus obstupueri.

An magis armorum strepitum et certamina verbis
Marta, Caesareo et victos sub fasce rebelles

275 Prosequar, invitum ut te et tristia bella perosum
Bellona in varios protruserit effera casus.
Nec tamen in medio versantem turbine rerum
Argutasque tubas inter lituosque sonantes
Obliviscenti dulces e mente Camaenas

280 Delere atque alias animo succedere curas
Impulerit, tua nam nullo vis fracta labore
Aonides sanctumque colens ante omnia Phaebum
Suspexit cantumque illis et carmina finxit,
Carmina, quae nunquam ventura redarguat aetas,
Carmina non ullis unquam interitura diebus.
Sic tua non Belgis tantum, sed tempore parvo
Fama etiam extremis tam clare innotuit oris,
Ut te doctorum celeberrima turba virorum
Mansuris longum optaret subtexere chartis

290 Atque tuum ad seros nomen transferre nepotes.
Ipse etiam veterum solers imitator Erasmus,
Belgica quo tellus nimium se iactat alumno,
Te coluit, tibi multa suis praeconia scriptis

- Detulit, aeternos quae sunt mansura per annos
 295 Et quae prisca legant docti per secula vates.
 At tibi, dum patriis procul a penetralibus absens
 Naturaeque vices et divum arcana reperta
 Tellurisque marisque vias caelique meatus
 Miraris penitusque animo interiore reponis,
 300 lucundum fratrem dirae abripuere sorores
 Matthaëum, cum quo spes et tua gaudia cuncta
 Rapta simul iacuerunt. Quis illo in tempore luctus
 Et lachrymas questusque tuos, suspiria fletumque
 Explicet aut altos fraterna in morte dolores?
 305 Quin etiam tristes elegi, tua carmina Phaëbo
 Digna, quibus miseri lugas dispendia casus,
 Quem non ad lachrymas et tristia vota resolvant?
 Non homines illis tantum flexisse Camaenis
 Mite piūque genus, sed sylvas, saxa, volucres
 310 Diceris ac duras altis in montibus ornos
 Auritosque vagis lepores iunxisse Molossis.
 Qualis Threicius chara pro coniuge vates
 Traditur obscuri crudelia limina Ditis
 Eumenidesque feras Erebi que horrentia monstra
 315 Persephonemque ipsam et mansuescere nescia corda
 Insuetis mulsisse sonis, quando ore trifauci
 Cerberus invisae custos obmutuit aulae;
 Nec maestum horribili tremefecit voce maritum,
 Tunc Tityum vultur rostro non laesit adunco,
 320 Tunc etiam expletas tenuerunt Belides urnas
 Et rota sustinuit laceros Ixionis artus
 Ac vatem exangues animae stupuere canentem;
 Ipsae etiam orantis flebant pia carmina Parcae
 Annuerantque levem dilectae coniugis umbram,
 325 Posse iterum dulces vitae remeare sub auras;
 Iamque viri certa vestigia lege secutam
 Infelix respexit amans ac protinus illam
 Perdidit, heu, nimium voto frustratus inani
 Ter voluit miseram amplexu comprehendere stricto,
 330 Ter levis amplexus avidos effugit imago
 Tardior haud Zephyris tenuique simillima fumo.
 Sed iam quindenos orbes sol aureus alto
 Volvebat caelo et toties sua signa remensus
 Attulerat longos aegris mortalibus annos,
 335 Quando tibi haud patriae immemori Iove missus ab alto
 Astitit et tali est Cyllenius ore loquutus:
 Quae tibi sollicito surgit sententia corde
 Quidve paras tam longa terens his otia terris?
 Immo, age, flecte viam causasque relinque morandi
 340 Pannoniamque tuam et patrii vaga flumina laetus
 Respice Danubii; non hic tibi numina divum,

- Verum illic faustos promittit Iuppiter annos.
 Illic te celebris et duratura per aevum
 Fama manet, quae summa tuum sub sidera nomen
 Evehet et magnos titulis augebit honores.
 Sic ait et celeri fugit per inane volatu.
 Continuo his divum monitis accensa tibi mens
 Optavit patriae dulces invisere terras
 Danubiumque patrem et lato loca iuncta Tibisco
 350 Vitiferosque Dravi colles Savique fluenta.
 Ergo revertenti Rhenus velocibus undis
 Et Batavi veteres et Belgica rura recedunt
 Ac quae tellurem longis amplexa lacertis
 Insonat occiduis mugitibus Amphitrite
 355 Quaeque gerit cinctum nebulis caput alta Pyrene
 Vindelicaeque Alpes et duri frigora Rheni
 Linquuntur. Iuvat ad patrios rediisse penates
 Templaque et aeriis spectandas turribus arces
 Conspicere atque amplas urbes et pingua culta,
 360 Pingua nec Cereris nec muneris indiga Bacchi.
 Mille tibi tacitam tentabant gaudia mentem,
 Cum foret ante oculos optatae lucis imago,
 Qua patriae fines faecundaque rura videres.
 Non secus Ionio quam fessi in marmore nautae
 365 Incertasque diu pandentes vela per undas,
 Postquam altis patrium littus tetigere carinis,
 Laetitia exultant et terris oscula figunt
 Optatis puppesque recenti fronde coronant,
 Iucundus iuvenum plausu vicina resultant
 370 Littora, dat sonitum longe Iovis avia sylva:
 Sic tu iam patriis gaudebas redditus oris
 Declarans hilari laetantia pectora vultu.
 Protinus ad regem veloci nuncia cursu
 Fama tui reditus passim diffusa cucurrit
 375 Fernandum virtute animi et praestantibus ausis
 Egregium regem fama ultra sidera notum,
 Qui nunc Pannonicis Romanum adiecit habenis
 Imperium magnumque regit virtutibus orbem.
 Dii faciant, longos etiam post imperet annos
 380 Subque illo tandem victus longeque fugatus
 Concidat et superis meritas det sanguine paenas
 Mahumetes Scythicasque iterum fugitiva latebras
 Gens infida petat, toto Pax aurea mundo
 Floreat et laeto volitans Victoria plausu
 385 Candidaque ad nostros iterum Concordia fines
 Et Probitas et, quae terras, Astraea, reliquit,
 Iam redeat, procul abscedant, procul effera bella,
 Impius atque atrum Mavors claudatur in Orcum
 Nec fera praecipiti concurrant agmina motu

Neve nimis largo pinguescant arva cruore,
 Talia sed nostros tandem miserata labores
 Numina Turcarum populis generique reservent.

Ut vero te virtutes pietasque fidesque
 Magnanimo regi commendavere, quibus te
 395 Unigena ornavit proles Iovis inclita Pallas
 Atque suum pulchrae Charites tribuere decorem
 Et quibus effulges, ceu puro sidera caelo,
 Continuo divum templis sacrisque regendis
 Te vetus et turrita suum Zagrabia cepit
 400 Pontificem ac placidam cinxit prima infula frontem.
 Quid loquar, Illyricas ut tunc defenderis oras
 Et loca. quae glauco Savus celer amne pererrat
 Atque impacatae circumdant undique gentes,
 Hinc arces Rhesi populi, saevi inde Triballi,
 405 Quique per Adriacum pandunt mare vela, Liburni
 Itala non longo spectantes littora tractu
 Et bellis fortem Ausoniam antiquosque Quirites.
 Tempore nulla tuo cessere hostilibus armis
 Oppida nec captas evertit barbarus arces.
 410 Immo etiam celebres truculento ex hoste triumphos
 Et spolia ac praedas animosus miles ademit
 Signaque nunc sacris etiam pendentia templis,
 Barbaricas olim quae ductavere catervas.

Postquam autem signis virtus exempla secundis
 415 Certa dedit caepitque tuum elucescere nomen,
 Auspiciis divis celsa tibi sede locato
 Obtigit imperiumque tuum suscepit ovando
 Agria Pannonicis ceu murus aeneus oris,
 Agria fertilibus campis et clara Lyaei
 Munere, clara viris atque ausis clara virorum.
 Et, cum tantarum subiisses pondera rerum,
 Quis populi plausus illapsaque sensibus imis
 Gaudia mortali quis posset dicere lingua?
 Spes erat antiquas iterum te principe vires
 425 Pannoniae et veterem gentis rediisse decorem
 Postque tot exilia et tantos cum morte dolores
 Extinctis tandem placide requiescere bellis
 Et pacem viridi velatam tempora fronde
 Venturam extremas Libyae Europaeque per oras.
 430 Invidit tamen haec nobis iusta ira deorum.
 Namque ferox animo et scelerata accensus ad arma
 Mahometi sanguis Asiae dominator opimae
 Agriacas arces numeroso milite saevus
 Cinxit et in latis fixit tentoria campis
 435 Tot populos in bella ferens, quot abundat arenis
 Ister et obscura quot sidera nocte relucent
 Aut quanti irato volvuntur in aequore fluctus

- Et quot ver placidum flores, quot messis aristas,
 Bruma nives, quot habet gravidas vindemia vites.
- 440 Illic Aethiopum vires, Aurora, tuorum
 Et fuscis Arabes fortunatasque Canopi
 Cernere erat gentes et qui vaga flumina Nili
 Quique Tigrim Euphratemque bibunt atque alta Niphatae:
 Culmina et Armenios habitant prope flumina saltus
- 445 Quaeque suum Memphis etiam nunc plangit Osirim.
 Vidimus et parvi domitorem ruris Isaurum
 Et rapti assuetum Cilicem Numidasque feroces
 Carmanumque equitem et sitientes vidimus Afros
 Excidium in nostrum paribus concurrere votis.
- 450 Quin etiam pictis Lycii venere pharetris
 Cappadoecesque feri et quos rigat altus Araxes
 Quique tuas spectant densas, Pamphylia, sylvas,
 Getuli Maurique duces, quos lustra ferarum
 Praecipue et rabidos dumosa ad tesqua leones
- 455 Scrutari iuvat et curvis prosternere telis.
 Illuc thuriferis Panchaia pinguis ab oris
 Armatas acies longinqua in praelia misit
 Et coniuratae descendit miles Idumes
 Et Cares Lelegesque sagittiferique Geloni
- 460 Idem habuit fervor Libyam, Garamantes et Indos
 Extremosque hominum Morinos et Cyzicon et quos
 Phrixus populos amplectitur Hellespontus;
 Tu quoque Graiorum fortunatissima quondam
 Terra viris armisque potens faecundaque bellis,
- 465 At nunc (heu, sortem miserandam, heu, tristia fata!)
 Barbaricis late regio subiecta tyrannis.
 Vel qua tellurem vel qua tumidum aspicias aequor,
 Haec compulsa tuas iunxisti in bella phalanges.
 Atque aliae innumerae latis de finibus orbis
- 470 Convenere acies, quarum si nomina gentemque
 Armaque militiaeque velit quis signa referre,
 Idem etiam aestatis flores hyemisque procellas
 Explicet autumnique imbres et gramina veris
 Sylvarumque leves frondes et littoris undas
- 475 Astraque fixa polo et radios numerabit Olympi.
 Iamque tot inter se collectae in praelia turmae
 Obsidione tuas cingebant, Agria, turres
 Quassantes muros et ab imo maenia fundo
 Eruere armatis certantes undique pilis.
- 480 Aenea quin etiam horrifico tormenta ruebant
 Impete, sulphureis quae concita fulminis instar
 Pulveribus densas penetrabant murmure nubes
 Implebantque cavum nigra caligine caelum
 Altaque concussis in propugnacula muris
 Praecipitesve globos et ferrea pila ferebant

- Multa virum saevo sternerentia corpora leto.
 At tu, quos rigidus summis incluserat hostis
 Arcibus et fidos acri obsidione premebat,
 Solari ac dictis pavidum lenire timorem
 490 Protinus auxiliisque animos accendere certis
 Et meliora brevi a divis sperare iubebas.
 Ipse autem divum sacris operatus et altum
 Illachrymans gemitumque ino sub pectore volvens
 Tendebas supplex palmas regemque deorum
 495 Talibus orabas pia circum altaria votis:
 Maxime caelicolum pater et dominator Olympi,
 Qui pedibus Phaebumque premis Lunamque bicornem
 Astraque sidereo circumlucentia caelo,
 Cuius dextra potens et terras frugiferentes
 500 Aequoraque et magnum quicquid per inane movetur,
 Condidit et solo moderatur condita nutu,
 Quem tremimus, cui festivos celebramus honores,
 Tempia per et fuis colimus solemnia votis,
 Aspice, ne nostras pigeat te audire querelas.
 505 Cernis, ut immineat nostris cervicibus hostis
 Barbarus et latos implevit sanguine campos
 Innocuo captasque furens everterit campos,
 Nec modo Pannonicas tantum subvertere saevus
 Tentet opes, sed te latum quicumque per orbem
 510 Rite colit, quicumque tuis fert mystica sacris
 Orgia confiditque tui sub nomine nati?
 Quid querar abductis desertas civibus urbes
 Et viduata suis passim cultoribus arva
 Disiectasque domos funestisque eruta flammis
 515 Horrea, protritas segetes ac pingua culta
 Praecipitesque fugam dudum petiisse colonos
 Sylvarumque altis sese occultasse latebris
 Et per inaccessas rupes perque invia montis
 Lustra vagabundos ritu vixisse ferarum
 520 Glande famem pluviaque sitim restinguere suetos?
 Pars quoque iam nostri maculatos caede penates
 Et iugulata atro conspersit limina tabo
 Ante Lares animam effundens hostilibus armis,
 Pars longe a charis abducta penatibus hosti
 525 Praeda fuit duramque tulit per colla catenam
 Vel Libycum remis Hyrcanumque impulit aequor
 Et dubiam incertis vitam consumpsit in undis
 Pro tumultu pontum et fluctus sortita marinos
 Vel timuit rigidos pascens armenta leones
 530 Ac deploratam commutans morte iuventam
 Dilacerata feris tandem fuit alitibusque
 Esca nec est humili infelix tumultata sepulchro.
 His adde abreptos genitricis ab ubere natos

- Et pia materno cunabula tincta cruore
Virgineumque (nefas!) violatum his adde pudorem
Atque prophanata hostili tua templa furore.
Heu, scelus et faedo turpatas sanguine divum
Effigies saevisque perustas ignibus aras.
Praeterea infandas strages fuseumque cruorem
540 Aerumnasque graves et tristia funera, quae nunc
Perpetimur quondamque sumus dira omnia passi,
Quis queat enumerare? An nostris angulus oris
Ullus inest, qui non facinus crudele tyranni
Saevaue pertulerit nociturae vulnera gentis?
545 Atque adeo, si nos populi tua iussa colentes
Vexando premerent, istas tolerasse ruinas
Aequius o fuerat, sed nostros barbarus hostis
Territat insultans fines nec qui tua novit
Numina nec magnum votis veneratur Olympum
Impius ac summos divum contemnit honores.
Quare, age, si nostras nondum tibi perdere sedit
Reliquias meliorque animo sententia surgit
Nec penitus diris visum est succumbere bellis
Pannoniam populosque tuos atque Hunnica regna,
Huc ades et caelo tandem speculatus ab alto
Aspice tantorumque pater miserere laborum.
Sanguinis effusum satis est, sat longa superque
Exilia et dirae tulimus ludibria gentis.
Tu nostrum infando miserans caput eripe leto,
Eripe, namque potes; merito luat omine paenas
Hostis et obsessam linquens inglorius urbem
Finibus excedat nostris; tua fulminet ardens
Dextera; fac, miles spoliis Orientis onustus
Gaudeat et victum trans littora Rubra repellat
Barbariem celebretque tuas per secula laudes.
Talibus orantem dictis placatus ab alto
Audiit omnipotens nec mitibus abnuit orsis
Et pavidum immittens Turcarum in corda timorem.
Addidit audaces nostrorum in pectora vires.
550 Tum vero nostri Turcas videre relictis
Ire minis positoque fugam celerare furore
Cum castris sociisque et semifero comitatu.
Ipsa igitur precibusque tuis curaue fideli
Agria barbaricae subducens colla catherinae
Iam secura mali portis gaudebat apertis.
Iam parte ex omni huc illuc effusa iuventus
Laeta celebrabat pacato gaudia vultu
Te laudans, Nicolae, tuumque ad sidera nomen
Usque ferens, tibi perpetuos virtutis honores
550 Et fortunatam cupiens longo ordine vitam.
Pone aderat victor laetum Paean canendo

Miles et appposito curas hilarabat Iaccho.
 Ipse etiam argutis resonabat vocibus aether.
 Te sylvae virides, te vitiferae convalles
 585 Reddebant, te sepositis in rupibus Echo
 Et nemora et montes et flumina glauca sonabant.
 Tu vero, ante quibus lachrymis votisque tonantem
 Urgebas supplex, tanto maioribus auctus
 Laetitiis cernens servatam a caedibus urbem
 590 Delapsamque polo obsessis venisse salutem
 Ingentes puro fundebas pectore grates
 Caelicolis et multa adytis pia dona ferebas.
 Sic tibi perpetuam dedit haec victoria laudem
 Extremasque tuum vulgavit nomen in oras
 595 Vel qua sol oriens revehit vaga lumina terris
 Vel qua flammatos demergit in aequora currus.
 Post etiam Augustus Caesar, qui sceptrum gubernat
 Pannoniae imperioque alios supereminet omnes
 Quique sacer Romana tenet Capitolia praesul,
 Cui Tuscus Tiberis Tarpeiaque culmina parent
 Et victrix colles submittit Roma Latinos
 Concordes iunctisque animis tibi iura dederunt
 Strigonii moderanda soli ritusque sacrorum
 Tractandos, ingens vitreis ubi volvitur undis
 605 Danubius celeremque suo Granum excipit alveo.
 Quae tibi sceptrum tua insignis prudentia, virtus,
 Nobilitas, altum ingenium probitasque fidesque
 Ac constans pietatis amor verique cupido
 Addidit et magnis longa experientia rebus.
 610 Ipse videbatur solito maioribus undis
 Ister in Euxini stagnantia claustra profundi
 Volvere caeruleas magno cum murmure lymphas
 Et circum ripas salientem aspergere rorem
 Atque tuum propter laetari incrementum.
 615 Vidisses etiam faciles per prata Napaeas
 Ludere, tum Satyros Nymphasque et Oreades altis
 Montibus agrestumque deos et Pana bicornem
 Cantibus et placidis mentem indulgere choreis,
 Ut quondam nudis illum saltasse Lupercis
 Temporis antiqui memorat longaeva vetustas.
 Sol quoque siderei decus immortale tonantis
 Exoriens nitidum radios dispersit in orbem
 Praesule te facto laetus nec nubila densis
 Involvere diem tenebris, fugit illicet aura
 Tristior et rapidi posuerunt flamina venti.
 Et merito, nam quis tantis succedere sceptris
 Vel melior nostris aut est praestantior oris,
 Sive fidem in superos certam seu mentis acumen
 Virtutesque velis animo spectare repostas.

- Nec se rege suo tantum Minoia regna
 Dictaeaeque olim iactant centum oppida Cretes
 Nec tantum Phaebo Rhodos aut Cythereide Cypros
 Cecropiaeque arces innupta Pallade gaudent,
 Quantum Strigonii laetatur te duce tellus
 Seque iugo infidae tandem divellere gentis
 Et rursus niveosque dies atque aurea secla
 Te moderante suis optat splendescere templis.
 Atque adeo quisnam caelestes aptius artes
 Te docet excepto aut nostris te praeter in oris
 640 Quis vigilat magis aut summi praecepta tonantis
 Explicat atque piis eadem quoque comprobat actis.
 Namque refers, quo certa salus mortalibus aegris
 Sit speranda modo, quali mereamur Olympum
 Sudore et divum sedes lustrare beatas
 645 Hic, ubi perpetuos astrorum ventilat ignes
 Omnipotens Solisque globum Lunaeque labores
 Ostenditque piis vitam sine fine perennem.
 Tu populos etiam nigro subducis Averno
 Errantes, quos caecus amor novitatis et audax
 650 Cura tenet veterum sprete pietate parentum
 Ire per ignotas incerto tramite calles,
 Nec ruere in praeceps pateris mutabile vulgus
 Errabunda sacris moderans vestigia habenis,
 Ne cadat et cupidus sectis fallacibus aures
 Praebeat occultum sumens per membra venenum,
 Lanigeras; ceu pastor, oves dum forte vagantes
 Devia per scopulosque videt cursare per altos
 Et pro fluminibus medicatas felle paludes
 Limososque lacus saevam aut libare mephitim,
 655 Ferre pedem ulterius prohibet manibusque bacillum
 Corripiens iterum ad fluvios herbasque salubres
 Pellit agens; totum fervet balatibus agmen,
 Quin agri atque altae responsant undique sylvae:
 Pastoris tacitum versant nova gaudia pectus.
 665 Sic etiam frenata tuo plebs pendet ab ore
 Et placidas edocta vias, quibus itur ad astra,
 Triste scelus caecasque fugat de mente tenebras.
 Sed quid ego primo digressus ab ordine cuncta
 His numeris atque hoc amplecti carmine conor
 670 Et magnum brevibus nomen subtexere chartis?
 Non mihi, si cytharam magnus donaret Apollo
 Threiciam, qua montivagas Oeagrius Orpheus
 Mulcebat lynces aut quali pectine Arion
 Extulit et mediis pressit delphinas in undis,
 675 Insuper et centum fauces, centum adderet ora,
 Ad laudes, Nicolae, tuas memorandaque facta
 Sufficerent, non, si totos Helicone recluso

- Funderet in pectus latices Parnassia rupes
 Dulciaque Aoniae dictarent carmina Musae,
 Non ego, sed dignum potius tibi condere carmen
 Radetius queat et tantum praestare laborem,
 Ut tua apud seros celebretur fama minores.
 Olli etenim vires alias dedit altus Apollo,
 Olli flavicomae magis arrisere sorores,
 Seu sit opus versu et iuncta certare palaestra
 Seu libet ora sonis facunda aperire solutis.
 Is referet melius, magno ut sub Caesare quondam
 Videris armatum bello succumbere Gallum
 Et coniuratae repressas terga cohortes
 Vertere Saxoniae ac reparantem bella Boemum
 Caesareo dare colla iugo, cum turbidus Albis
 Purpureo tinxit rubicundas sanguine lymphas
 Cornipedesque virosque occisaque corpora volvens,
 Utque tibi partem curarum atque Humnica Caesar
 Regna pius magno dederit moderanda labore.
 Ceu quondam Herculeo torquendum caelifer Atlas
 Tradidit axem humero cinctum fulgentibus astris.
 Haec ego si canerem, tanto sub pondere quis me
 Labentem iuvet aut valeat succurrere fesso?
 Atque, licet tantis impar sim conditor actis
 Nec mihi Calliope tantas in carmina vires
 Aspiret, tua iucundis ut facta Camaenis
 Dicere et innumeras possim percurrere laudes,
 Non tamen in nostris quisquam te versibus ultro
 Arguet indictum, nunquam tua facta recensens
 Deficiam, quin, supremum cum volvere tempus
 Fata mihi incipient et cassum lumine corpus
 Terra parens teget, arenti te frigidus ore
 Alloquar et moriens anima fugiente vocabo.
- 710 Post quoque, cum me mors violento funere raptum
 Auferet Elysiisque vagus spatiabor in herbis,
 Nulla tuum nobis tollent oblivia nomen
 Nec laudes levis umbra tuas aut facta silebo.
 At vos, o superi, si quid pia vota merentur,
- 715 Si vobis meritos sacravit Olahus honores,
 Si castos etiam vatum non temnitis orsus,
 Reddite, quae magnis precibus nec inania posco,
 Reddite nec vacuas sinite evanescere in auras,
 Scilicet ut fausto longas sub sidere luces
- 720 Transigat incolumis, Nympharum secula felix
 Vincat Hamadryadum nec serae incommoda multa
 Sentiat aetatis, quotiesque imbelle per artus
 Irrepsit senium tremulaeque in corpore vires,
 Vos illi rursum nitida florere iuventa
 Membra date et vestris iterum iuvenescere donis

Et, quando Pylios vivens superaverit annos
 Caelestique novus successerit indiges aulae,
 Vos illum laetis delapsi ex aethere pennis
 Accipite et nitidis fulgentem inferte sub astris.
 Isthic mille suo ferat immortalia corde
 Praemia et aeternum sublimi in sede tonantem
 Aspiciat vestroque hilaris potiaturo Olympo.

2.

(10. Ianuarii, 1570., S. Michael.)

Πλοῦτε θεῶν κάλλιστε καὶ ἡμεροέστατε πάντων,
 Σύν σοι καὶ κακὸς ὢν γίγνομαι ἐσθλὸς ἀνὴρ.

3. *Idem Latine.*

Optime cunctorum et pulcherrime Plute deorum,
 Quamvis sim cunctis peior in orbe viris,
 At, si tu mecum maneat mecumve quiescas,
 Anteferar cunctis integritate viris.

4. *Ad Stephanum Radetium.*

(16. Martii, 1564., Posonii.)

Radeti pater elegantiarum
 Atque idem pater omnium leporum,
 Cui Phaebus cytharae canora plectra,
 Minerva ingenium, Venus decorem,
 Os Atlantides dedit disertum,
 Haec, quae floridula mihi iuventa
 Dictarunt Clariae novem sorores,
 Tibi carmina mittimus, venuste
 Radeti et bone Gratiarum alumne.
¹⁰ Quae licet minus eleganter vena
 Nec pulchris numeris fluant nec ullum
 Illis indicium haereat decoris,
 Tamen pectore cum meo repostum,
 Iucundissime amice, amore magno
¹⁵ Sic te amem, ut propriam puella matrem,
 Et velim reliquos amare in annos.
 Haec tu qualiacunque signa amoris
 In te candiduli et boni sodalis
 Sume, quae tibi si placere cernam,
²⁰ Hoc cunctis ego rebus anteponam.

5. *Ad Ioannem Sambucum Tirnaviensem.*

(16. Augusti, 1564., Viennae.)

Sambuce optime, sic amate nobis,
 Ut charam unica amat puella matrem
 Et charam genitrix amat puellam,

Quo nunquam mihi charior per orbem
 Ullus ante fuit nec est et, Hercle,
 Venturis fore vix potest in annis.
 Dum tu Pannoniae tuae supremos
 Casus et dubii pericla Martis
 Nec non Caesaris inclyti decora
 10 Doctis bella paras referre chartis,
 Doctis, Iuppiter, elegantibusque,
 Me suspiria anhela vix trahentem
 Morbi vis fera perculit nec ullis
 Vexandi spatium remittit horis
 15 Seram prorsus opem ferente nobis
 Phaebo atque Aoniis novem deabus,
 Quas, ut scis, teneris amavi ab annis.
 At tu, cui faciles dii deaeque
 Non tantum Latiae Atticaeque linguae
 20 Aspirant decus elegantiamque,
 Seu iuncto pede scribis aut soluto,
 Sed virgo Iove nata Pallas artisque
 Inventor medicae potens Apollo
 Herbarum varias salubriorum
 Vires nosse dedit trucesque morbos
 Statim debilibus fugare membris,
 Huc ades neque iam insolentiore
 Extingui patiare me dolore,
 Ne lembo ante diem feri Charontis
 30 Manes umbra ferar levis sub imos.
 Quod si nunc dabis hoc mihi impetratum,
 Laudem quippe mereberis perennem,
 Quam venturi etiam canant nepotes.

6. *Nicolao Olaho archiepiscopo Strigoniensi
 nomine Mqthiae Almol.
 (6. Octobris, 1564., Viennae.)*

Iam non vana cadens hyemis dat signa Bootes
 Et brevior Phaebo fit properante dies,
 Aestivi fugiunt soles et frigida sensim,
 Non intellectis bruma venit pedibus.
 5 Bruma venit placido spolians vaga flumina cursu
 Prataque purpureis Daedala graminibus.
 Iam pictae volucres abeunt, iam garrula Progne
 Diversum externo quaerit in orbe locum,
 Qua tempestates et nostri immitia caeli
 10 Arceat a charis frigora pignoribus.
 Heu, male iam tumido pendentur carbasa ponto,
 Quum sint plena malis aequora naufragiis
 Et pater emissis adaperto carcere nimbis
 Hippotades toto saeviat Oceano,

- 15 Cum miser infido iactatus in aequore divum
 Auxilium fuis nauta vocat precibus.
 Iam venti antiquas violento turbine sylvas
 Perflantes viridem diripere comam
 Arboribus, tacet et lachrymarum oblita priorum
 Daulias absumptum plangere cessat Ilym
 Tunc iterum veteres integratura querelas,
 Quando frondifero ver erit in nemore
 Et, cum sub patulae recubantem tegmine quercus
 Pastorem afflabit lene strepens Zephyrus,
 Ille canet querulis demulcens versibus auras,
 Donec eum veniens Nox iubet ire domum.
 Ast ego qua fiam gelidis bene tutus ab Austris,
 Tu mihi speratam protinus adfer opem.
 Ut memor inde alios possim tibi condere versus,
 30 Quos dictet vati Calliopea suo
 Et faciat, tua sic virtus luceat in illis,
 Ut micat in rutilo candida Luna polo.

7. *Ad Stephanum Radetium.*

(12. Octobris, 1564., Posonii.)

- O, illi male dii deaeque faxint
 Ipsorumque pater deum et dearum,
 Qui nunc me unanimem tuum sodalem
 Iam tui cupidum tuique amantem,
 5 Quam sui est cupidus puer parentis,
 Invitum tibi et abnuentem ademit,
 Ne curru veheremur una eodem,
 Quo vecti ante simul simulque blanda
 Mulcentes animum allocutione
 10 Curas depulimus procul molestas.
 Si tamen superi haud adhuc negabunt
 Nos posse ad patrios Lares reverti,
 Nemo te mihi separabit unquam,
 Me nunquam tibi separabit ullus
 15 Non, si Iuppiter id velit supremus
 Aut si quid Iove maius est supremo.
 At, qui nunc tibi me abnuentem ademit,
 O, illi male dii deaeque faxint
 Ipsorumque pater deum et dearum.

8. *Epitaphium Catarinae de Frangepanibus,
 uxoris comitis de Zrinio.*

(11. Iunii, 1561.)

Hic Catarina iacet longa dignissima vita
 Faemina, cui fracti dederant pia nomina panes,
 Cuius honos nomenque fides sanctique pudoris
 Egregium specimen terras penetraverat omnes,

Vel qua sol oritur vel qua se condit in undas,
 Utque novum sidus caelo succederet alto.
 Illius immites ruperunt stamina Parcae.
 Te tua progenies coniunxque Serinius heros
 Fleverunt tristes et cum gemitu lachrymisque
 10 Hic tua marmoreo clauserunt membra sepulchro.

9. *Epitaphium Georgii Bonae,
 nepotis archiepiscopi Strigoniensis.*

(3. Septembris, 1559.)

Te quoque iam primo gaudentem flore iuventae
 Extinxit tristi funere acerba dies.
 Aspera quod si nunc potuisses rumpere fata,
 Gloria Pannoniae famaue prima fores.
 5 Tecum rapta iacent spes et solatia nostra
 Et moritur nostrum te moriente decus.
 Flectere si superos probitas aut forma valeret,
 Tu quoque perpetuum vivere dignus eras.
 Sed, quia nec precibus mansuescere numina norunt,
 10 Praepositum lachrymis nec remorantur iter,
 Te iuvenem egregium primo sub flore iuventae
 Crudeles nobis abripuere deae.

10. *Epitaphium Nicolai Desith
 canonici Strigoniensis, Dalmatae.*

(18. Octobris, 1562.)

Terra parens, primos quoniam ex te ducimus ortus.
 Atque tuo rursus condimur in gremio,
 Desitium prima — sic dii voluere — iuventa
 Extinctum molli conde benigna sinu
 5 Et cineres tueare pios, at nescia mortis
 Mens ad sidereas transeat alma domos.
 Illic caelitibus magnoque adiuncta tonanti
 Transigat aeternos tempus in omne dies.

11. *De Georgio Bydy et Balthasare Zalay.*

(1562., Viennae.)

Ut rosa, quae virides caput exerit inter acanthos,
 Aestivae placidus dum cadit imber aquae,
 Ac, velut irriguo florens hyacinthus in horto
 Lucundo cunctos pascit odore homines,
 Sic vos ingenium et formae praestantia vestrae
 Altius e terrae sedibus extulerant,
 Cum fera vos Lachesis iuvenilibus abstulit annis.
 Vobiscumque omnes invida delicias
 Atque, ut coniuncti magno vixistis amore,
 10 Sic post fata etiam vos locus unus habet.

Dilectae, salвете, umbrae, aeternumque valete
Terraque vos placido contegat alma sinu.

12. *Epitaphium Pauli Zarka.*

(1563., *Posonii.*)

Nec tibi funereis manibus mors atra pepercit,
Paule, sed es campos raptus ad Elysios
Ante diem charam linquens cum coniuge prolem,
Quae sine te totos flet miseranda dies.
15 Atque licet parva corpus tibi conditur urna,
Fama sed invita morte superstes erit,
Virtutes quae clara tuas animosaque gesta
Eripiet leto et summa per astra feret.

13. *Epitaphium Ioannis Fekete*

per Michaellem de Stenisniak sepulti.

(13. *Octobris*, 1564., *Posonii.*)

Hic mihi Ioanni fatalia stamina Nigro
Praesequit nigris invida mors manibus.
Nulla mihi vivo sedes fuit una manendi
Et certa in terris non erat ulla domus,
At, postquam gremio me excepit terra benigno,
Certa quies, certum contigit hospitium.
Hic vero interea ut iacerem, concede, viator,
Donec ad aethereas exciter inde domos.
At tibi felices, Michael, det Iuppiter annos,
10 Qui facis, ut certum possideam tumulum.

14. *Franciscus Naguathy loquitur.*

(14. *Octobris*, 1564., *Posonii.*)

Ut maestae extinctum flebant Phaethonta sorores,
Qua fluviorum rex labitur Eridanus,
Ac velut amissi Troiae sub maenibus altis
Deflevit manes Laodamia viri,
Haud aliter mihi post chari pia fata parentis
Assiduis manant lumina lachrymulis.
Interea tamen hoc illi de marmore bustum
Non sine perpetuo constitui gemitu
Et cineres posui charos, ut nec mihi prisca
10 Venturo laudem tempore secla negent.

15. *Λεωνίδου.*

(*Anthol. Pal. VI. 334.*)

(14. *Octobris*, 1564., *Posonii.*)

Vos saepta ac rupes Nympharum sacra choreis
Et fons e duro prosiliens lapide
Vosque altae pinus magnique nepos Atlantis
Et, qui in vicino, Pan, habitas scopulo,

- 3 Haec liba et veteri spumantia pocula Baccho
Accipite Aeacidæ dona Neoptolemi.

16. *Lusus pastoralis.*

(17. Octobris 1564., Posonii.)

Defessus longaque senex ætate Palaemon
Argutis longe notus arundinibus
Has pedicas atque ista suæ instrumenta iuventæ,
Queis olim incautas decipiebat aves,
Dat nemorum Nymphis et cornigeris Satyriscis
Addens muneribus hæc quoque vota suis:
Iam tutæ ludant volucres per inane, Palaemon
Tendet eis nullas amplius insidias.

17. *Idem.*

Chara Amarylli, tuo sic semper dulcis abundet
Ore decor, sic sis Phyllide pulchra magis,
Cras dum læta greges niveos ad pascua pelles,
Huc, age, in amplexus curre benigna meos.
5 Hic tibi ego auratamque colum et subtegmina servo,
Quæ possent magnas flectere Hamadryadas.

18. *De fratre Francisco Zeghedino.*

(18. Octobris, 1564., Posonii.)

Dum pia Franciscum reserantem iura tonantis
Audiit, hos sancto protulit ore sonos
Religio: Heu, quanto fueram ante immersa barathro,
Sed tu me densis eruis e tenebris.

19. *Lusus pastoralis.*

(19. Octobris, 1564., Posonii.)

Fons bone, qui scopulo praeceps decurris ab alto
Lucidulamque levi murmure volvis aquam,
Et vos, o coryli ripis superimpendentes
Intonsisque virens sylva cacuminibus,
5 Ipse suo hanc agnam vobis modo Thyrsis ovili
Plenaque candenti cymbia lacte tulit.
Si tamen amplexu charæ potietur Hyellæ,
Si poterit primas carpere delicias,
Non nunc, sed, quoties longum reparaverit annum.
10 Cynthus, hæc eadem munera læta feret.

20. *Idem.*

(19. Octobris, 1564., Posonii.)

Vos venti, vos dilectæ Zephyritides auræ
Et volucres densis abditæ in arboribus,

Dum mea florentes spatiat Lygda per agros,
Monstrate haec croceis cingula pulchra notis
Atque referte illi: Tuus haec tibi mittit Amyntas,
Lygda, viden croceis cingula pulchra notis.
Seu miserum his vinclis confestim strangula Amyntam
Seu patiare suis flectier officiis.

21. *Idem.*

(23. Octobris, 1564., Posonii.)

Hoc speculum tibi ab urbe fero, pulcherrima Nisa,
Hinc poteris faciem cernere lucidulam,
Sed, tua de speculo dum praebet imago videndam,
Cogita, ubi niveas Alphisiboeus oves
Pascat, et ad dulces latebras, mea Nisa, venito
Ac te ad vicinos currere finge greges.
Post ego te tali donabo munere, ut ipsa,
Si videat, pulchrum iuret id esse Pales.

22. *Idem.*

(23. Octobris, 1564., Posonii.)

Saevit atrox Boreas, nigro dum turbine terras
Contristat, crebris saevit hyems nivibus,
Saevit et irati, quoties tumet, aequoris unda,
Et quoties summi fulminat aula Iovis.
Saeva quidem sunt haec, at nostro in pectore longe est
Saevior occultis ignibus Alcinoe.

23. *Idem.*

(8. Novembris, 1564., Posonii.)

Has ego materno ex horto violasque rosasque
Albaque puniceis lilia mixta rosis,
Chara Lycinna, meo decerpsi molliter ungui,
Ut decorent flavas haec tibi sarta comas.
Cernis, ut hos tenuis flores consperserit humor
Utque levi calathus sit madefactus aqua?
Has guttas si forte putas rorem esse, Lycinna,
Falleris; ex oculis hae cecidere meis.

24. *Idem.*

(9. Novembris, 1564., Posonii.)

Gradive armipotens tuque, o Tritonia virgo,
Quos penes est belli, pacis et arbitrium,
Dux nivei Damon gregis et venator Iolas
Ponimus ad vestros haec modo dona focos:
Cornigerum Damon caprum, at venator Iolas,
Quem nuper vasto vulnere fudit, aprum.

Vos procul a nostris arcete penatibus hostem
 Et quaecunque ferox praelia miles habet,
 Et facite, ut sylvis securus inerret lolas
 10 Et tutos Damon pascat ubique greges.
 Hinc vobis et nos, nostrorum et turba nepotum
 Haec repetet certis munera temporibus.

25. *Idem.*

(2. Decembris, 1564., Posonii.)

Hespere, sic caelo semper tuus ardeat ignis,
 Sic Triviam claro lumine vince deam,
 Haec, tibi quae tacito loquitur Telayra labello,
 Ne crede aeriis decipienda Notis,
 5 Sed potius, reliquis si te unum praetulit astris,
 Fac, primum cupido delur ut illa viro
 Et dirae effugiens ius imperiumque novercae
 Optato possit vivere coniugio.

26. *De Iano Pannonio episcopo Quinqueecclesiensi.*

(17. Ianuarii, 1565., Posonii.)

Iane pater, nostrum qui quondam primus ad Istrum
 Duxisti Aonides ex Helicone deas,
 Dum tua sic mecum tacitus monumenta revolve,
 Sive elegos, pulchrum sive epigramma facis
 Seu charas luges animas aut inclyta condis
 Facta ducum aut Latio Dorica scripta refers,
 Quicquid agis, fateor, veteres, ignoscite fasso,
 Te facile antiquis vatibus esse parem.

27. *De Sancto Medardo.*

(8. Iunii, 1565., Viennae.)

Quod nulli in terram caderent e nubibus imbres,
 Aruerat nimiis solibus ustus ager
 Et, ne lenta seges rapido langueret ab aestu,
 Agricolis sola spes erat in pluvia,
 5 Cum bonus optato tellurem rore Medardus
 Imbuit et largis arva rigavit aquis.
 Quando igitur flavas producet messis aristas,
 Solemnes illi rustica turba choros
 Instituere cupidisque feret pia munera dextris,
 10 Hunc quoties laetum viderit ire diem.

28. *Lusus pastoralis.*

(6. Augusti, 1565., Viennae.)

Nuda pedem et flavos per collum sparsa capillos
 Lyriope, medio dum nitet axe dies,
 Erras, vicinos incustodita per hortos
 Hic, ubi candidula labitur amnis aqua,

- 5 Et modo lucidos flores, modo mitia carpens
 Poma recurvatis tollis ab arboribus.
 Saepe etiam metas ultra finesque recedens
 Obscura solita es nocte redire domum.
 Ut vidi, ut timui, ut quercu speculatus ab alta
 10 Attonitus totus sensibus obstupui.
 Ah, nimis incauta, ah nimium temeraria virgo,
 Cur sola e proprio limine ferre pedem
 Non dubitas? Quoties gelidus me concutit horror,
 Ne te aliquis densa conditus in sylva
 15 Abripiat praedo aut, niveos dum ex amne lapillos
 Colligis, albatem mordeat hydra manum
 Aut faetae occurras lanianda in montibus ursae?
 Dii tamen in melius vertere cuncta velint.
 Seu te igitur tanto imprudens ne crede periclo
 20 Aut, si tam dubii gaudia ruris amas,
 Me fidum comitem semper tibi iunge Menalcam,
 Qui te indefessus, quo velis ire, sequar.
 Tunc ausim pro te et rigidum contra ire leonem
 Nec fugiam durae mille pericla necis.

29. *Idem.*

(19. Novembris, 1565., *Zigeth.*)

- Splendidior vitro Bacchoque salubrior unda,
 Quam niveo omnipotens gurgite fundit humus,
 O, quam te memorem, postquam mihi membra levasti,
 Languida quae nimio facta fuere mero.
 Unde tibi, quoties ventura recurrerit aestas
 (Nam modo me hoc fungi munere bruma vetat),
 Purpureos spargam flores ripamque recenti
 Fronde tegam, ne almas aestus hiulcet aquas,
 At tu semper eas lene salientibus undis
 10 Et bene Paeonia membra levabis ope.

30. *Ad Nicolaum Telegdinum lectorem et Stephanum Radetium
 praepositum et canonicos ecclesiae Strigoniensis.*

(25. Ianuarii, 1566., *Tirnaviae.*)

- Salvete unanimis boni sodales
 Et dulci mihi melle dulciores,
 Telegdine venuste et o meorum
 Censor candide carminum Radeti.
 5 Ambo haud illepidi haud inelegantes,
 Sed digni innumerabiles per annos,
 Digni secula vivere ad trecenta.
 Quid rerum geritis, iacet sub alta
 Dum tellus nive, cuncta dum rigentem
 10 Horrescunt hyemem asperumque frigus,
 Ventorum rabiem et malas procellas,

Quae fundo maria eruunt ab imo et
 Astrictos glacie morantur amnes?
 Quid rerum geritis? Sequine divum
 15 Vos leges studiumque literarum
 Noctes atque dies iuvat sacrarum
 Et libros terere elegantiores
 Augustini, Hieronymi Bedaeque
 Et qui os sacrum habet aureamque linguam
 20 Aut curis animo procul fugatis
 Interdum facili otio vacare
 Et cum simiola lubet iocari,
 Turpi simiola, sed eleganti,
 Quae nunc saltitat huc levis, modo illuc
 Et vestros imitatur apta gestus?
 At, quidcunque agitis, rogat sodalis,
 Vester fidus et integer sodalis,
 Ut sui memores frequenter este,
 Seu libros legitis laboriosos
 Seu curis animo procul fugatis
 Parvam ludere simiam iubetis.

31. De Sebastiano Tinody.

(4. Maii, 1566., Tirnaviae.)

Pannonici heroes, quos Mars atque inclyta virtus
 Astris beatos intulit,
 Tantum Tinodio debetis, credite, vati,
 Qui facta vestra concinit,
 Quantum grandiloquo Pelides magnus Homero
 Ajaxque debet scutifer,
 Ille etenim facit, ut post invida fata libellis
 Vivatis omnes in suis.

*32. Epitaphium Nicolai comitis de Zrinio,
qui 8. die Septembris a. 1566. in Zighet a Turcis est interfectus.*

(21. Novembris, 1566., Zagrabiae.)

Pannoniae decus et patriae spes una ruentis
 Nicoleos iacet hic, quem stirps Serrinia quondam
 Clara armis ducibusque vagas in luminis oras
 Protulit insignem bellis et Marte potentem.
 Testis Dalmatiae littus testesque Triballi
 Illyricique Dacaeque et ripa binominis Istri,
 Sed quid hoc? Oceanus, latum qua terminat orbem,
 Hic, dum crudeli Zighetum tutatur ab hoste,
 Heu pietas, frontem traiectus glande serenam
 Occubuit pugnans; caput a cervice revulsum
 10 Turca ferox natis misit, qui deinde gementes
 Illud marmoreo clausurunt rite sepulchro,
 Caetera membra prius victor tumulaverat hostis.

Et licet extinctum diro sit vulnere corpus,
 Factorum sed fama vicens ereptaque leto
 15 Gloria venturis semper memorabitur annis,
 Dum Sol ex alto terris radiabit Olympo.

33. *Epitaphium Ioannis Giulay.*

(18. Decembris, 1566., Vinice.)

Heu, Giulaine, iaces, prima defuncte iuventa,
 Quamquam, si genus et formae praestantia posset
 Aut iuvenile decus crudelia flectere fata,
 Vincere longaevae debebas secula cervae.

34. *Ad Mathiam Ebeczky.*

(Calendis Ianuarii, 1567., Tirnaviae.)

Mathia, generis Ebecciani
 Lux ingens, precor his novos Calendis
 Iani, queis celer inchoatur annus,
 Salubreis tibi prosperosque soles,
 Immo secula tot, quot in profundo
 Mari lucidulae latent arenae
 Et quot sideribus polus relucet.
 Nam te inter reliquos meos sodales
 Semper, quod fateor, magis amavi,
 10 Tum quod candidulum piumque pectus
 Et mores placidos habes nec ipsi
 Cedis. integritate Scipioni,
 Tum quod saepe soles meos ineptos
 Legendo haud minimi aestimare versus.
 At, si charus ego tibi sodalis
 Sum necdum ex animo tuo recessi,
 Ne, rogo, grave sit tibi ac molestum
 Ad me candidulum venire amicum
 Extorrem patria, bonis domoque
 20 Et quod mi magis est eritque semper,
 Donec spiritus hos tenebit artus,
 Funestum, lachrymabile atque acerbum,
 Charo, proh dolor, optimoque fratre.
 Hic me continuo obrutum dolore
 Consolere elegis tuis disertis,
 Queis nec Naso canat venustiores.

35. *Ad Pium quintum papam de cardinale Delphino.*

Pasquillus rogatu Radetii.

(Ultima Ianuarii, 1566., Viennae.)

Quinte pater, summi certissima cura tonantis,
 Qui Tiberim et Romae maenia celsa tenes
 Et qui sidereo ius hoc deducis Olympo
 Ut, seu caelestes claudere quando vias

- Seu reserare velis, semper tibi pareat aether
 Eque tuo tellus pendeat arbitrio,
 Quinte pater, salve, longum tibi vivere tempus
 Det bonus aurato Iuppiter in solio,
 Es pius imprimis, quod monstrum immane marinum,
 10 Qui de delphini nomine nomen habet,
 Purpureo longe submotum exire senatu
 Suffragii ablata qualibet arte iubes,
 Quandoquidem ille tuae funestum est dedecus aulae,
 Ille tui est ingens ordinis opprobrium,
 15 Nam, seu iucundo dum lustrat lumine terras
 Seu dum sol alto mergitur Oceano,
 Invenies illum iuvenes ardere puellas
 Turpiter et variis concubuisse modis.
 Saepe etiam mares furtim, quod vidimus ipsi,
 Proh pudor, invitos in sua vota trahit,
 Cum famuli clausos servantes undique postes,
 Obvia ad aspectus ne via quae pateat,
 Illum Caesareis conficto nomine curis
 Distringi atque tuas scribere res simulant.
 O, si tunc miro se aperiret ianua casu,
 Quantas Delphini panderet illecebras.
 Adde huc deceptos mirandis artibus omnes,
 Rebus in angustis a quibus aera petit.
 Semper enim fraudemque dolum et periuria nectit,
 30 Quin et Iudaeis non semel imposuit.
 Cur alia hic memorem? nihil est tam immane nefandum,
 Non ullum, quod non audeat ipse, malum.
 Iure igitur summas tibi agit pro hoc munere grates
 Relligio et sanctas sidera ad usque manus
 35 Extollens petit, hoc monstrum deforme marinum
 Ne patiari tuo vivere in imperio,
 Sed vel confestim meritis interfice plagis,
 Aut, si te pietas et tua vota movent,
 Illum ad latrantem Scyllam Syrtesque releges,
 40 Ut reliquum aetatis transigat omne suae
 Inter delphinas interque immania cete,
 A quibus et nomen progeniemque trahit.

36. *In Petrum Illicinum.*

(10. Februarii, 1567., Tirnaviae.)

- Parens supreme caelitus Diespiter,
 Qui fulgur ardens et corusca fulmina
 Tonante dextera concutis, quae tibi
 Cudit Siculo Mulciber in fornacibus,
 5 Quousque diram abominatamque hanc luam,
 Istam execrandam funestamque belluam
 Et hoc atrox oculis nostris spectaculum

Nostra morari sustines in patria
 Aut quamdiu te sustinente, proh dolor,
 Fax ista miseros enecabit Pannonēs?
 Dico Illicinum insanientem hunc et levem
 Rabulam, vetustae dedecus Etruriae.
 Caput scelerum cunctorum inexpressibile,
 Qui iam sepultis pallidior manibus
¹⁵ Et garrula loquacior hirundine
 Poenoque longe fraudulentior truci
 Meris clientes detinet fallaciis.
 Nugatur, urget, distrahit, vexat, rapit
 Lingua tribunal verberans inutili
²⁰ Vanisque subsellia replens clamoribus,
 Quos sibilantes dissiparent Africi.
 Quapropter, o supreme caelitus pater,
 Hoc turpe monstrum, quo nihil est turpius,
 Ut horrido sternas, memento, fulcra
 Aut devorandum trade terrae hiatibus,
 Ut in profunda deturbatus Tartara,
 Quas iam meretur, has statim paenas luat,
 Namque ante saevos non timebit grex lupos,
 Lepus molosso blandietur obvio,
 Cervis leones accubabunt Punici.
 Plaudebit albis milvius columbulis,
 Natura rerum finietur omnium,
 Quam iste efficaci paenitens scientia
 Unquā velustis exuatur moribus.

37.

(17. Februarii, 1567, Tirnaviae.)

Fama, leveis quae cursu auras aviumque volatus
 Fulminaque et ventos vincis Hyperboreos,
 Pannonicas, age, quam primum conscende quadrigas,
 Sic poteris solitis ocyor ire viis.

38. *Ad Georgium Drascovith episcopum Zagrabiensem.*

(Calendis Ianuarii, 1564., Posonii.)

Tu mihi, caelicolum non ultima cura Georgi,
 Cui datur Illyricos fines et flumina Savi
 Ac placidum Colapin et qua rigat arva Coranus,
 Imperio regere et populis dare iura vetustis,
 Carmen eris, tibi laeta neget quis carmina vates,
 Quem sanctae Aonides et carminis autor Apollo
 Et virgo ante alios Tritonia diligit omnes
 Et cui laurigera nectunt de fronde coronam
 Dique deaeque omnes, quibus et tu debita reddis
¹⁰ Munera et aeternos sacris operatus honores
 Concelebras summis onerans altaria votis.

- Hic tibi sit tantum gratus labor. Altius olim
 Evehar et laudesque tuas tuaque inclyta laetus
 Facta canam, ut quondam te maenia celsa Tridenti
 15 Concilio in magno et patres stupuere Latini
 Orantem et magni pendentem iussa tonantis.
 Nec plausus et vota hominum nec mille silebo
 Gaudia Pannoniae nec quae tibi praemia Caesar
 Addidit ac rarae tribuit virtutis honores.
 20 Nunc tamen hos etiam, quamquam magis ardua longe
 Te, fateor, deceant, haud aspernabere versus.
 Namque ferunt, antiqua suas ubi Siscia turre
 Attollit caelo et Savi vaga flumina lentus
 Ingreditur Colapis tractuque Segestica longo
 Insula tit veterumque altis hinc inde Quiritum
 Reliquias late ostentat circumque supraque
 Diversae volucrum voces et mitior aerae
 Sibilus et vitreis invitant flumina lymphis,
 Consedis deam, Illyricis quae praesidet oris,
 30 Divina effigie et radiantis imagine Lunae
 Conspicuam et superas maestam haec dixisse sub auras
 Multa super charae queritantem funere gentis:
 Nascitur et nostris tandem lux aurea terris,
 Aurea candenti semper signanda lapillo,
 35 Aurea venturis semper memoranda diebus,
 Quam laeti iuvenes olim et chorus innuptarum
 Et seri sublime ferant super astra nepotes
 Alta coronantes festivis templa corymbis
 Ac pia caelicolis statuentes vota quotannis,
 40 Quandoquidem nobis caelo est demissus ab alto
 Egregius praesul, quem virtus fasque piumque
 Et recti praeclarus amor verique cupido
 Laetaque purpureis sequitur Victoria pennis.
 Aspicite, o comites, namque illius undique divae
 45 Circumstant latus et Nymphae comitantur euntem,
 Praesulis adventu quantum nemus omne recenti
 Fronde viret quantumque novos terra colores
 Summittit gremio et lymphis salientibus undae
 Laetantur passim et placidus laevum intonat aether.
 50 Hoc duce, spero equidem, nisi mens mihi fallitur, oris
 Illyricis priscumque decus laudisque vetustae
 Gloria et omnigenae virtutis fama resurget.
 Hic etiam optatos crudeli ex hoste triumphos
 Victor aget, veluti superi bona signa dedere,
 55 Nuper cum truculentum hostem fera bella cientem
 Contudit et Turcas istis avertit ab oris
 Omine firmato, quorum dira agmina et ipsos
 Perdomuitque duces vinclisque et carcere frenans,
 Impia ne posthac repararent bella, coegit.

Ter voluit gens dira acceptam reddere cladem,
 Ter compressa dedit multas cum sanguine paenas.
 Pro quibus officiis vos illi in sede piorum
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

Hic sacras leges, summi mandata tonantis,

65 Quo sine nullum unquam potis est mortalibus aegris
 Esse bonum aut animis quicquam superabile nostris,
 Edocuit ritus dicens servansque priores
 Et longe a populis nunc ortae semina fraudis
 Depulit, utque suum pastor custodit ovile,
 Ne lupus incauto struat insidias armento,
 Sic iste aetherio populos in faedere servat.

Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

Quid referam, ut prima florens aetate iuventae
 Urbem Antenoream, vitreo quam flumine circum
 Medoacus cingit, Phaebo comitante petivit,
 Quae nunc Ausonias tantum supereminet urbes,
 Nocte silente ignes quantum vaga Luna minores?
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

Namque illic Tritonis, Hera Aonidesque Camaenae
 Auricomusque suas sedes defixit Apollo;
 Assiduus illic studiis operata iuventus
 Sacra coronatur Daphneide tempora lauro
 Ornamenta sui capiens haud vana laboris.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

Tunc illum eventus varios atque abdita rerum,
 Arcanos pelagi motus atque omniparentis
 Naturae astrorumque vias caelique meatus
 Condocuere novem immortalis voce sorores.

Ipsa sed ante alias pulcherrima Calliopea

90 Praenoscens docilemque animum sensusque latentes
 Et Phaebi ambrosium nectens ex arbore sertum
 Velavit placidum iuveni caput et tibi dixit:

Ista, meae comites, iam nunc dant praemia Musae.

Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

95 Et tibi successus faustos reditumque per Alpeis

Spondent felicem, patrios attingere fines

Ne dubita et charis dabitur considerare terris.

Ipse etiam magni Caesar cura unica Olympi,

Qua late vastos pandit Germania fines

100 Hercyniique iacent saltus atque amne bicorni

Urbesque populosque rigat vagus undique Rhenus,

Excipiet te hilaris et tecum seria mille

Curarumque simul magnas tractabit habenas.

Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!

105 Neve tuam rerum fluctus atque aspera mentem

Plurima debilitent, vires roburque ministrans

Ipsa adero et facilem praesenti numine ducam.

- Tum nudaе Charites nigrique nepos Atlantis
 Almaque iucundum afflabit Cytherea decorem.
 110 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 Oceano velut in magno si quando coorta est
 Tempestas saevitque horrendis flatibus Auster
 Et ferus iratum diverberat Africus aequor,
 Una Aquilo charae securus Orithyiae
 115 Torquet agens saevos ipsa usque ad sidera fluctus,
 Tum nimbi pluviaeque et mixtum turbine fulmen
 Ingeminant, miseris nec iam spes ardua nautis
 Ulla manet dirumque ferox letum unda minatur:
 Talis erat facies atque haec pereuntis imago
 120 Illyrici, in nostris saevirent dum urbibus hostes.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 Ast, ubi caeruleo placidos e gurgite vultus
 Neptunus pater exeruit saevumque tridentem
 Arripiens ortas caepit sedare procellas,
 125 Tum venti posuere minas atque aequora late
 Tuta silent vastique residunt undique fluctus
 Et vela implerunt aurae Iovis inspirantes
 Mitius ac laetis surgit spes ardua nautis,
 Adventu sic nostra tuo se nomina tollunt
 130 Nec dubie redit hostilis fuga certa pericli.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 Unde tibi Pario ponet de marmore signum
 Posteritas semperque tuos celebrabit honores
 Et varia instituet laeti certamina cursus,
 135 In quibus ardentis iuvenes vestigia cervae
 Et vaga praepetibus anteibunt flamina plantis.
 Victor equum Thracem aut variatam murice vestem
 Aut arcum pharetramque et Gnosia spicula habebit.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 140 Salve, heros venerande, tibi sint mitia fata,
 Purpureos tibi ver flores casiamque thymumque
 Puniceasque rosas et candida lilia iactet
 Et lenes spirent Zephyri nec mollior aestas
 Desit et omnigenas pleno bona copia cornu
 145 Fundat opes et temperie sol nutriat alma.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 Tum procul immites integro a corpore morbi
 Languorque maciesque et tristi pallida vultu
 Febris et indomitae facies truculenta podagrae
 150 Diffugiant saevusque dolor diro exulet Orco,
 Sed risus et mille ioci, sed grata voluptas
 Laetaque iucundum pertentent gaudia pectus.
 Texite perpetuam, pia numina, texite laurum!
 At, postquam Dryades vel durae secula quercus
 155 Et celeres longis cervos excesserit annis,

Quandoquidem nihil est istis durabile terris,
 Verum alto quaerenda salus certissima Olympo est,
 Vos illi tot pro officiis, pro munere tanto
 Reddite perpetuam, pia numina, reddite vitam!

39. *Ad Ioannem Sambucum Pannonium.*

(24. Februarii, 1567., Tirnaviae.)

- Quod mihi Musarum dulces ante omnia faetus
 Dignaque Pieriis carmina virginibus
 Miseris, ut veterem his consolareris amicam,
 Sambuce, o nostrae maxima pars animae,
 5 Id mihi tam charum scito gratumque fuisse,
 Quam solet aestatis tempore torridulae
 Lympha viatori, quae dura frigida rupe
 Prosilit atque homines alicit et pecudes
 Defessos praebens gratissima pocula membris,
 10 Dum nimis fervet solibus ustus ager.
 Nam memoras prima repetens ab origine, quales
 Quosque olim reges Pannonis ora habuit,
 Qui fera praecipiti miscentes praelia dextra
 Latum orbem forti perdomuere manu
 15 Nec sua squallenti faedantes regna veterno
 Sub iuga finitimos corripuere duces,
 Atilaque imprimis, Scythico qui egressus ab orbe
 Obvia quaeque suis perdidit agminibus
 Iamque tibi iam, Roma, minas caedemque parabat
 Atque sagittiferis arduus ibat equis,
 Ut Scythica erueret Capitolia celsa bipenni
 Et Tiberim Latio sanguine pollueret,
 Cum pater ipse Leo caelu comitante deorum
 Iratum a tantis regem inhibere malis
 25 Praesentique urbem cupiens arcere periculo
 Affuit et mites ore dedit gemitus:
 Pone minas, rigidum, precor, Atila, pone furorem
 Per caeli, obtestor, sidera, pone minas!
 Si nescis, habitant istis pia numina templis,
 30 In quibus magnorum rex superum colitur,
 Nique redis, vides, ut strictum a tergo efferat ense
 Hic nive Sithonia candidior iuvenis,
 Quem pia de summo miserunt numina Olympo.
 Haec ait. Ast illi continuo omnis abijt
 35 Dilapsus furor, ut Zephyro vaga nubila flante
 Pulsa solent auras diffugere in tenues.
 Tum canis Andream in Solymos pia bella gerentem
 Nostra Canopaeis agmina littoribus
 Inferre atque tuos mirari, Nile, recessus
 40 Et quae monstra tuis plurima gignis aquis.

- Tum canis Illyricis Ludovicum aliisque triumphis
 Insignem Siculo ponere iura mari
 Parthenopesque oras moderari et nobile regnum
 Pulchraque campani culmina Pausilypi.
 45 Nec retices divis olim immortalibus ortum
 Mathiam, cuius sidera tangit honos
 Et qui unus reges tantum supereminet omnes,
 Quos habet haec aetas aut alia ulla habuit,
 Quantum alios ignes nitidissima stella Diones
 50 Aut dea nocturnis luminibus Trivia;
 Namque ille haud sua contentus custode tueri
 Et Salentinis misit opem populis,
 Quos tunc indomito vexabant robore Turcae,
 Aufide, qua sacram lambis lapygiam,
 55 Cum flos Pannoniae Tyrrhenum classe per aequor
 Invehitur fines, Hesperia alma, tuos,
 Quique tuis hostis cervicibus impendebat,
 Diffugere assuetas compulit in latebras.
 Felix, Hercle, nimis, nimis es, Sambuce, beatus,
 60 Cui procul a vulgi condicione levi
 Et procul a gravibus virgo Rhamnusia curis
 Otia praesenti numine tanta dedit,
 Ut non Aonios tantum pote promere cantus,
 Queis moriens dulci gutture cedat olor,
 65 Paeonios sed enim succos herbasque salubres
 Nosse dedit medicae Cynthus autor opis,
 Quin etiam caelo interdum spatiaris in alto
 Lustrans convexo sidera fixa polo,
 Qua parte ensiferi niteat stella Orionis
 70 Quaque Molorcheus proferat ora leo
 Et qua prima vagis Argo se credidit undis
 Solvens e curvis littoribus Pagasae.
 Ast ego, quam diris fortunae fluctibus actus
 Haeream et haec leto lux mihi sit gravior,
 75 Te audivisse puto et nostro indoluisse dolore,
 Namque mihi patrias barbarus hostis opes
 Abstulit et cultis Turcae dominantur in agris
 Carpentem nostra consita poma manu.
 Adde, quod in muris atque obsidione Sigheti
 80 Mi vita longe charior atque anima
 Interiit frater, cui primo in flore iuventae
 Barbaricum, ah pietas, ferrum animam eripuit,
 Unde mihi chari post tristia funera fratris
 Pallida continuis ora madent lachrymis.
 85 Sed, quae me atque illum has in luminis edidit auras,
 Crudeles genitrix maesta vocat superos
 Flens noctem atque diem et lachrymis tabescit in ipsis,
 Ut iam illi in vixit nox tegat atra oculos,

- Et nulla admittens solamina se quoque votis
⁹⁰ Posse mori aut fieri saxea vult Niobe,
 Cui dulces olim natos Latonia proles
 Fixisse hamatis fertur arundinibus:
 Quid, Dictynna, facis? cur arcum intendis, Apollo?
 Num vobis nati quid nocuere mei?
⁹⁵ Vos ego si caeca contempsi perdita mente
 Sique lacessita sumitis arma manu,
 Me, me unam vestris, me solam occidite telis,
 Insontes, eheu, perditte ne pueros.
 Non haec turba nocens, nihil hi admisere; magis vos
¹⁰⁰ Orarunt Phrygio saepius in Sipylo.
 Non tamen his aliisque deum mens irritata
 Mansuescit scopulis surdior Adriacis,
 At misera illa fero confixos vulnere natos
 Aspiciens Parium transiit in lapidem
¹⁰⁵ Et iam dura silex plorat tamen assiduasque
 Marmoreo sudans ore ciet lachrymas.
 Haec igitur, Sambuce, meas, quae est, cura medullas
 Non sinit Aoniis mentem adhibere modis,
 At tibi, qui potis es, cui et deus otia praebet,
¹¹⁰ Haereat ornandae dulcis amor patriae.
 Sic tua apud seros fulgebit fama minores,
 Obscuro rutilans ut Cynosura polo.

40. Psalmus XXIX.

· (Prima Octobris, 1567., Tirnaviae.)

- Rex hominum, divumque pater, qui luminis oras
 Tellurisque marisque vias atque abdita solus
 Aeterna dicione regis, quo pendet ab uno
 Omniparens natura et lati exordia mundi,
⁵ Tene ego, sancte pater, non laeto ante omnia cantu
 Carminibusque canam? tibi gratae nuncia mentis
 Signa negem, qui me moribundum et membra trahentem
 Vix aegra atque ipsis vix ossibus insistentem
 Nuper ab obscuro revocasti limine leti?
¹⁰ Iamque mihi nocturna Hecate manesque profundi
 Visendaeque silentum umbrae subeundaeque regna
 Ditis erant, cum me tandem, pater optime, fessum
 Aspicias et diae reddis mihi munera lucis,
 Nec pateris, inimica meo quod funere turba
¹⁵ Rideat aut laeta testetur gaudia voce.
 Quin vos, virginei caetus iuvenesque senesque,
 Exercete choros atque una extollite mecum
 Aethereum hunc hilares patrem, qui numine sancto
 Sideraque et prima terras ab origine fecit.
²⁰ Huic hymni et laudes et dulci tibia cantu
 Conveniunt, nam mira eius clementia, mira est

- Et non deficiens pietas animusque benignus.
 Immo etiam, iustas si quando exardet in iras,
 Nonne breves aegris paenas mortalibus infert
 25 Usque adeo, ut, si abiens illum Sol indignantem
 Conspiciat, rediens mitem demonstret Eous.
 Nam, si forte hominum leviori aliquando periclo
 Corda petit, rursus cumulado id faenore reddit.
 Verum ego, sancte pater, cum te mihi cuncta regente:
 30 Tuta forent, victis florerent hostibus agri
 Undique perque meas Pax aurea curreret urbes,
 Uberior laetas proferret messis aristas,
 Fertilis exciperet largam vindemia messem,
 Has mecum imprudens nimium incautusque futuri
 35 Ore dabam voces: solo sunt ista labore
 Parta meo, propriis haec omnia viribus egi,
 Nunc iam nulla pericla Lycaoniaeque procellae,
 Nulla mihi officient discrimina, non ego densas
 Exhorrebo acies, non ullis opprimar armis.
 40 Talia iactabam atque tuae miracula dextrae
 Humanae tribuebam arti humanisque repertis
 Perditus atque amens et caeca mente ferebar,
 Cum subito me invadis et ira percitus acri
 Corripis elatum aversus mentemque superbam.
 45 Extemplo turbati animi, mox omnia retro
 Sublapsa in perus et me malus obruit Auster,
 Ut solet Ionia deprensam in Syrte carinam.
 Tum vero melior rediit sententia menti
 Afflictusque miserque et tempestatibus actus
 50 Condolui maestaque deum sic voce vocavi:
 Quae tibi, sancte pater, veniet de sanguine nostro
 Utilitas aut quid nunc me extinxisse nocentem
 Profuerit rebus tumidum elatumque secundis?
 Quod, si ego tam subito crudelibus inserar umbris,
 55 Num tibi laeta canet restinctus carmina pulvis?
 Num meritis tanto referet tibi pectore laudes?
 Talia dicentem caelo pater almus ab alto
 Aspexit placidamque preces admisit in aurem.
 Tum vero miserans pro maesto gaudia luctu
 60 Reddidit et lachrymis successit laeta voluptas
 Et bene lugubres in candida vestimenta
 Mutavit cultus niveumque reduxit amictum
 Ostendens curas hominum studiumque laboremque
 Instabilem, incertum et verae rationis egentem,
 65 Ni pater omnipotens praesenti ea numine firmet.
 Unde tibi aeternas tali pro munere grates
 Reddere mens animusque meus non desinet unquam,
 Dum vox incolumisque mihi dum vita manebit,
 Nec nisi te nomenque tuum laudesque fatebor

- ⁷⁰ Eximias, toto te pectore compellabo.
Semper opem memor et semper tua numina supplex
Nocte dieque colam et sanctum venerabor honorem.

41.

(10. Novembris, 1567., Viennae.)

- Praedata est mentem et cunctos mihi Lesbia sensus
Et miseram arripuit pectore ab imo animam.
Nil mirum, namque illa vago duo lumina amori
Furata in frontem est ausa locare suam.
⁵ Sic caecus Veneris puer est, sic Lesbia flammās
Ardentesque oculis torquet agens faculas,
Queis si me aspiciat, mox ut Trinacria rupes
Urar et in minimos dissoluatur cineres.

42. *Epitaphium Andreae de Bator,*
qui obiit in Deven 7. Octobris, 1566.

(25. Novembris, 1567., Viennae.)

- Batoreum Andream nulli virtute secundum
Ante suum extinxit dira podagra diem.
Pannonia huc solum, quo se iactaret, habebat,
Hunc etiam infensa fata tulere manu.

43. *Epitaphium Petri Erdeody,*
Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae bani.

(6. Decembris, 1567., Posonii.)

- Dalmatiae Illyricique decus tutelaque regni,
Petre, iaces, olim belloque insignis et armis,
Nunc tantum cinis et minimus sine nomine pulvis.
Saepe tuas classes, saepe et fulgentia signa
⁵ Crudelem in Turcam vitreos vexere per amnes
Savusque Colapisque et amaeno flumine Dravus
Vexere et partis exultavere triumphis.
Sed nunc Illyricaeque urbes populique Liburni
Orbati auxiliis et defensore carentes
¹⁰ Spemque decusque suum tecum interiisse queruntur.

44.

(1556., Venetiis.)

- Bacche, vinosus Xenophon inanem
Quem cadum laetus tibi donat, illum
Tu, rogat, sumas placide; nihil nunc
Plus habet illo.

45. *Lusus pastoralis.*

(4. Ianuarii, 1570., Zentmichael.)

- Bruma, vides, riget et densis e nubibus alta
Nix cadit, afflatu terra tremit Boreae,

Squalet ager, nemora alta silent volucresque feraeque
Abditae in obscuris se retinent latebris.

- 5 Ast mihi verque novum et iucunda videbitur aestas
Atque renascentis aura tepens Zephyri,
Dum niveis me laeta fovet complexibus Aegle,
Aegle Sithonia non minus alba nive.

46. *Idem.*

(4. Ianuarii, 1570., S. Michael.)

Aspicias, ut passim floret iucundior annus
Et vario pictus gramine ridet ager,
Ridet ager, nemora alta sonant hominesque ferasque
Invitat placidi ruris ovans facies.

- 5 Ast ego tristem hyemem et miseros caligine nimbos
Et brumam videor cernere terribilem,
Dum me contemptam formosus negligit Alcon,
Alcon aestivis nobilior violis.

47. *Psalmus CXIII.*

(20. Ianuarii, 1570., S. Michael.)

Vos innuptarum caetus puerique senesque,
Quos iuvat aeterni laudes celebrare parentis,
Huc, huc o properate citi mecumque canentes
Tollite divinum, super aethera tollite, nomen,
5 Quo nec amabilius mage nec laudabile quicquam
Aspicit, Eoo vel cum, Sol, prodit ab ortu,
Aureus, Hesperium vel cum se mergit in aequor.
Tollite divinum, super aethera tollite, nomen!

Ille super populos longe excelsissimus omnes

- 10 Ius habet aeternum nec solas numine terras
Torquet agens, quo vult, sed supra sidera Olympi,
Supra anni Solisque vias, supra aequora ponti
Pallentemque Erebum et Ditis crudelia regna
Imperium sine fine tenet, sine fine tenebit.

- 15 Tollite divinum, super aethera tollite, nomen!

Anne aliquis tanto videatur percitus oestro,
Usque adeo Eumenidum furiis agitatus, ut unquam
Numine cum tanto infelix aequarier ausit,
Quod non lapsuras turres ruituraque quondam

- 20 Castella aut Pariis fultum laqueare columnis
Incolit humani monumenta caduca laboris,
Sed caeli convexa habitat mansuraque semper
Haec domus illius est, nullo debilis aevo?
Tollite divinum, super aethera tollite, nomen!

- 25 Sedibus ex illis pater optimus omnia late
Lustrat et, in terris humilem si forte virum quem
Viderit, hunc quamvis inopem et rerum omnium egeum
Protinus ad summos ex imo pulvere honores

Eriget et procerum sublimi in sede locabit.

30 Tollite divinum, super aethera tollite, nomen!

Quin etiam sterilis miseratus vota puellae,

Quae flens in vacuo degebat maesta cubili,

Dulcia fecundi largitur pignora lecti

Et pulchram sobolem et charos dat habere nepotes.

35 Illa videns parvam circum se ludere turbam

Gaudet et ingenti perculsa applaudit amore.

Tollite divinum, super aethera tollite, nomen!

48. *Epitaphium Stephani Dobo de Ruzka
olim vaivodae Transsylvani, qui obiit 10. Iulii, 1573.*

Hoc tumulo Stephanum clausurunt fata Dobonem,

Qui quondam Turcas a vestris, Agria, muris

Reppulit insignemque ferens ex hoste triumphum

Extremam Ungaricis cladem procul egit ab oris.

Post Transsylvanas rexit praefectus habenas,

Hic, ubi diversos casus, diversa pericla

Sustinuit tandemque isthaec mortalia linquens

Conscendit caelum et claris modo vivit in astris.

49. *In tiliam mire pulchram, quae est Posonii
in horto Radetii ac per eum Apollini consecrata.*

(Prima Octobris, 1570., in Nova Civitate Austriae.)

Hanc tiliam sparsis densantem umbracula ramis

Pierii fontis gloria Radetius,

Phaebe, tibi vatum caetu assistente piorum

Dedicat et sacram tempus in omne iubet.

Ipse sub hac laudesque tuas tuaque inclyta saepe

Facta canens laetus ferre per astra solet,

Ut medicam monstraris opem primusque repertor

Diceris insolitam concrepuisse lyram,

Straveris ut saevum auratis Pythona sagittis

10 Et Nioben durum verteris in silicem.

Aspice, convexo dum sic spatiaris in alto,

Arbor an in toto pulchra sit orbe magis;

Huic similem certe Alcinoi-Phaeacia tellus

Non tulit, Hesperidum nec vigil anguis habet.

15 Cedat huic myrtus fati haud ignara prioris,

Hirsutis, pinus, cede cacuminibus

Et quae flaventem foliis bicoloribus olim

Alcidae meruit nectere caesariem.

Atque adeo, si pace tua pote dicere, daphne

Non multum, quod huic anteferatur, habet.

Ergo, decus caeli, soboles Latonia, Phaebe,

Seu modo piniferi culmina Taygeti,

Intonsum aurato seu lustras Maenalon arcu

Sylvestresque iuvat sollicitare feras

- 25 Aut potius positoque arcu levibusque sagittis
 Exerces sanctas Aonidum choreas
 Seu Iovis accumbens mensis conviva supremi
 Aeternum potas nectar et ambrosiam.
 Quicquid agis, o sancte hominum servator Apollo,
 30 Huc ades et votis annue supplicibus.
 Annue et, ut cernis tiliam hanc tibi rite sacratam
 Hinc atque hinc virides explicuisse comas,
 Radetii sic fama tuo, fac, numine dextro
 Tempus in omne magis floreat atque magis.
 35 Tum pestem imitem, bella impia, bella famemque
 In Turcam a nobis, eia, age, verte ferum.
 Sic tibi perpetuae maneat vigor ille iuventae,
 Sic faciem obscurant nubila nulla tuam.

50. *In discessu de Nova Civitate Austriae.*

(Prima. Novembris, 1570.)

Urbs Nova, perpetuo gelidas quae respicis Alpeis,
 Nec Cereri aut Baccho nec mihi grata, vale.

51. *Stephano Radetio episcopo Varadiensi,
 camerae Ungaricae praefecto.*

(24. Iunii, 1571., in Baar.)

- Pieridum Phaebique decus dilectaque summi
 Cura Iovis, laus innuptae praeclara Minervae,
 Radeti, teneris aluit quem Phaebus ab annis
 Et nitidam pulchrae Charites tribuere iuventam.
 5 O, mihi Thespiades si tale in carmina robur
 Annuerent Musae, quali post fata superstes
 Vivit adhuc pius Aeneas et gloria Turni
 Almaque Pelidae virtus et Martius Hector
 Pergameaeque potens urbis eversor Ulysses
 10 Et pulchrum Telamoniades decus Argivorum,
 Tunc ego te solum canerem, te carmine fuscus
 Sciret Arabs nostro, te nosceret ultima Thule
 Atque coloratos tua fama volaret ad Indos:
 Radetium Aethiopes et nigri Memnonis ora,
 15 Radetium exoriens loqueretur et occiduus Sol.
 Hoc quoque, quicquid in iis patriae turbisque periclisque
 Arma inter media atque adversos mille labores
 Nostra Camaena valet, quicquid nanciscitur otii,
 Te celebrat laudesque tuas ad sidera tollit.
 20 Nam, tibi dum variae concedunt otia curae,
 Sint ea rara licet, tamen aut abscondita rerum
 Scrutaris Triviaeque notas Phaebique labores
 Aut animo divum repetis caelestia dona,
 Ut quondam pater omnipotens mortalibus aegris
 25 Progeniem ipse suam ex alto demisit Olympo,

- Qui generi humano superata morte salutem
 Attulit et clausi limen patefecit Olympi
 Nuncque super gentes longe excelsissimus omnes
 Ius habet aeternum nec solas numine terras
 30 Torquet agens, quo vult, sed supra sidera Olympi,
 Supra anni Solisque vias, supra aequora ponti
 Pallentemque Erebum et Ditis crudelia regna
 Imperium sine fine tenet, sine fine tenebit.
 Immo etiam interdum te formosissimus hortus
 35 Excipit arboribusque animum delectat amoenis,
 Quas inter tilia est densa viridissima fronde.
 Intus habet tripodas et pulchra sedilia docta
 Artificum fabricata manu, tum culmine subter
 Sola sinu recipit numerosam concava turbam.
 40 Hanc Musis sacram et sacram tibi, pulcher Apollo,
 Radetius celebri vatū comitante caterva,
 Dum nimium alterna pensat requiete laborem,
 Ingreditur. Tu saepe comes, Sambuce, fuisti
 Et nunc esse soles; nec abest Purchyrrhius atque
 45 Nicasius, quibus ore loqui dat Musa rotundo,
 Seu verbis sit opus Graiis seu forte Latinis,
 Insuper et varias herbarum agnoscere vires
 Languidulisque acres membris depellere morbos
 Posse dedit Pythius medicinae inventor Apollo.
 Hic ego, quam placido praestantes pectore vates
 Hos aliosque colis, quorum non ultimus ipse es,
 Cur sileam? Tua namque illis noctesque diesque
 Limina panduntur nec te unquam praeside frustra
 Vota tulere inopes, turpem aut timere repulsam.
 Unde tuum nomen mansuris tradere chartis
 Venturoque omnes cupiunt transmittere seculo
 Ceu Maecenatis, quem Etruria iactat alumnū.
 Ille licet fuerit Tyrrheno e sanguine regum
 Editus et fulvi longe ditissimus auri,
 60 Insuper immensi tractaverit orbis habenas,
 Cum tamen hanc lucem moriens aurasque reliquit
 Aetherias gelidoque recondidit ossa sepulchro,
 Vilis et ignotus tellure iaceret in ima,
 Ni foret aeterni celebratus laude Maronis.
 65 Sic etiam Telamone satum expertemque timoris
 Pelidem exiliumque vagi quis nosset Ulyssis,
 Perpetuam nisi tamam illis peperisset Homerus
 Carmine divino, quod post fera funera semper
 Vivet et invita durabit morte superstes?
 70 Tu quoque priscorum volvens monumenta virorum
 Hosce duces sequeris et iam est tibi tanta facultas
 Eloquii, tanta est ornatae copia linguae,
 Ut, si carminibus sit opus certare Latinis,

Carmina grandiloquo facis haud indigna Marone,
Libera sin tibi verba placent, tunc exprimis illum,
Qui fortunatam dixit se consule Romam.

Quare, age, magnanimo pugnata a Caesare bella
Aggredere et seris ea trade nepotibus atque
Pannoniae extremos casus et mille pericla,
⁸⁰ Praelia mille refer. Verum me plura volentem
Coniugis aegrotae macies et dira phrenitis
Scribere praepediunt nec ego tua tempora longo
Iam sermone morer. Sed tu, vatum optime, nostri
Vive memor nostrumque imo sub pectore fixum
⁸⁵ Nomen habe, tibi qui non haec modo carmina tantum
Qualiacunque cano, sed, si fors ulla requirat,
Nec dubitem pro te charam profundere vitam.

52. *Epitaphium Georgii Thurii praefecti Canisiensis,
qui per Turcas interfectus est prope villam Orozton 9. Aprilis, 1571.*
(S. Michael.)

Militiae Martisque decus celeberrimus armis
Thurius, heu, iacet hic Turcarum fraude peremptus,
Par cui non Telamone satus nec fortis Achilles,
Non fuit immanis domitor Tiryntius hydrae.

53. *Epitaphium Francisci Terek de Enningh,
qui obiit Papae 13. Ianuarii, 1571.*
(Viennae.)

Te, Francisce Terec, necopino funere raptum
Ceu carum genitorem omnes uno ordine lugent
Pannonii, tu namque acres avertere ab ipsis
Turcarum populos, tu cladem et bella solebas.
⁵ Tu truculentum hostem Papae sub maenibus urbis
Fudisti, tu nocturnum erexisse trophaeum
Ausus es, aequoreis Balathonus qua fremit undis,
Et iam te vita functum tua maxima virtus
Inseruit caelo. Ast haec monumenta sepulchrumque
¹⁰ Arte laborato de marmore Barbara coniunx
Condidit Orzaghae sobolis decus et tibi tristem
Muneris extremi infelix persolvit honorem.

54. *Epitaphium Nicasii Ellebodii Casletani,
qui obiit Posonii 4. Iunii, 1577. apud locumtenentem.*

Terrarum Oceanique vias arcanaque caeli
Et quicquid rerum continet alma parens,
Tum linguas omnes, Nicasi doctissime, noras
Nec minus ut claris editus e Stagiris.
Natura obstipuit, seque ut mage noscere posses,
Te rapuit, sinibus occuluitque suis.

Heu, sic tu raptus! Sic nos te flemus adeptum
Belgae, Germani, Pannonnes, Ausonii.

55. *Epitaphium Ioannis Listhii episcopi lauriensis et cancellarii,
qui obiit Pragae quinta Martii, anno 1577.*

Martia Roma suum iacet super astra Catonem,
Maeonides Pylii melliflua ora senis,
Hos nobis unus referebat Listhius ambos
Vel potius, si fas est dicere, maior erat.
⁵ Illum praecipiti mors funere sustulit atra
Pannoniam complex luctibus et gemitu.
Quae nunc, ah, viduata suo Pylioque Catoneque
Ut ratis in tumido fluctuat Oceano.

56. *Epitaphium Pauli filii,
qui obiit 1581. in Baar ibique sepultus est.*

Tecum amor et charites, spes et solatia nostra,
Palco, iacent. Sed sic tulit imperiosa potestas
Fatorum, ut, quae te nobis pia solvere iusta
Fas erat, haec maesti tibi reddimus ecce parentes.

57. a) *Iacobi Sannazarii.*

*De Veneris puero questa est Dictynna tonanti,
Quod nimis illa puer promptus ad arma foret.
Tum pater accito ostendens grave fulmen Amori,
Hoc tibi, saeve puer, spicula franget, ait.
⁵ Cui lascivus Amor motis haec reddidit alis:
Quid, si iterum posito fulmine cygnus eris?*

57. *Id Graece.*

(1555., Patavii.)

*Μέμψατο τυτθὸν Ἔρωτά ποτ' Ἀρτεμις ἀστεροπητῇ,
Ὡς κείνος μεμαῶς ἐστὶν ἐς ὄπλα λίαν.
Τόφρα πατὴρ κληθέντι βαρὺν ἐπέδειξε κεραυνὸν
X', Οὗτος διστόν, ἔφη, παῖ, σὸν ἀποσπεδάσει.
⁵ Τῷ καὶ μείλιχος εἶπεν Ἔρως πτερὰ γοργὰ συνάρας·
Θὲς σ' ἄπο τὴν βροντὴν καὶ πάλι κύκνος ἔση.*

58. *Hymnus in deiparam virginem.*

(20. Februarii, 1589., Bitomiae.)

Virgo, decus caeli, astrorum regina, pudoris
Illaesī admiranda parens, plena omine fausto,
Auricomus quam Sol radiis fulgentibus ambit
Sub pedibusque tuis argentea Luna bicorni
⁵ Vultu albet circumque caput vaga sidera cingunt
Purpureum, cui consensu famulantur eodem
Et superum chorus omnis et ipsius aequora ponti
Terraque frugiferens atque aurae simplicis ignes.

- Te, dea, te summus divum pater atque hominum rex
 Ante nurum sponsamque sibi delegerat ultro,
 Quam iaceret vasti molem et fundamina mundi
 Eque Chao densis lucem discerneret umbris.
 Id vero veterum quondam praesagia vatum
 Carminibus cecinere piis et pectore firmo
 Venturam innocuam celebri de gente puellam,
 Eximiam, insignem, quae virginitate manente
 Partu edat facili magnum per secula regem.
 Ergo aderat tempus, quod fati immobilis ordo
 Priscaque non dubio tulerant oracula fine.
 Tu, dea virgo, paris partuque infamia monstra,
 Ditem Erebumque premis veramque invicta salutem
 Restituis veterisque aboles vestigia noxae.
 Obstupuit natura parens resolutaque sensit
 Iura sui et tanto siluit sub pondere rerum
 Attonitae similis miroque exterrita partu.
 Post etiam immensos vitae aetatisque labores
 Et tristes nati inferias iterumque sub auras
 Viribus adductum propriis et tristia laetis
 Mixta vides et, quae divino edixerat ore
 Grandaevus Simeon iam iam ventura, ferendo
 Exuperas tandemque isthaec mortalia linquens
 Conscendis caelum aethereis comitata catervis,
 Perpetuis ubi vernantem de floribus ipse
 Omnipotens natusque tuus dat habere coronam,
 Cui plane immenso nihil est aequale sub aevo.
 Nunc vero ante alios omnes illustris Olympo,
 Diva, nites lateque almos diffundis honores
 Supra anni Solisque vias supra ardua caeli
 Lumina nec spernens mortalia vota secundas.
 Talia gratantur superi; fremit omnis Olympi
 Caetus et aeterno grates sonat undique regi.
 Nos etiam spatia ampla viae, tot regna, tot urbes
 Emensi a patria ripisque binominis Istri
 Sarmatiae ad fines, rigidum Septemque Trionem
 Votorum memores tuaque ad delubra profecti,
 Quae tibi Pannoniae quondam palatinus opimae
 Divino monitu gelidos Aquilonis ad axes
 Condiderat supplexque tuo donarat honori,
 Adsumus en laudesque tibi carmenque dicamus,
 Incomptum carmen, grati sed pignus amoris.
 Tu dea, tu nostro praesens succurre labori
 Et votis subscribe piis laetumque penates
 Da reditum ad nostros. Tandem Hunnica regna tuaeque
 Pannoniae populos et agrorum pinguis culta,
 Quae nunc, heu, rabido populatur Turca furore,
 Assere, namque potes irasque averte deorum.

59. *Divo Stanislao.*
(5. Martii, 1589., Bitomiae.)

- Nam quae te Eumenides, quae dira agitavit Erinys,
Impie rex? tantas quis te furor egit in iras,
Qui patrem eximium nec quicquam tale merentem
Ausus es e medio crudeli tollere caede
- 5 Et sontem dextram insonti scelerare cruore?
At non ille tibi insidias non ulla parabat
Instrumenta necis, facinus sed triste tyranni
Ponere, sed vitae studium melioris et ipsis
Parcere subiectis superosque timere iubebat,
- 10 Cum tu irritata crudelior ipse laena,
Quae fremit amissos immani murmure scymnos,
Illum operam dantem sacris arasque lenentem
Ense ferox diro aggredieris fraudisque nefandae
Ignarum, ah pietas, media inter tempora ferro
- 15 Dividis; ille piam exhalat cum sanguine vitam
Exanimisque cadit. Sed non satiata tyranni est
Efferata vis, artus etenim et pia membra minutas
Dissipat in partes insultatque ore superbo
Vociferans: I nunc et tete opponere regi
Disce tuo. — At caeli aspiciens ex arce deum rex
Truncatos hinc inde artus — mirabile dictu —
Priscam in compagem coalescere iussit et ille
Integer, ut quondam, multo tumultus honore est.
- Nec tamen hunc sceleris tanti enormisque piaculi
- 25 Autorem superesse diu voluere cruentum
Numina; sic sceleri comites sunt undique Paenae.
Quippe gravi pavidae mentis mox percitus oestro
Sedibus incertis latuit rituque ferarum
Antra per et sylvas et inaccessas convalles
- 30 Erravit vagus, exul, inops, contemptus, egenus
Ipse suum cor edens, hominum commercia vitans
Nec modo compertum cuiquam, quibus oris in oris.
Quove loco infelix miserabile clausit aevum.
- At patris eximii resolutam corpore mentem
- 35 Aligeri iuvenes laetum Paeana canendo
Exceptam nitida caeli in regione locarunt,
Hic, ubi caelitibus divis magnoque tonanti
Addita in aethereo fulget ceu Lucifer orbe
Sauromatumque suorum animos et vota tuetur.
- 40 Haec ego Sarmaticas hospes delatus ad oras
Hancque urbem veteris dictam de nomine Gracchi,
Magne, tibi Aoniis numeris, Stanislave, canebam
Virtutum admirans valida incrementa tuarum.
Sed memor inde alios superaddam laudis honores.
- 45 Parietibusque sacris votivam ex aere tabellam,
Quum nisi spe certa dabitur votisque potiri.

60. *Epitaphium coniugis meae Elisabetae Bot de Baina, quae obdormivit in arce Vinicze 20. Octobris, a. 1602., aetatis anno 58. minus mensibus duobus, diebus 10.*

Debueras superesse diu, mea dulcis Elisa,
Tanta fides in te tanta fuit pietas.
Sed, quia lex fati stat inevitabilis, eheu,
Conderis hic; et ego mox tua fata sequar.

61. *Item in alio latere.*

Nicoleos iacet hic charae sociatus Elisae,
Qui, ut placide vixere simul, simul ecce quiescunt
Seque etiam post fata pio amplectuntur amore.

62. *Epitaphium Nicolai Tordae.*

Ista Sigismundi Tordae tegit urna cadaver,
Ast, anima hinc quas in partes effugerit, utrum
Sisyphium in tenebris saxum rotet an graveolentis
Effigiem induerit capri, quis dicere possit?

63. *De quadam pictura.*

Qualis monstrorum domitor Tiryntius heros
Omphaleo nevit pensa sub imperio,
Talis Turca ferox alio non victus ab hoste,
Aspice, faemineis vincitur obsequiis.

64.

Omnis, quae paret rationi, sana voluntas
Profuit et rebus commoda vera dedit.
Consilium praeceps nocuit turbatque bonas res,
Cumque vides damnis dedecus atque malum,
Saepe movet ratio, dissuadet prava voluntas
Haecque rapax agitat non ratione bona.
Ergo, age, quod ratio suadet tibi, sicque sequetur
Finis, quem spectas, et decus inde feres.

65.

Gaude tu mediocritate semper;
Hunc laudo medium locum tenere,
Quo si quis potuit stetisse firmus,
Vita hunc sic poterit diu manere
Et vitam peraget decentiorem.
Ergo, qui Clarias amant puellas
Parnassoque sitim levant liquore,
In cunctis medium tenere discant:
Hoc summum faciet gradum tenere.

66.

Quem mala multa premunt atque exitialia bella
Maestaque pauperies vexat et atra lues,
Is repetat Nilum Latio nunc ore loquentem;
Sentiet is subito commoda mille precum.

---

67. *De effigie Nicolai Olahi archiepiscopi ecclesiae Strigoniensis.*

Hos oculos, haec ora, comas talemque figuram
Praesul Olahus habet, talis imago sua est.
Dii facite, ut tali terras sub imagine multum
Incolat et sero sidera summa petat.

---

68. *Epigramma funebre in mortem Georgii Bona.*

Te socio Italiam vidi; fructusque laborum
In patria experti non simul imus? Abi.
Non equidem invideo, me quod felicius alto
Despectas solio. Cum volet hora, sequar.

APPENDIX.

Paulus Istvanffy.

1. *Adriano Volphardo.*

Qui modo mendosus carieque erat obsitus atra,
Paeonii Ianus gloria prima soli,
Quique diu tineas (indignum!) pavit edaces,
Comptior ecce tibi splendidiorque redit,
5 Gestit et heroas invisere protinus urbis
Adriacae, postes, magne Iacobe, tuos.
O quot Marcelli figent huic oscula! grates
O quantas referent, docte Adriane, tibi
Nec te paeniteat pro tanto vate laboris
10 Exhausti famae et consuluisse tuae:
Indiga nullius virtus sudore paratur,
Nominis hinc surgit gloria summa tui.

2. *Ad lectorem.*

Si juvenum, Argivae matrem Iunonis ad aram
Qui tulerant, superis grata fuit pietas
Atque ii propterea caelesti sede locati,
Nil mirum, Ianum si rapuere dii:
5 Illi plaustra semel matris subiere, perenni
Marcellos cantat carmine Pannonius.

3. *Epitaphium Stephani Istvanffy.*

Stephanus Istvanffy iacet hoc in pulvere parvus,
Martis amor fuerat militiaeque decus,
Perfida quem Thomas Nadasdy fraude necavit,
Dum ruit in patriae viscera latro suae;
5 Et Zalay votis mage vult servire Ioannis,
Quam patriis, legibus officio atque fide.

Franciscus Theuke.

4. *Epitaphium Pauli Istvanffy.*

Eximii parvo recubant hoc membra sepulchro
Pauli, cui virtus stemmate maior erat.
Maiorum clarus magnis virtutibus ipse
Plus tamen ingenii dotibus emicuit.
Hic gravis, hic prudens, hic integritatis amator,
Hic sanctae cultor religionis erat,
Hic a consiliis regi servibat honeste
Inter tot procures optimus ingenio.

Huic tamen haudquaquam potuit mors dira nocere,
Tutus enim scuto est, quod gerit alma fides.

*5. In mortem virginis Elisabethae,
Pauli Istvanffy filiae epitaphium.*

Concidit hoc tumulo pia te, Elisabetha, parentis
Cura, obitu quae iam est languida facta tuo.
Chara deo fueras, fueras quoque utrique parenti,
Fratribus et cunctis spesque decusque tuis.
Nam mores, virtus forma comitata pudica
In te fulserunt virgine digna bona,
Aeternae partae per Christum certa salutis
Liquisti terras regna superna patens.

6. Elisabetha matrem obitu suo maerentem consolatur.

O lachrymosa parens, quid me tibi plangis ademptum?
Sum defuncta malis, vivo beata deo.
Vivimus hic omnes, quos gloria contegit almi
Caelorum regis, turba trophaea canens.
An fortasse doles felici sede receptam?
An tibi iam videor deteriore loco?
Non est invidiae, non est maeroris acerbi
Nec desiderii post monumenta locus.
Nil prosunt lachrymae, sed possunt plura nocere
Taeoque afficiunt turbida corda metu.
Linque graves igitur gemitus et pone querelas,
Namque ego in Abrahae vivo beata sinu.

Gabriel Zentgeurgius.

7. In mortem Pauli Istvanffy epicedium.

Cernere si quis erat Pylios dignissimus annos,
Longa vel Hebraei secla videre senis,
Sorte etiam Istvanffy merito numerandus in ista
Nec dubie multis anteferendus erat.
Non quod nobilibus proavis sua stemmata traxit
Et claram longa posteritate domum,
Sed quod eas artes puerilibus hauserat annis,
Quae celebres titulos addere iure queunt.
Quo Sol bis senos orbis convertere cursus
Assolet et caeptum carpere rursus iter,
Hoc spatio Istvanffy Patavina dicitur urbe
Ingenium studiis excoluisse bonis
Ac didicisse prius famulas industrius artes,
Fervidus et linguas consociasse duas.
Post cito divitias animo cumulare pudicas,
Condere et ingenuas pectore caepit opes,
Nec tantum occultas naturae quaerere vires,
Quur varias subeant corpora cuncta vices,
Corpora sed studuit pariter caelestia nosse,
Quos teneant axes, quam teneantque viam,
Quo quodvis spatio proprium percenseat orbem,
Quam mittant et in haec inferiora luem,
Quur multos Hyades imbres ex aethere fundant,
Quur nimio Sirius torreat igne solum,
Quae ratio a nobis Phaebum discedere cogat
Longius et solitam mox reparare viam,
Aurea quid variet toties sua cornua Phaebe
Et modo deliteat, luceat ipsa modo

Quurque dies fiant interdum noctibus aequi,
 30 Nunc nox augmentum, nunc capiatque dies,
 Quid generet noctu flagrantem aethere flammam,
 Quid, quae spectamus plurima visa polo.
 Vixdum Aries Phaebum quinto in sua tecta vocarat,
 Iam Paulus tantas mente tenebat opes,
 35 Quas quamvis animo decus est comprehendere summum,
 Divinae ac mentis pignora clara refert,
 Non tamen hoc Paulus potuit consistere cursu,
 Tam vehemens studii pectore flamma fuit,
 Sed caepit sensim sacratas discere leges,
 Posset ut his patriae consuluisse suae.
 Sit satis argutas, inquit, coluisse sophorum
 Hactenus immensa commoditate scholas,
 Vos quoque formantes teneras, mea numina, mentes
 (Est via longa mihi), quaeso, valet, deae.
 Tempus erat, quo me cupidus fovistis in ulnis
 Pavistisque animum dulcibus usque sonis.
 Atque ea sint nobis propriae oblectamina mentis,
 Nunc, quae aliis prosint, aggredienda mihi.
 Aggredienda mihi salebroso tramite iura
 50 Et duro legum calle petenda via est.
 Nam solae hae faciunt firmatas maenibus urbes
 Munera tranquillae pacis habere diu,
 Solae, ne regnet passim violentia, praebent,
 Neve inopis dives vilia tecta premat.
 His dato, quod patrium subigat securus agellum
 Agricola et campis languida membra levat,
 Hae remonent fraudes, remonent hae turpia facta,
 Hae cunctos homines iusque piumque docent.
 His quondam et nobis patriae inservire licebit,
 Si tantum caeptis faverit ipse deus.
 Proposito hoc Paulus divinas noscere leges
 Arsit et optatum contigit ille suum.
 Nec tumidos Latio rediens in pectore flatus
 Gessit nec fastum praetulit ore gravem,
 Sed moderans vultus blanda gravitate modestos
 Sermoni quovis tempore promptus erat.
 Vultus et acta aetas addebant pondera rebus
 Quique erat in placido plurimus ore lepos.
 Quam pulchre seriem prisci memorare solebat
 Temporis et varias saepius orbe vices,
 Perpetuo vasto fuerint quot in orbe monarchae
 Cogentes reliquos sub sua sceptris duces,
 Principio coetus mundi quo cardine vixit
 Syncera noscens religione deum,
 Post varias orbis varie dispersus in oras
 Quos hydrae morsus, vulnera quanta tulit?
 Nunquam adeo pressum tamen, ut non aethere semper
 Miserit auxilium praesidiumque deus.
 Quam misere Pharium quondam hunc retinere volentem
 (Vera cano) Rubri presserit unda salis.
 Angelus affecit Syrium qua clade tyrannum,
 Dum Solymas bellum cingeret ille gravi.
 Denique quam claros reges opulentaque regna
 Vertit, dum proprios vindicat ipse deus.
 Haec tam divinae sublimia munera mentis
 Cum quovis hominum digna favore forent,
 Plurima Fernando pariter monumenta probasset,
 Secretis voluit mox adhibere suis.

Sedulus hic etiam regi servire studebat
 90 Praeclaram monstrans cuncta per acta fidem.
 Impete quo carpsit vanissima dogmata mundi,
 Quae verae impediunt relligionis iter?
 O quam nutantem patriam fulcire cupivit
 Et res afflictas restituere loco?
 Longius et Paulo si vivere fata dedissent,
 Plura suae mentis iam documenta daret.
 Perpetuum ast vobis studium est, fera numina, Parcae,
 Tollere, quae semper vivere digna forent.
 Occupat at quorum torpens ignavia mentes,
 100 Fallaci illorum ducitis arte dies.
 Ut mundo tantum vos invidisse putemus,
 Quae mage florerent, carpere et ante diem.
 Nunc magis hoc Paulum nobis maeremus ademptum,
 Tempora quod similes rarius ista ferunt.
 Sed, quia fatorum est ius inviolabile durum
 Nec precibus mortis solvere vincla potes,
 Quisquis virtutis studium complecteris ultro,
 Dic p'acide, ut Pauli molliter ossa cubent.

8. *In immaturum obitum virginis Elisabethae Istvanffy.*

Vix suum Paulus properante fato
 Clauserat tempus, pariter secuta est
 Filia optatum generosa patrem
 Elisabetha,

Virgo non tantum niveo pudore,
 Sed simul praestans pietate vera,
 Dona quae mentis decorabat ingens
 Oris honestas,

Sive tu spectes faciem venustam
 Seu genas fusas roseo rubore,
 Lumina aut praesens Charopo pudica
 Tincta colore.

Hac in ornanda Venerem deasque
 Diceres vires sociasse cunctas,
 Prodere et quantum propria valerent
 Arte cupisse.

Non tamen pulchra est tumefacta forma
 Nec graves fastus animo hinc recepit,
 Quin leves mundi magis illecebras
 Temnere caepit.

O pater summum moderans Olympum,
 Da, precor, charum liceat parentem
 Subsequi, dixit, numero et piorum
 Consociari.

Quo tibi tandem positus queamus
 Corporum iungi vitiis fruique
 Caelitum donis, simul et beato
 Nectare tecum.

Vita nil praesens tibi quod probetur,
 Haec habet, quin te vitiis nefandis
 In sui invitum trahit usque paenam
 Crimine plena,

Ut putem non tot pelago natat
 Monstra nec fluctus Adria aestuare,
 Quot malis mundus tua fine nullo
 Numina laedit.

Quid feram pestem variosque dicam
 Martios fluctus, scelestum piaculum,
 Quae premunt nostram misere perenni
 Ordine vitam?

Quae mala ut possim fugere et labantis
 Mundi opes alta superare mente,
 Tu meam gratans animam sereno
 Accipe caelo.

9. In insignia Pauli Istvanffy.

Altilem Iovis unguibus coronam
 Calcantem nitidam trucique rostro
 Mucronem medium nimis prementem
 Marginem colubro ambiente scuti
 Paulinae domui dedere prisci
 Reges Pannoniae in perenne pignus
 Virtutis nimioque comparati
 Gestamen decoris cruore quondam.

Ioannes Sambucus.

10. Ad Nicolaum Istvanffy.

Cedendum, sed non adulandum.

Fatali et gravibus premitur quando leo morbis,
 Simia proicitur: Haec medicina mali est.
 Invidia afflicto, scelerata et mente tyrannos
 Cur non sic ludas simiolaque leves?
 Haec simulat cuncta atque imitatur, ludere novit;
 Hoc morbo aegrotis convenit ista fames.
 Sed tamen his ultra metam placuisse caveto,
 Pestis, adulator morsque inimica siet.
 Aulas dum sequeris, ne te pervertat abusus,
 Sit tenuisque licet, sed bona, simplicitas.

10. a) Versum in Franco-Gallicum.

*Alors que le lion est pris de maladie
 On luy apporte un singe afin de le guarir :
 Que pleust or à mon Dieu qu'à l'audace et l'enuie
 Des tyrans en ce point l'on peust bien secourir.
 Le singe contre-fait tout cela qu'il void faire,
 Et en ce point il peut aux malades complaire.
 Mais il se faut garder de passer la mesure,
 Car ce seroit flatter et rien ne peut on voir
 Plus approchant de mort qu'un flatteur recevoir
 Qui tousiours entreprend, encore qu'il endure.
 Il se faut donc garder qu'en la court des signeurs
 Un si meschant abus n'entre dedans les coeurs.*

Mathias Ebeczky.*11. Nicolao Istvanffy.*

Ut te, magne dei vates, ter maximus orbis
 Caesar ab arcanis comperit esse lovis,
 Aemulus in superos tibi sic est ore locutus:
 Noster ab arcanis et lovis unus eris.

Thomas Balasffy.*12. Ad Nicolaum Istvanffy.*

Historiis cumulas patriae, vir maxime, libros
 Nec nisi perpetuis digna agis historiis.
 Tu patriae, illa tuis implebit secula factis,
 Tu patriae, illa tuis vivet in historiis.

13 Ad eundem.

Et potes et, quamcunque potes, perquire salutem,
 Et scis et, quam scis, Hungariae affer opem.
 Sic utramque feres, tua si monumenta tenebris
 Eruta mox orbi conspicienda dabis.
 Tunc irata dabunt tumidus quoque murmura Nilus
 Et Vaticanis invidus Arnus aquis.
 Gloria Pannonico est postquam vicinior Istro,
 Essene cum Tiberi, Roma superba, potes?

Nicasius Ellebedius Casletanus.

14. Archiducibus Rudolpho et Ernesto
 ex Hispania reversis. 1571.

*Quales per mare turgidum
 Iactatis rapido turbine navitis
 Multa vix domiti prece
 Affulgent gemini lucida sidera,*

*Tales rebus in asperis
 Illuxere diis rite faventibus
 Fratres Austriaci duo
 Quassae Pannoniae certa salus suae.*

*Nam sic flagitat indoles,
 Sic a Caesaribus ducta potentibus
 Virtus et genus inclytum,
 Velox fama tulit quod super aethera.*

*At laetare bonis tuis,
 Felix Pannonia, atque, ut tibi principes
 Servent incolumes tuos,
 Urgeto superos assidua prece.*

ANNOTATIONES CRITICAE.

Nota codicis A, si carmen solo eo codice continetur, non memoratur. — *corr.*: correctione, correctum — *del.*: deletum — *marg.*: marginalis, margine — *om.*: omisum — *ras.*: rasura — *s.*: sive — *scr.*: scripsit, scriptum — *s. m.*: secunda manus — *tit.*: titulus — *v* vide

1. — AE — *tit.* Panegyricus—Tirnaviae] Ad illustrissimum et reverendissimum dominum Nicolaum Olahum archiepiscopum Strigoniensem etc. Nicolai Isthwanffy carmen exhibitum Calendis Ianuarii anno domini MDLXIII. *et nota marginalis* Mortuus est Tirnaviae 16. Ianuarii 1568. aetatis anno 76 A, Carmina Nicolai Isthuanffy ad reverendissimum dominum dominum Nicolaum Olahum archiepiscopum Strigoniensem etc. dominum suum gratiosissimum E — *Praefatio* Praefatio] *om.* E — 20. altis—aequoribus] alto—Oceano E — 22. Oceani] Aequoreos E — 24. patrium *corr. ex patriam* E — 25. saecula A — *Panegyricus*. Panegyricus] Ad reverendissimum et illustrissimum dominum Nicolaum Olahum Archiepiscopum Strigoniensem etc. Nicolai Isth. etc. carmen exhibitum Calendis Ianuarii anno MDLXIII. Tirnaviae A, Ad eundem reverendissimum dominum archiepiscopum Strigoniensem etc. N. Ist. E — 4. faelix E — 7. ocia A — 15. sydera E — 16. author E — 18. percurrere] subtexere *corr. s. m. in pertexere* E — 33. laniantes] variantes A — 36—37. *del. posterius* A — 40. nymbi A — 46 permistis AE — 47. cursum] iter E — 49. Mecaenas AE — 51. Marine A — 60. pietasque] alietasque, *littera quarta e in corr., in marg s. m. scr. rectius: pietasque et eadem s. m. infra alietasque scr. virtusque* E — 61. Saecula A — 67. oevum AE — 70. accensus E — 80. Aganippaeis AE — 86. caedat E — 94. Adfuit E — 99. oras *corr. ex horas* E — 104. deabus *corr. posterius in puellis* A — 110. medians E — 112. lateri fidus E — *post* 113. *del.* Vel cum sol rapido lustraret lumine terras Aut in Atlanteas quando se conderet undas A — 115. Tysiphoneque AE — 123. campi] rivi E — 124. asuetis E — 134. Is *corr. s. m. in Ille* E — Hircanis Licisque E — 135. Migdonioque E — 138. vehens] trahens E — 139. *supra execranda scr posterius impia bella* A — 145. Infaelix E — 149. celeris *corr. posterius in tumidi* A — 150. indigna miserantes *corr. s. m. in misera indignantes* E — 156. nomine E — 163. trepido *corr. ex trepidis* E — 165. perculsa E — 170. Frigidulam voluit *in rasura (sub ras. legi potest: Invisam optavit)* A, Frigidulam optavit, *ad Frigidulam scr. s. m. fors invisam vel ingratam* E — 172. sydera E — 173. Sydera E — 174. cara E — 176—87. *del. posterius et ad versum 187. scr.* Haec XII carmina possunt omitti A — 179. spaciatur A — 180. Mesta A — 181. Frondibus amissos] Arboribus charos E — 187. *ad Pallidulo scr. s. m. in marg.* fors pallenti E — 197. Quin AE — 203. oevo E — 213. Phaeton AE — 220. vitreum] volucrum E — 222—23. Eurydicem A — 226. Thetys E — Galataea A, Galathaea E — 229. patientis E — Ulysei A — 231. Menaetiadesque E — 239. imposuit] infertur E — exsangue A — 251. ocia AE — 265. Scythoniasque AE — 266. *om.* E — 284—85.] 285. *et* 284. E — 291. veterum—imitator *corr. posterius in solers veterum indagator* A — 235. prisca] scripta E — 295. saecula A — 298. *del. posterius* A — 312—31. *del. posteris et ad versum 331. scr.* isti 20 versus omitti debent A — 319. Tytium AE — rostro vultur E — 326. sequutam E — 327. Infaelix E — 338. ocia A — 339. Imo AE — 343. oevum E — 344. sydera E — 345. magnos] claros E — 350. *del.* A — 351. Rhenus *corr. posterius ex Rhodanus* E — 352. Batavi *corr. ex Cymbri* A — 355. *om.* A — nebulis] nubibus A — 358—60. *del.* A — 363. Quae E — 372. vultu] corde E — 376. sydera AE — 377. adtecit E — *post* 392. *del.* Hoc precor, hoc semper votis ardentibus opto A — 395. Ionis E — 396. Charytes E — 397.

sydera AE — 399. Te—suum *corr. posterius in Pontificem te antiqua suum* A — caepit AE — *ad* 399. *scr. et del.* pro isto versu alius ponendus A — 404. Rhaesi A — 410. Imo AE — 429. Lybiae AE — 431. arma] iram E — 432. dominator] regnator E — 436. sydera E — 445. *del.* A — Osyrin A — 447. asuetum E — 450. Licii E — 459. *del.* A — sagitiferique A — 461. *del.* A — 462. Phryxaeus—amplectitur *corr. in* Et quos Phryxaeus populos habet A — Phryxaeus E — 468. compulsa] invita E — 474. litoris A — 485. serebant A — 486. Ietho A, Ietho *corr. ex* laetho E — 493. gemitusque E — 498. sydereo A — 503. solennia A — 510—11. quicumque—nati *corr. posterius in* natiq[ue] tui pia numina adorat A — 526. Lybicum AE — 559. Ietho AE — 564. litorea A — 585. Eccho E — 589. Laeticiis E — 599. Qui E — 600. Thuscus AE (v. *Corrigenda in fine libelli*) — Tyberis A — 616—17. Oreades—et *om.* E — 619. nudis *corr. ex* ludis E — 644. sedes divum E — 653. *om.* E — 665. fraenata AE — 701—03 *del. posterius et ascr.* isti tres versus possent omitti A — 711. spaciabor A — 715. *del. posterius* A — 720. saecula A — faelix A — *post.* 732. Finis *del.* 722, quia 40 debent omitti A

2. — *tit.* 10.] N. I. X. — 2. αἰσθλὸς

3. — *tit.* Idem Latine *om.*

4. — *ante tit.* *nota marg.* N. I.

5. — *tit. post* Tirnaviensem N. I. — Viena — *ad* 1. *in marg.* Obiit Viennae apoplexi 12. (12. *corr. ex* 16.) Iunii 1584. (1584. *corr. ex* 1586.) — 2. caram — 4. carior — 14. spacium — 26. Statim *corr. posterius ex* Sensim

6. — AE — *tit.* Nicolao—Viennae] Ad reverendissimum dominum Nicolaum Olahum archiepiscopum Strigoniensem etc. *et nota marg.* N. I. 6. die 8-bris 1564. *et posterius inscr.* Viena nomine Mathie Almol (Almol certo *legi nequit*) A, Reverendissimo domino domino Nicolao Olaho archiepiscopo Strigoniensi domino suo gratiosissimo Nicolaus Istuanffy E — 3. frigida *corr. ex* frigora E — 12. aequora] littora E — 13. nymbis E — 26. veniens—domum *corr. posterius ex* cogit vesper abire domum A — 30. Calliopaea E

7. — *ad tit.* *nota marg.* N. I. Posonii, 12. 8-bris 1564. — 15. Iupiter

8. — *tit.* domini comitis — 11.] XI. — *nota marg.* N. I.

9. — *tit.* domini archiepiscopi — 7-bris — *nota marg.* N. I.

10. — *tit.* 1562. (*sic pro* 1564., 2 *in corr.*, sed non ex 4 *corr.* Videtur igitur ipse Istvanffy non certo meminisse temporis *scriptionis.*) 18. 8-bris — *nota marg.* N. I. — 7. Illic *corr. ex* Illinc

11. — *tit. in marg.* 1562. N. I. Viena — 3. hyacinthus

12. — *tit. in marg.* 1563. N. I. Posonii — 8. Ietho

13. — *tit.* Stenisiak etc. sepulti etc. — *in marg.* 13. 8-bris 1564. N. I. Posonii — 6. hospicium — 8. exciter, ex *in ras.*

14. — *tit. nota marg.* N. I. 14. 8-bris 1564. Pos. — 1. mestae — Phaetonta — 10. saecula

15. — *tit.* Αεσνίδου. N. I. 14. 8-bris, 1564. Pos. — *in marg. del.* Ex Graeco epigrammate — Anthol.—334. *om.* — 1. septa

16. — *tit.* Lusus pastoralis] N. I. — *in marg.* a laeva *posterius inscr.* Lusus pastores, a dextra 17. 8-bris 1564. Poson.

17. — Idem] N. I. (v. 16. *tit.*) — 1. Cara — 2. Phyllide *in ras.*

18. — *tit.* N. I. 18. 8-bris 1564. — Posonii *om.*

19. — *tit.* Lusus pastoralis] N. I. (v. 16. *tit.*) — *in marg.* 19. 8-bris, 1564. Pos.

20. — *tit.* Idem] N. I. (v. 16. *tit.*) — *in marg.* 19. (*corr. ex* 17.) 8-bris, 1564. Pos. — 3. spaciatur — 7. strangula *supra* interfice *scr.*; interfice *in ras.*

21. — *tit.* Idem] N. I. (v. 16. *tit.*) — *nota marg.* 23. 8-bris, 1564. Pos.

22. — *tit.* Idem] N. I. (v. 16. *tit.*) — *nota marg.* 23-a Octobris 1564. Pos.

23. — *tit.* Idem] N. I. (v. 16. *tit.*) — *nota marg.* 8. die 9-bris 1564. Pos.

- 2. *mista* — 3. *Cara* — 6. *sit*] *sic*
 24. — *tit. Idem*] N. I. (v. 16. *tit.*) *nota marg.* 9. 9-bris, 1564. Pos.
 25. — *tit. Idem*] N. I. (v. 16. *tit.*) — *nota marg.* 2. X-bris 1564. Posonii.
 26. — *tit. nota marg.* N. I. 17. Ianuarii, 1565. Pos.
 27. — *tit.* 8. Iunii, 1565. Viennae. — *nota marg.* N. I. de Sancto Medardo — 8. Solennes
 28. — *tit. Lusus pastoralis*] N. I. (v. 16. *tit.*) — 3. Erras *corr. posterius ex Errat* — 6. tollis *corr. posterius ex tollit* — 7—8. *posterius inscr. in marg.* — 17—18. *in vacuo loco relicto posterius inscr.* — 17. *ursae in ras.*
 29. — *tit. Idem*] N. I. 19. 9-bris, 1565. Zigeth (v. 16. *tit.*) — 4. nimio—mero *corr. posterius ex nimium laeserat ante merum*
 30. — *tit. nota marg.* N. I. Tirnaviae 25. Ianuarii 1566. — 7. saecula — 21. ocio
 31. — *tit.* 4.] N. I. 4. — Tirnavie
 32. — *tit.* 8. *corr. posterius ex 7.* — a. 1566. *om.* — 21. 9-bris 1565. Zagrabiae N. I. obiter — *nota marg.* in festo nativitatis beatae Mariae virginis 1566. *et posterius inscr.* 8. Septembris — 6. terminat *corr. posterius ex circuit*
 33. — *tit.* 18. X-bris. 1566. N. I. Vinice. Epit. Ioannis Giulay — *nota marg. posterius inscr.* obiit 6. Marcii 1567. (*sic*; 7 *in ras.*) — 4. longevae—saecula
 34. — *tit.* N. I. Tirnaviae, Calendis Ianuarii, 1567. — *nota marg. posterius inscr.* Mortuus est Posonii ultima Maii, 1589. — 5. Imo saecula — 21. *posterius inscr.* — 23. Caro — 26. *in ras.*
 35. — *tit.* de—Radetii *in marg.* — Radecii — Ultima] N. I. ultima — 8. Iupiter — 12. Suffragii ablata *corr. posterius ex Sublata vocis* — 18. Turpiter et variis *corr. posterius ex Atque ibi diversis* — 23. *curis in ras.* — 34. sydera
 36. — *tit.* 10.] N. I. X-a — *nota marg.* Mortuus est Olonucii (*sic*) 1583. — 12. Hetruriae — 16. Paenoque
 37. *tit.* — 37.] N. I. Tirn. 17. Februarii 1567.
 38. — *tit.* Ad] Ad reverendissimum dominum — Zagrabiensem — Posonii Zagrabiensem etc. N. I. Posonii Calendis Ianuarii, 1564. — *nota marg. posterius inscr.* Mortuus est Posonii ultima Ianuarii 1587., cum esset S. R. E. cardinalis — 7. alios *corr. posterius ex alias* — 22. Siscia *corr. ex Sciscia* — 40. est—ab *corr. ex dimittitur* — 58. fraenans — 74. Antennoream — 79. Camenae — 97. caris — 109. Cytheraea — 116. mistum — 118. lethum — 154. saecula — post 159. Finis — *nota marg.* CLX. (*sic*)
 39. — *tit.* 24.] N. I. — *nota marg. posterius inscr.* Mortuus est Ioannes Sambucus vir doctissimus praeceptor meus Viennae tactus apoplexia 12. Iunii, 1584. — 7. Limpha — 20. sagitiferis — 44. Pausylipi — 54. lapigiam — 67. spaciaris. — 70. Molorchaeus — 71. qua] quae — 74. letho — 109. ocia
 40. — *tit.* XXIX.—Octobris] 29. N. I. Prima 8-bris — 9. lethi — 23. Imo — 24. aegris—infert *corr. ex mitit—aebris* — 34. nimium *in ras.* — 58. Aspexit *corr. ex Prospexit* — 62. cultus *in ras.*
 41. — *tit.* N. I. 10. 9-bris 1567. Vienne.
 42. — *tit. nota marg.* N. I. Vienne, 25. 9-bris, 1567.
 43. — *tit.* Decembris, 1567] X-bris, 1567. N. I.
 44. — *tit.* N. I. Veneciis, 1556.
 45. — *tit. Lusus pastoralis*] N. I. (v. 16. *tit.*) — Zentmich.
 46. — *tit. Idem*] N. I. (v. 16. *tit.*) — 5. hiemem — 7. contemtam
 47. — *tit.* N. I. 20 Ianuarii, 1570. S. Mich. Psalmus CXIII. — 8—15.—24. Tollite—nomen] Tollite — 29. sublimi *corr. ex praestanti* — 30—37. Tollite—nomen] Tollite
 48. — *tit.* Transs. — X-a

49. — *tit.* reverendissimi domini Radetii — Austr. — 9. sagitis — 10. silicem *corr. posterius ex lapidem* — 11. spaciariis — 12. pulcra — 15. Cedat *corr ex Cadat* — 22. Taigeti — 25. sagitis — 35. bella—bella *corr. posterius ex bella execranda*

50. — *tit.* Prima die Novembris, 1570. N. I.

51. — *tit.* Reverendissimo domino Stephano — praefecto etc. — 18. ocii — 20. ocia — 34. Imo — 57. Mecaenatis — Hetruria — 66. Pelidem *corr. ex Peliden* — 70. monimenta — 87. pro—profundere *in ras.*; *rasum fortasse: charam propter te effundere* — *post* 87. Finis

52. — *tit.* 9] IX. — N. I. S. Michael — 1. Miliciae — 4. Thyrnthius

53. — *tit.* Viennae N. I. — 8. vita *corr. ex victa* — 10. coniux — *ad versus* 10—12. *posterius haec inscripta sunt a Nicolao Istvanffy: Haec deinde Barbara Orzag primum comiti Ecchio a Salmis nupta, deinde Francisco Ghesty; in thermis obiit repente* 18. Maii 1580.

54. — *tit.* doctoris Nicasii—Casletani viri optimi et doctissimi — apud dominum — 4. aeditus e Stagyris

55. — *tit.* die Marcii

56. — AFvtwi — *tit.* Epitaphium—est] Falconi unico filio eidemque longe amantissimo in tenella aetate, prohi dolor! vita functo Nicol. (Nic i) Istvánffy (sic; Istvanffi t, Istvánffys w, Isthvánffi i) Pauli f. (sc. filius) et Elisabeth. Both (Both i) parentes moestissimi posuer. Vixit ann. III. mensib VII. dieb XVII. O. (sc. obiit) mense Martio, anno Christi MDLXXXI vtwi — 1. charitas twi — spes et *supra* tecum *scr.* A — 4. moesti vwi — *post* 4. Iesus Christus. Fiat voluntas tua sicut in coelo (caelo t) et in terra vti

57 a) — *tit.* Iacobi om.

57 — *tit.* N. I. Patavii, 1555. — 1. Ἀποθνήσκω — 3. ἐπιθνήσκω

58. — *tit* 20.] XX. — 29. Mista — 42 spacia — *post* 56. Divae deiparae virgini ac numini maiestatique eius devotus hospes Nicolaus Isthuanffy regni Ungariae propalatinus, capitaneus civitatis Soproniensis ac consiliarius S. Caesareae regieque maiestatis Czestacoviae L. D. D. D. mense Febuario, anno a partu eius MDLXXXIX. Ex voto.

59. — *tit.* Divo Stanislao S. Bitomiae. V. Martii, 1589. — 1. Erynnis — 9. iubebat *in ras.* — 33. miserabile *scr. in marg pro ignobile* — *post* 46. Divo Stanislao episcopo et martyri Nicolaus Isthuanffy regni Ungariae propalatinus, capitaneus civitatis Soproniensis et consiliarius sacrae Caesareae maiestatis L. D. D. D. Mense Martio, Cracoviae. Anno Christi 1589. Ex voto.

60. — AM, i *omisso carmine* — *Tit.* Charissimae et pientissimae coniugis A — quae in Christo A — 20] XX. A. — a.] anno domini A — aetatis—10. *in marg.* A — Epitaphium—10.] MDCIII. (MDCIII. om. i.) D. O. M. Rudolpho II. imp. Caes. Aug. pio f. (felici i) Nicolaus Istvánfy (Istvánffi i) Pauli f. (sc. filius; Pauli f. om. i) regni Ung. (Hungariae i) propalatinus hac cura posteros levare volens sibi et Elisabeth (Elisbethae i) Bot de Baina coniugi pientiss. pos. (posuit i), ut qui XXXV. amplius annis coniunctissime vixerunt, una etiam quiescant unaque (quiescant unaque om. i) resurgant. Anno Christi Salvatoris MDXCVII. (sic). Vivite superstites mortalitatis memores. Iesus Christus (Iesus Christus om. i) Mi — *post* 4. Vixit annis LVIII. minus mensibus duobus, diebus X. M

62. — *tit.* Epitaphium—Tordae] N. I. — 3. Sysiphium

63. — *tit.* De] N. I. de — 1. Qqualis

64. — s — *tit.* Nicolaus Istuanfy.

65. — s — *tit.* Istuanfy.

66. — n — *tit.* Nicolaus Istuanfy. — 2. Moestaque

67. — o — *tit* De—Strigoniensis] Aliud Nicolai Istwanffy. — 4. sydera

68. — bp — *tit.* Epigramma—Bona] Nicolaus Istuanffy.

APPENDIX.

1. — q — *tit.* Paulus Isthuanfius Pannonius Adriano suo — 6. Hadriacae — 9. peniteat
 2. — q — *tit.* Hexastichon eiusdem ad lectorem.
 3. — Z — *tit.* Epithaphion Stephani Isthwanffy — 1. Isthwanffy — 5. mage] nuge
 4. — k — *tit.* Franciscus—Istvanffy] Epitaphium clarissimi viri nobilitate generis, virtute et eruditione praestantissimi domini Pauli Istvanffy a Kysazzonffalvva, sacrae regiae maiestatis consilarii scriptum a Francisco Theuke
 5. — k — *tit.* In—epithaphium] In mortem pudicissimae virginis Elisabethae eiusdem Pauli Istvanffy filiae epitaphium eodem auctore
 6. — k — *tit.* moerentem — 4. Coelorum — 5. foelici — 7. moeroris — 10. Tetroque
 7. — k — *tit.* Gabriel—epicedium] in mortem Istwanfy singulari pietate et doctrina viri epicoedium Gabriele Zentgevvrgio autore — 3. Istwanffy — 10. coepitum — 11. spacio — Istwanffy — 16. coepit — 19. coelestia — 24. Syrius — 25. Phoebum — 27. Phoebe — 33. Phoebum — 39. coepit — 51. moenibus — 60. coeptis — 80. sali — 87. monimenta — 95. paulo — 103. moeremus
 8. — k — *tit.* In—Istvanffy] Eiusdem in immaturum obitum castissimae virginis Elisabethae Istvanffy, quae post pientissimi patris obitum paucis diebus decessit — 20. coepit — 27. Coelitum — 31. iuuitum — poenam — 38. Marcios — 44. coelo
 9. — k — *tit.* Istvanffy] Istvanfy Gabrielis Zentgevvrgii phalecium
 10. — e₁₋₅ — *tit.* Ioannes—adulandum] Cedendum, sed non adulandum. Ad Nicolaum Istvanfi, etc.
 10. a) — f — *tit.* Versum in Franco-Gallicum] Cedendum, sed non adulandum. Ad Nicolaum Istvanfi, etc.
 11. — A — *tit.* Mathias—Istvanffy] Nicolao Istvanffy Mathias Ebeczky — 3. Emulus
 12. — h — *tit.* Thomas—Istvanffy *om.*
 13. — h — *tit.* Ad eundem *om.*
 14. — A — *tit.* Nicasius—Casletanus] Nicasii Ellebodii Casletani *corr.* ex Nicasii Casletani Ellebodii — 11. inclitum

INDEX NOMINUM.

a(ppendix) — pr(aefatio carminis 1.) — s(ive) — t(itulus) — v(ide)

- Abraham a, 6, 12.
 Achilles (v. Pelides) 1, 224. 52, 3.
 Adria a, 8, 34.
 Adriaca urbs (v. Venetiae) a, 1, 6.
 Adriaci scopuli 39, 102. Adriacum mare 1, 405.
 Aeacides (v. Neoptolemus s. Pyrrhus) 15, 6.
 Aegle 45, 7 8.
 Aeneas 51, 7.
 Aeolus v. Hippotades.
 Aethiopes 1, 137 440. 51, 14.
 Afri 1, 448.
 Africi 36, 21. Africus 38, 113.
 Agamemnon v. Atrides.
 Aganippea antra 1, 80.
 Agria(opp.Eger)1,418 419 477 574.48, 2.
 Agriacae arces 1, 433.
 Ajax (v. Telamoniades) 1, 228. 31, 6.
 Alba (Regalis s. Regia; Székesfehérvár) 1, 233.
 Albis 1, 691.
 Alcides (v. Hercules) 49, 18.
 Alcinoe 22, 6.
 Alcinous 49, 13.
 Alcon 46, 7 8.
 Almol (*incertum lectu*), Mathias 6, t.
 Alpeis 38, 95. 50, 1. Alpes 1, 147 260 356.
 Alphesiboeus 21, 4.
 Amaryllis 17, 1.
 Amor (v. Ἔρως) 57a, 3 5.
 Amphitrite 1, 252 354.
 Amyntas 20, 5 7.
 Andreas II. rex Hungarorum (1205-35.) 29, 37.
 Antenorea urbs (v. Patavium 38, 74.)
 Aoniae deae (v. Musae) 5, 16. — Musae 1, 679. Aonii cantus 39, 63. — modi 39, 108. — numeri 59, 42 Aonius fons 1, pr. 6.
 Aonides (v. Musae) 1, pr. 13. 1, 16 282. 26, 2. 38, 6 79. 49, 27.

- Apollo (v. Cynthus, Delius) 1, 16 671
 683. 5, 23. 38, 6 80. 39, 93. 49, t 29.
 51, 40 49.
 Aquilo 38, 114. 58, 47.
 Arabes 1, 136 441. Arabs 51, 12.
 Araxes 1, 451.
 Arcadia 1, 212.
 Arctus minor v. Cynosura.
 Argiva luno a, 2, 1. Argivi 51, 10.
 Argo 39, 71.
 Aries a, 7, 33.
 Arion 1, 673.
 Armenii saltus 1, 444.
 Arnus a, 13, 6.
Arsenius (v. Diana) 57, 1.
 Asia 1, 137 432.
 Astraea 1, 386.
 Atila 39, 17 27.
 Atlantiades (Mercurius) 4, 5.
 Atlas 1, 696. 15, 3. 38, 108.
 Atridae (Agamemnon et Menelaus) 1,
 230.
 Attica lingua 5, 19.
 Aufidus 39, 54.
 Augustinus, sanctus 30, 18.
 Augustus Caesar (v. Fernandus) 1, 597.
 Aurora 1, 440.
 Ausonia 1, 407.
 Ausoniae urbes 38, 76. Ausonii 54, 8.
 Auster 1, 87. 38, 112. 40, 46. Austri
 6, 27.
 Austria 49, t. 50, t.
 Austriaci fratres (Rudolphus et Erne-
 stus archiduces, filii Maximiliani II.
 Caesaris et regis) a, 14, 7.
 Avernus 1, 648.
 Baar (Felbár, pagus in comitatu Po-
 zsony) 51, t. 56, t.
 Bacchus (v. Iacchus, Lyaeus) 1, 260.
 15, 5. 29, 1. 44, 1. 50, 2.
 Bactra 1, 138.
 Baina, Elisabetha s. Elisa Bot (Both)
 de, uxor Nicolai Istvanffy 60, t 1
 61, 1.
 Balasffy (Balásffy), Thomas (1580 —
 1625.), canonicus lauriensis (1607.),
 episcopus Bosnensis (1613.), postea
 Vaciensis (1621.) et Quinqueeccle-
 siensis (1622) a, 12, t.
 Balathonus lacus (Balaton) 53, 7.
 Barbara Orzagh (Országh) v. Orzagh.
 Batavi 1, 352.
 Batoreus s. de Bator (Báthory), An-
 dreas († 1566.), magister tavernico-
 rum, vaivoda Transsylvanus, iudex
 curiae regiae 42, t 1
 Beda Venerabilis 30, 18.
 Belgica rura 1, 352. — tellus 1, 292.
 Belgae 1, 247 286. 54, 8.
 Belides 1, 320.
 Bellona 1, 276.
 Bitomia (Beuthen) 58, t. 59, t.
 Boemus 1, 690.
 Bona, Georgius, nepos Nicolai Olahi
 archiepiscopi Strigoniensis 9, t. 68, t.
 Bootes 6, 1.
 Boreas 1, 266. 22, 1. 45, 2.
 Bot (Both) de Baina, Elisabetha s. Elisa,
 coniunx Nicolai Istvanffy († 1602.)
 60, t 1. 61, 1.
 Britanni 1, 255.
 Bydy, Georgius, filius Michaelis Bydy
 et Annae Olah, filiae Matthaei Olah,
 fratris Nicolai Olah archiepiscopi 11, t.
 Caesar (v. Fernandus [Ferdinandus]) 1,
 597 687 694. 5, 9. 38, 98. 51, 77.
 — (Maximilianus [1527—76.] II. Cae-
 sar Romanorum [1562—76.] et I. rex
 Hungarorum [1564—76.]) a, 11, 2.
 Caesares a, 14, 10.
 Caesareae curae 35, 23. Caesareum
 iugum 1, 691. Caesareus fascis 1, 274.
 Calliope 1, 701, Calliopea 6, 30. 38, 89.
 Camaena 51, 18. Camaenae 1, 10 279
 308 702. 38, 79.
 Canisiensis (arcis Canisiensis [Kanizsa])
 praefecus (Georgius Thurius) 52, t.
 Canopea littora 39, 38.
 Canopus 1, 441.
 Capitolia 1, 590. 3), 21.
 Cappadoces 1, 451.
 Cares 1, 459.
 Carmanus eques 1, 448.
 Casletanus v. Ellebodius.
 Castor 1, pr. 21.
 Cato 55, 1 7.
 Caurus 1, 266.
 Cecropiae arces 1, 633.
 Ceraunia 1, pr. 23.
 Cerberus 1, 317.
 Ceres 1, 260. 50, 2.
 Chaos 58, 12.
 Charites (v. Gratiae) 1, 396. 38, 108. 51, 4.
 Charon 5, 29.
 Charopus color a, 8, 11.
 Christus a, 5, 7.
 Cilix 1, 447.
 Clariae puellae (v. Musae) 65, 6. —
 sorores (v. Musae) 4, 7.
 Colapis 38, 3 24. 43, 6,
 Concordia 1, 385.
 Coranus 38, 3.
 Corvinus de Hunyad, Mathias, v. Ma-
 thias Corvinus de Hunyad.
 Crete 1, 631.
 Croatia 43, t.
 Cyllenius (v. Mercurius) 1, 336.
 Cynosura (Arctus minor s. Ursa) 39, 112.
 Cynthia (v. Diana) 1, 86.
 Cynthus (v. Apollo) 19, 10. 39, 66.

- Cyparissus 1, 216.
 Cypros 1, 632.
 Cytherea (v. Venus) 38, 109.
 Cythereis (v. Venus) 1, 632.
 Cyzicos 1, 461.
 Dacae 1, 21. 32, 5.
 Daedala prata 6, 6.
 Dalmata (Nicolaus Desitius s. Desith) 10, t.
 Dalmatia 32, 4. 43, t 1.
 Damon 24, 3 5 10.
 Danai 1, 230.
 Danubius 1, 45 146 341 349 605.
 Daphneis laurus 38, 82.
 Daulias (philomela) 1, 182. — (Philomela) 16, 20.
 Delius (v. Apollo) 1, 217.
 Delphinus, Zacharias (Zacharia Delfino; 1527—83.) cardinalis (1565.), episcopus lauriensis (1566—69.) 35, t 26.
 Desitius s. Desith (Desics), Nicolaus, Dalmata (†1564.), ab a. 1562. canonicus Strigoniensis 10, t 3.
 Deven (pagus et arx; Dévény) 42, t.
 Diana v. Ἀρτέμις. Cynthia, Dictynna, Latonia proles, Phaebe.
 Dictaea Crete 1, 631.
 Dictynna (v. Diana) 39, 93. 57a, 1.
 Diespiter (v. Iuppiter) 36, 1.
 Diomedes v. Tydides.
 Dione (v. Venus) 39, 49.
 Dis 1, 115 200 313 47, 13. 51, 32. 58, 21.
 Dobo (Dobó) de Ruzka, Stephanus († 1573.) ab a. 1549. capitaneus arcis Agriae (Eger), ab a. 1552. vavoda Transsylvanus 48, t 1.
 Dorica scripta 26, 6.
 Drascovith, Georgius (1515—87.), episcopus Zagradiensis, lauriensis, mox cardinalis 38, t. 1.
 Dravus 1, 146 350. 43, 6.
 Dryades 38, 154.
 Ebecianum genus (familia Ebeczky) 34, 1.
 Ebeczky, Mathias (†1589) 34, t 1. a, 11, t.
 Echo 1, 585.
 Ellebodus Casletanus, Nicasius (Nicaise van Ellebode; natus in oppido Cassel; † 1577.), medicus 51, 45. 54, t 3. a, 14, t.
 Elysiae herbae 1, 711. Elysii campi 12, 2.
 Eoi populi 1, 135. Eous 40, 26. — ortus 47, 6.
 Erasmus Rotterodamus 1, 291.
 Erdeody (Erdődy), Petrus 43, t 2.
 Erebus 1, 129 314. 47, 13. 51, 32. 58, 21.
 Eridanus 14, 2.
 Ernestus archidux a, 14, t.
 Erinys (Furia) 59, t.
 Ἔρως (v. Amor) 57, 1 5.
 Etruria 36, 12. 51, 57.
 Eumenides 1, 314. 47, 17. 59, 1.
 Euphrates 1, 443.
 Europa 1, 429.
 Eurydice 1, 222 223.
 Euxinus, Pontus (v. Pontus Euxinus) 1, 611.
 Felbár v. Baar.
 Fama 37, 1.
 Fekete (v. Niger), Ioannes 13, t.
 Fernandus (Ferdinandus; 1503—64.) I. rex Hungarorum (1526—64.) et Caesar Romanorum (1558—64.) 1, 375. a, 7, 87.
 Franciscus, sanctus 18, 1.
 Franciscus, frater Zeghedinus 18, t.
 Franco-Gallicum a, 10a, t.
 Frangepanibus, Catarina de, uxor prior comitis Nicolai de Zrinio († 1561.) 8, t 1.
 Gallia 1, 253.
 Gallus 1, 688.
 Garamantes 1, 460.
 Geloni 1, 459.
 Germana oppida 1, 8. Germani 54, 8.
 Germania 38, 99.
 Geta 1, 22.
 Getuli duces 1, 453.
 Giulay s. Giulainus (Gyulay), Ioannes († 1564.) 33, t 1.
 Gnosia spicula 38, 138.
 Gracchus 59, 41.
 Gradivus (v. Mars) 24, 1.
 Graece 57, t.
 Grai 1, 463. Graia verba 51, 46.
 Granus 1, 605.
 Gratiae (v. Charites) 4, 9.
 Hadria v. Adria; Hadriacus 3. v. Adriacus 3.
 Hamadryades 1, 721. 17, 6.
 Hebraeus senex a, 7, 2.
 Hebrus 1, 220.
 Hecate (v. Trivia) 40, 10.
 Hector 1, 231. 51, 8.
 Heliades 1, 214.
 Helicon 1, pr. 13 1, 677. 26, 2.
 Helespontus 1, 462.
 Hera (v. Iuno) 38, 79.
 Hercle 5, 5. 39, 59.
 Hercules v. Alcides, Tiryntius dominator, — heros.
 Herculeus humerus 1, 696.
 Hercynii saltus 38, 100.
 Hesperia 39, 56.
 Hesperides 49, 14.
 Hesperiae deae 1, 104. Hesperium aequor 47, 7.

- Hesperus 1, 58, 59. 25, 1.
 Hieronymus, sanctus 30, 18.
 Hippotades (Aeolus) 6, 14.
 Hispania a, 14, t.
 Homerus (v. Maeonides) 31, 5. 51, 67.
 Hungaria a, 13, 2.
 Hungaricus 3. v. Ungaricus 3.
 Hunniades, Ioannes (Hunyadi; † 1456;
 v. Mavortius heros) 1, 27, 29, 50.
 Hunnica regna 1, 554 694. 58, 53.
 Hunyad, Mathias de, v. Mathias Cor-
 vinus de Hunyad.
 Hyades a, 7, 23.
 Hyella 19, 7.
 Hyperborei venti 37, 2.
 Hyrcanae pharetrae 1, 134. Hyrcanum
 aequor 1, 526.
 Iacchus (v. Bacchus) 1, 582.
 Ianus 1, pr. 1.
 Ianus Pannonius v. Pannonius, Ianus.
 Iapygia 39, 54.
 Iauriensis episcopus (Ioannes Listhius)
 55, t.
 Iberus 1, 254.
 Idume 1, 458.
 Illicinus, Petrus († 1585.) 36, t 11.
 Illyricae orae 1, 401. 38, 29 51. — ur-
 bes 43, 8. Illyrici 32, 5. — fines 38,
 2. — triumphii 39, 41. Illyricum 38,
 120. — regnum 43, 1.
 Indi 1, 460. 51, 13.
 Ioannes de Zápolya (Zápolyai), rex
 Hungariae (1526—40.) a, 3, 5.
 Iolas 24, 3 5 9.
 Ionia Syrtis 40, 47. Ionium marmor 1,
 364.
 Isaurus 1, 446.
 Ister 1, 24 436 611. 26, 1. 32, 5. 58,
 43. a, 13, 7.
 Istvanffy (Istvánffy), Elisabetha, filia
 Pauli maioris a, 5, t 1. a, 6, t. a,
 8, t 4. —, Nicolaus s. Nicoleos 61,
 1. a, 10, t. a, 11, t. a, 12, t. —, Pau-
 lus (maior), pater Nicolai a, 1, t. a,
 4, t. a, 5, t. a, 7, t 3 11 34 37 61
 95 103 108. a, 8, 1. a, 9, t 5. —, Pau-
 lus s. Palco (1577—81.), filius Nico-
 lai 56, t 2. —, Stephanus, filius Ioan-
 nis fratris Pauli a, 3, t 1.
 Itala littora 1, 406.
 Itys 6, 20.
 Iudaei 35, 30.
 Iuno (v. Hera) a, 2, 1.
 Iuppiter (v. Diespiter) 1, 94 335 342
 370 395. 5, 11 22. 7, 15 16. 13, 9. 35,
 8. 49, 27. 51, 2. a, 9, 1. a, 11, 2 4.
 Ixion 1, 321.
 Lachesis 11, 7.
 Laodamia 14, 4.
 Lares 1, 523. 7, 12.
 Latia lingua 5, 19. Latii colles 1, 22.
 Latium 26, 6. a, 7, 63. — os 66, 3.
 Latius sanguis 39, 22.
 Latina carmina 51, 73. — verba 51, 46.
 Latine 3, t. Latini colles 1, 601. —
 patres 38, 15.
 Latonia proles (v. Diana) 39, 91. 49, 21.
 Leleges 1, 459.
 Leo I. papa 39, 23.
 Λεωνίδης 15, t.
 Lesbia 41, 1 5.
 Liburni 1, 405. — populi 43, 8.
 Libya 1, 429 460. Libycum aequor 1, 526.
 Listhius (Liszthy), Ioannes († 1577.),
 episcopus Iauriensis et cancellarius
 55, t 3.
 Lucifer 59, 38.
 Ludovicus I. rex Hungariae (1342—
 1382.) 39, 42.
 Ludovicus II. rex Hungariae et Boe-
 miae (1516—1526) 1, 103 140.
 Luna 1, 497 646. 6, 32. 38, 30 77. 58,
 4. — (Cynthia) 1, 57 58.
 Luperi 1, 619.
 Lyaeus (v. Bacchus) 1, 419.
 Lycaoniae procellae 1, 266. 40, 37.
 Lyciae pharetrae 1, 134. Lycii 1, 450.
 Lycinna 23, 3 7.
 Lygda 20, 3 6.
 Lyriope 28, 2.
 Maecenas (v. Thuscus eques) 51, 57.
 — (Nicolaus Olahus) 1, 49.
 Maenalos 49, 23.
 Maeonides (v. Homerus) 55, 1.
 Mahometus 1, 130 432. Mahumetus
 1, 382.
 Marcelli a, 2, 6. Marcellus, Iacobus
 Antonius (Jacopo Antonio Marcello)
 a, 1, 6 7.
 Maria virgo v. Nympha.
 Maria (1505—58) regina, uxor Ludo-
 vici II, soror Ferdinandi 1, 101 234.
 Marina soror Ioannis Hunniadae 1, 51.
 Maro, Vergilius v. Vergilius Maro.
 Mars (v. Gradivus, Mavors) 1, 43 143.
 5, 8. 31, 1. 32, 3. 52, 1. a, 3, 2.
 Martia certamina 1, 274. — Roma 55,
 1 Martii fluctus a, 8, 38. Martius
 Hector 1, 231. 51, 8.
 Mathias Corvinus de Hunyad, rex
 Hungariae (1458—90.) 39, 46.
 Mauri duces 1, 453.
 Mavors (v. Mars) 1, 388.
 Mavortia regna 1, 105. Mavortius heros
 (v. Hunniades, Ioannes) 2, 26.
 Maximilianus II. Caesar v. Caesar
 (Maximilianus).
 Medoacus 38, 75.
 Memnon 51, 14.
 Memphis 1, 445.

- Menelaus *v.* Atrides.
 Menalcas 28, 21.
 Menoetiades (Patroclus) 1, 231.
 Mercurius *v.* Atlantiades, Cyllenius.
 Minerva (*v.* Pallas, Tritonia, Tritonis)
   1, 95. 4, 4. 51, 2.
 Minoia regna 1, 630.
 Molorchus leo 39, 70.
 Molossi 1, 311.
 Morini 1, 461.
 Mulciber (*v.* Vulcanus) 36, 4.
 Musa (*v.* Rhamnusia virgo) 1, 2. 51,
   45. Musae (*v.* Aoniae deae, Aoni-
   des, Clariae puellae, — sorores,
   Pieriae virgines, Pierides, Thespi-
   des) 1, 70 679. 38, 93. 39, 1. 51, 6 40.
 Mygdonius arcus 1, 135.
 Nadasdy, Thomas (1498—1562.) *ab a.*
   1540. iudex curiae regiae, *ab a.* 1559
   palatinus *a.*, 3, 3.
 Naguathy (Nagyváthy), Franciscus 14, t.
 Naides 1, 149.
 Napaeae 1, 615.
 Naso, Ovidius *v.* Ovidius Naso.
 Neapolis *v.* Parthenope.
 Neoptolemus (Pyrrhus) 1, 229. 15, 6.
 Neptunus 1, 226. 38, 123.
 Nestor *v.* Pylius, — senex.
 Niger (*v.* Fekete), Ioannes 13, 1.
 Nilus 1, 442. *a.*, 13, 5.
 Nilus pater sanctus et archiepiscopus
   Constantinopolitanus 66, 3.
 Niobe 39, 90. 49, 10,
 Niphates 1, 443.
 Nisa 21, 1 5.
 Noti 25, 4.
 Nova Civitas Austriae 49, t. 50, t 1.
 Nox 6, 26.
 Numidae 1, 447.
 Nympha 1, 211, — (Maria virgo) 1,
   155 Nymphae 1, 51 616 720. 15, 1.
   16, 5. 38, 45.
 Oceanus 1, pr. 22. 1, 227. 6, 14. 32,
   6. 35, 16. 38, 111. 54, 1. 55, 8.
 Oeagrius Orpheus 1, 672.
 Olahus, Matthaeus (†1536.), iudex re-
   gius 1, 301. — Nicolaus (1493—1568.),
   aba 1553. archiepiscopus Strigoniensis
   1, t. 1, pr. 10. 1, 1 234 578 676.
   715 6, t. 67, t 2.
 Olympus 1, 475 496 549 643 732. 32,
   16. 35, 3 38, 98 157. 39, 33. 47, 11.
   51, 25 27 30. 58, 36 40. *a.*, 8, 21.
 Omphaleum imperium 63, 2.
 Orcus 1, 388. 38, 150.
 Oreades 1, 616.
 Oriens 1, 563.
 Orion 39, 69.
 Orithyia 38, 114.
 Orozton villa (Oroszlony, pagus in
   com. Zala) 52, t.
 Orpheus (*v.* Threicius vates) 1, 223 672.
 Orzagh (Országh), Barbara (†1580.),
   uxor Francisci Terek s. Terec (Tö-
   rök) de Enningh (Enying), deinde *com-*
   iti Ecchio a Salmis et deinde Fran-
   cisco Ghesty nupta 53, 10.
 Orzaghia soboles (Barbara Orzagh; *v.*
   Orzagh, Barbara) 53, 11.
 Osiris 1, 445.
 Ovidius Naso 34, 26.
 Paean 1. 531 59, 35.
 Paenae 59, 26.
 Paeonia ops 29, 10. Paeonii succi 1,
   218. 39, 65. Paeonium (Pannonicum)
   solum *a.*, 1, 2.
 Pagasa 39, 72.
 Palaemon 16, 1 7.
 Pales 21, 8.
 Pallas (*v.* Minerva) 1, 395 633. 5, 22.
 Pamphylia 1, 452.
 Pan 1, 211 212 617. 15, 4.
 Panchaia 1, 456.
 Pannones 1, 116 138 139. 36, 10. 54, 8.
 Pannonia 1, 9 28 105 156 241 425 430
   554 598. 5, 7. 9, 4. 39, 55. 42, 3.
   51, 79. 55, 6. 58, 46 54. *a.*, 9, 6. *a.*,
   14, 8 14. Pannonii 53, 3. Pannonius,
   lanus 26, t 1. *a.*, 1, 2. *a.*, 2, 4 6.
 Pannonicae habena 1, 377. — opes
   1, 508. — orae 1, 418. — quadrigae
   37, 3. Pannonici heroes 31, 1. Pan-
   nonicum solum *v.* Paeonium solum.
   Pannonicus lster *a.*, 13, 7.
 Pannonis ora 39, 12.
 Papa (opp. Pápa) 53, 5.
 Parcae 1, 323. 8, 7. *a.*, 7, 97.
 Pariae columnae 47, 20. Parium mar-
   mor 38, 132. Parius lapis 39, 104.
 Parnassia rupes 1, 678.
 Parnassus (*sic*) liquor 65, 7.
 Parthenope (Neapolis) 39, 43.
 Pasquillus 35, t.
 Patavina urbs (Patavium) *a.*, 7, 11.
 Patavium *v.* Antenorea urbs, Pata-
   vina urbs.
 Patroclus *v.* Menoetiades.
 Pausilypus campanus 39, 44.
 Pax 1, 383. 40, 31.
 Pelides (*v.* Achilles) 31, 5. 51, 8 66.
 Pergamea urbs (*v.* Troia) 51, 9.
 Persephone (Proserpina) 1, 315.
 Phaeacia tellus 49, 13.
 Phaebe (*v.* Diana) 49, 21. *a.*, 7, 27.
 Phaebus (*v.* Apollo) 1, 57 74 86 87
   233 282 305 497 632. 4, 3. 5, 16. 6,
   2. 38, 75 91. 49, 3. 51, 1 3 22. *a.*,
   7, 25 33.
 Phaethon 1, 213. 14, 1.
 Pharius *a.*, 7, 79.

- Phrixus Hellespontus 1, 462
 Phrygius Sipylus 39, 100.
 Phyllis 17, 2.
 Pieriae virgines (v. Musae) 39, 2. Pierius fons 49, 2
 Pierides (v. Musae) 1, pr. 5. 1, 76. 51, 1.
 Pius V. papa 35, t.
Πλούτος 2, 1. Plutus 3, 1.
 Poenae v. Paenae.
 Poenus 36, 16.
 Pontus Euxinus (v. Euxinus, Pontus) 1, 23.
 Posonium (civ. Pozsony) 4, t. 7, t. 12, t. 13, t. 14, t. 15, t. 16, t. 18, t. 19, t. 20, t. 21, t. 22, t. 23, t. 24, t. 25, t. 38, t. 43, t. 49, t. 54, t.
 Praga 55, t.
 Probitas 1, 386
 Progne 6, 7. Proserpina v. Persephone.
 Punici leones 36, 30.
 Purchyrrhius (Purkircher), Georgius (1530—1578), medicus 51, 44.
 Pylui anni 1, 726. a, 7, 1. — dies 1, pr. 26 Pylus (Nestor) 55, 7. — senex (Nestor) 55, 2.
 Pyrrhus v. Neoptolemus.
 Pythius Apollo 51, 49.
 Python 49, 9.
 Quinqueecclesiensis episcopus (Ianus Pannonius) 26, t.
 Quirites 1, 407. 38, 25.
 Radetius, (Radeczy) Stephanus († 1586.), canonicus ecclesiae Strigoniensis (1555.), episcopus Varadiensis (1567.), episcopus Agriensis (1572.), locumtenens regius, praefectus camerae Posoniensis et praepositus Posoniensis (1575.) 1, 681. 4, t 1 9. 7, t. 30, t 4. 35, t. 49, t 2 33. 51, t 3 14 15 41.
 Religio 18, 3. 35, 34.
 Rhamnusia virgo (v. Musa) 39, 61.
 Rhenus 1, 351 356. 38, 101.
 Rhesus 1, 404.
 Rhodope 1, 219.
 Rhodos 1, 632.
 Roma 1, 601. 35, 2. 39, 19. 51, 76. 55, 1. a, 13, 3.
 Romana Capitolia 1, 599. Romanum imperium 1, 377.
 Roterodamus, Erasmus 1, 291.
 Ruber sal a, 7, 81. Rubra littora 1, 564. Rubrum mare 1, 136.
 Rudolphus archidux filius Maximiliani II. Caesaris Romanorum et I. Hungariae regis, Caesar Romanorum et rex Hungariae (1576—1608.) a, 14, t.
 Salentini populi 39, 52.
 Sambucus (Zsámboky) Tirnaviensis s. Pannonius (1531—84.) 5, t. 39, t 4 59 107. 51, 43. a, 10, t.
 Sannazarius, Iacobus (Jacopo Sannazaro) 57a, t.
 Sarmatia 58, 44.
 Sarmaticae orae 59, 40.
 Satyri 1, 616.
 Satyrisci 16, 5.
 Sauromatae 59, 39.
 Savus 1, 147 350 402. 38, 2 23. 43, 6.
 Saxonia 1, 690.
 Scipio 34, 12.
 Sclavonia 43, t.
 Scylla 35, 39.
 Scythica bipennis 39, 21. Scythicae latebrae 1, 382. Scythicus orbis 39, 17.
 Segestica insula 38, 24.
 Septem-Trio 58, 44. Septem-Triones 1, 248.
 Serinius, Nicolaus (v. Zrinio, Nicolaus s. Nicoleos comes de) 8, 8.
 Serrinia stirps 32, 2.
 Siculae fornaces 36, 4. Siculum mare 39, 42.
 Sighetum (v. Zigeth; Sziget) 39, 79.
 Simeon 58, 30.
 Sipylus 39, 100.
 Sirius a, 7, 24.
 Siscia 38, 22.
 Sisyphium saxum 62, 3.
 Sithonia nix 39, 32. 45, 8. Sithoniae nives 1, 265.
 S. Michael (Szentmihály; v. Zentmichael) 2, t. 46, t. 47, t. 52, t.
 Sol 1, 621 646. 32, 16. 40, 25. 47, 6 12. 51, 15 31. 58, 3 38.
 Solymanus (v. Solymas) 1, 129.
 Solymas (v. Solymanus) a, 7, 82.
 Solymi 39, 37.
 Stagirae 54, 4.
 Stanislaus divus 59, t 42.
 Stenisiak, Michael de 13, t 9.
 Stephanus, sanctus, rex Hungarorum (1000—38) 1, 157.
 Strigoniensis archiepiscopus (Nicolaus Olahus) 1, t. 6, t.
 Strigonium (Esztergom) 1, 634. — solum 1, 603.
 Stygiae aquae 1, 217. Stygius lacus 1, 117
 Syrinx 1, 210.
 Syrtis 35, 39. Syrtis 40, 47.
 Szarka v. Zarka.
 Szentmihály v. S. Michael, Zentmichael.
 Szentgyörgyi, Gabriel v. Zentgeorgius
 Tarpeia culmina 1, 600.
 Tartara 36, 26.
 Taygetus 49, 22.
 Telamon 51, 65. 52, 3.
 Telamoniades (v. Aiax) 51, 10.

- Telamonius Ajax 1, 228.
 Telayra 25, 3.
 Telegdinus, Nicolaus (Telegdy; 1535–86.)
 lector, ab a. 1561. canonicus Strigoniensis, ab a. 1579. episcopus Quinqueecclesiensis 30, t 3.
 Terek s. Terec (Török) de Enningh (Enying), Franciscus († 1571) 53, t 1.
 Terra 10, 1.
 Thespiades (v. Musae) 51, 5.
 Thetis 1, 226.
 Theuke, (Töke) Franciscus a, 4, t.
 Thrax equus 38, 137.
 Threicia cythara 1, 672. Threicius vates (v. Orpheus) 1, 312.
 Thule 51, 12.
 Thurius (Thury), Georgius († 1571.), praefectus Canisiensis 52, t 2.
 Thuscus eques (v. Maecenas) 1, pr. 12. — Tiberis 1, 600.
 Thyrsis 19, 5.
 Tiberis (v. Vaticanae aquae) 1, 600. 35, 2. 39, 22. a, 13, 8.
 Tibiscus 1, 149 349.
 Tigris 1, 443.
 Tinody s. Tinodius (Tinódy), Sebastianus (1510?–1556.) 31, t 3.
 Tirnavia 1, t. 30, t. 31, t. 34, t. 36, t. 37, t. 39, t. 40, t.
 Tirynthius (v. Hercules) domitor 52, 4 — heros 63, 1.
 Tisiphone 1, 115.
 Tityus 1, 319.
 Torda, Nicolaus 62, t 1.
 Töke, Franciscus v. Theuke, Fr.
 Transsylvanae habenae 48, 5. Transsylvanus voivoda (Stephanus Dobo de Ruzka) 48, t.
 Triballi 1, 404. 32, 4.
 Tridentum 38, 14.
 Trinacria rupes 41, 7.
 Trio, Septem- s. Triones, Septem- v. Septem-Trio s. Septem-Triones.
 Tritonia (v. Minerva) 24, 1. 38, 7.
 Tritonis (v. Hecate) 25, 2. 39, 50. 51, 22.
 Troia (v. Pergamea urbs) 14, 3.
 Turca 43, 5. 49. 36. 58, 55. 63, 3. Turcae 1, 28 392 568 570. 32, t. 38, 56. 39, 53 77. 48, 2. 52, t 2. 53, 4. 63, 3.
 Turcica agmina 1, 43.
 Turnus 51, 7.
 Tuscus v. Thuscus.
 Tydides (Diomedes) 1, 231.
 Tyndarides Castor 1, pr. 21.
 Tyrius murex 1, 190.
 Tyrrhenum aequor 39, 55. Tyrrhenus sanguis 51, 58.
 Ulysses 1, 229. 51, 9 66.
 Ungarica camera 51, t. Ungaricae orae 48, 4.
 Urbs Nova (v. Nova Civitas Austriae) 50, 1.
 Ursa v. Cynosura.
 Varadiensis episcopus (Stephanus Radetius) 51, t.
 Vaticanae aquae (v. Tiberis) a, 13, 6.
 Venetiae (v. Adriaca urbs) 44, t.
 Venus (v. Cytherea, Cythereis, Dione) 4, 4. 41, 5. 57a, 1. a, 8, 13.
 Vergilius Maro 51, 64 74.
 Victoria 1, 384. 38, 43.
 Vienna 5, t. 6, t. 11, t. 27, t. 28, t. 5, t. 41, t. 42, t.
 Vindelicae Alpes 1, 356.
 Vinice s. Vinicze (pagus in com. Varasd) 33, t. 60, t.
 Volphardus, Adrianus a, 1, t 8.
 Vulcanus (v. Mulciber) 1, 38.
 Xenophon 44, 1.
 Zagrabia 1, 399. 32, t.
 Zagrabienensis episcopus (Georgius Drascovith) 38, t.
 Zalay, Balthasar 11, t. —, Ioannes a, 3, 5.
 Zapolya, Ioannes de, v. Ioannes de Zapolya.
 Zarka (Szarka), Paulus 12, t 1.
 Zeghedinus, frater Franciscus 18, t.
 Zentgeorgius, (Szentgyörgyi), Gabriel, secretarius Thomae de Nadasd palatini a, 7, t.
 Zentmichael (Szentmihály; v. S. Michael) 45, t.
 Zephyri 1, 331. 38, 143. 45, 6. Zephyrus 6, 24. 39, 35.
 Zephyritides aurae 20, 1.
 Zigeth s. Zighet s. Zighetum (v. Si-ghetum) 29, t. 32, t 7.
 Zrinio (Zrinyi) Nicolaus s. Nicoleos, comes de (v. Serinius, Nicolaus; 1508–66.) 32, t.

CORRIGENDA

pag.	7.	vers.	248.	carm.	1.	pro	Quo	lege	Qua
"	14.		600.	"	1.	"	Tuscus	"	Thuscus
"	18		3.	"	6	"	sensim,	"	sensim
"	29.		24.	"	36.	"	ful inc	"	fulmine
"	33.		27.	"	33	"	furorem	"	furorem,

BIBLIOTHECA

SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM

I. FÖGEL ET B. IVÁNYI MODERANTIBUS
REDIGIT L. JUHÁSZ, SZEGED (HUNGARIA)

RM

SAECULA XII—XIII.

P. magister quondam Bele regis Hungarie notarius, *Gesta Hungarorum*, ed. L. Juhász. 1932. — — — — — 5.40

SAECULUM XIII.

De orthographia (incerti auctoris), ed. L. K. Born. (Apparebit.)
Garlandia, Iohannes de, *Integumenta fabularum Ovidii*, ed. L. K. Born. (Excuduntur.)

SAECULA XIII—XIV.

Dantes Alagherius, *Epistolae*, edd. H. Nachod—P. Stern. (Apparebunt.)

SAECULA XIV—XV.

Ravenna, Iohannes de, *Epistolae*, ed. L. Smith. (Apparebunt.)
Salutatus, Coluccius, *De saeculo et religione*, ed. B. L. Ullman. (Apparebit.)

SAECULUM XV.

Barbarus, Franciscus, *Epistolae*, ed. P. Gothein. (Apparebunt.)
— *Orationes*. Una cum orationibus ad eundem habitis, ed. P. Gothein. (Apparebunt.)
Barius, Nicolaus — **Kostolan**, Georgius Polycarpus de — **Hungarus**, Simon — **Zagabriensis**, Georgius Augustinus, *Reliquiae*, ed. L. Juhász. 1932. — — — — — 1.50
Bonfinis, Antonius de, v. Saecula XV—XVI.
Brandolinus, Aurelius Lippus, *Dialogi*, ed. P. Angyal. (Apparebunt.)
Callimachus Experiens, Attila. *Accedunt opuscula Quintii Aemiliani Cimbriaci ad Attilam pertinentia*, ed. T. Kardos. 1932. — 1.70
Corsinus, Amerigus, *Compendium in vitam Cosmi Medicis ad Laurentium Medicem*, ed. L. Juhász. 1934. — — — — — 2.—
Cortesius, Alexander, *De laudibus bellicis Matthiae Corvini Hungariae regis*, ed. I. Fögel. 1934. — — — — — 2.—
Facius, Bartholomaeus, *Invectivae in Laurentium Vallam*, ed. R. Valentini. (Apparebunt.)
Ficinus, Marsilius, *Epistolae*, ed. P. O. Kristeller. (Apparebunt.)
Hungarus, Simon, v. Barius, Nicolaus.
Kostolan, Georgius Polycarpus de, v. Barius, Nicolaus.
Martius Narniensis, Galeottus, *Carmina*, ed. L. Juhász. 1932. — 1.80
— *De egregie, sapienter, iocose dictis ac factis regis Mathiae ad ducem Iohannem eius filium liber*, ed. L. Juhász. 1934. — — 2.60
— *De incognitis vulgo*, edd. L. Juhász—T. Kardos. (Apparebit.)
— *Epistolae*, ed. L. Juhász. 1930. — — — — — 1.—
— *Invectivae in Franciscum Philephum*, ed. L. Juhász. 1932. — — 2.50
Pannonius, Ianus, *Opera*, ed. I. Huszti. (Apparebunt.)

- Philelfus**, Franciscus, Sphortias, edd. I. Fögel—L. Juhász. (Apparebit.)
Ransanus, Petrus, Epitoma rerum Hungararum, ed. L. Juhász. (Excuditur.)
Savonensis, Guilhelmus, Dialogus, an mortui sint lugendi an non. ed. H. Maschek. (Apparebit.)
Seneca, Thomas, Historia Bononiensis. Qualiter Galeatius Mare-scottus eques extraxit Hannibalem Bentevolum de carceribus et reliqua per utrunque gesta. Carmen epicum, ed. I. Fögel. 1932. 3.60
Strozza, Titus Vespasianus, v. Saecula XV—XVI.
Valagussa, Georgius, Epistolae, ed. L. Juhász. (Apparebunt.)
Vitez, de Zreda, Iohannes, Epistolae — Orationes, ed. L. Juhász. (Apparebunt.)
Zagabriensis, Georgius, v. Barius, Nicolaus.
Zovenzonius, Raphael, Carmina, edd. I. Fögel—L. Juhász. (Apparebunt.)

SAECULA XV—XVI.

- Andronicus**, Tragarinus, Matthaeus, Epithalamium in nuptias Vladislai Pannoniarum ac Boemiae regis et Annae Candaliae reginae, ed. L. Juhász. 1933. — — — — — 1.—
Bonfinis, Antonius de, Rerum Ungaricarum Decades (in 5 tomis). edd. I. Fögel—B. Iványi—L. Juhász. (Excuduntur.)
Celtis, Protucius, Conradus, Ludus Dianae — Rhapsodia, ed. I. Rupprich. (Apparebunt.)
— Oratio in gymnasio publice recitata. Cum carminibus ad orationem pertinentibus, ed. I. Rupprich. 1932. — 1.30
— Quattuor libri Amorum secundum quattuor latera Germaniae — Germania generalis. Accedunt carmina aliorum ad libros Amorum pertinentia, ed. F. Pindter. 1934. — — — — — 6.60
Fontius, Bartholomaeus, Carmina, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1932. 2.—
— Epistolarum libri III, ed. L. Juhász. 1931. — — — — — 4.50
Naldus (de Naldis) Florentinus, Naldus, De laudibus bibliothecae libri IV ad Mathiam Corvinum Pannoniae regem, edd. L. Juhász—S. Mocarski. (Apparebunt.)
— Elegiarum libri III, ad Laurentium Medicen, ed. L. Juhász. 1934. 5.60
Piso, Iacobus, Opera, ed. L. Juhász. (Apparebunt.)
Strozza, Titus Vespasianus, Borsias (Fragmenta) — Bucolicon liber, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1933. — — — — — 1.40
Verinus, Ugolinus, Carlitas, edd. I. Fögel—L. Juhász. (Apparebit.)
— Epigrammatum libri VII, edd. I. Fögel—L. Juhász. (Apparebunt.)
— Panegyricon ad Ferdinandum regem et Isabellam reginam Hispaniarum de Saracena Baetidos gloriosa expugnatione, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1933. — — — — — 2.20
Warda, Petrus de, Epistolae, ed. B. Iványi. (Apparebunt.)

SAECULUM XVI.

- Duditius**, Andreas, Epistolae, edd. P. Costil—L. Juhász. (Apparebunt.)
— Opera varia, edd. P. Costil—L. Juhász. (Apparebunt.)
Merenda, Livius, Hercules — Seilas (Fragmenta). Ludi scenici, ed. H. Tescari. (Apparebunt.)
Olahus, Nicolaus, Carmina, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1934. — — 2.80
Sambucus, Ioannes, Epistolae, ed. I. Gerstinger. (Apparebunt.)
Stretzinger, Thomas, Oratio de divo Leopoldo III. Austriae marchione in universitate Vindobonensi habita, ed. H. Maschek. 1934. 1.—

SAECULA XVI—XVII.

- Istvanffy**, Nicolaus, Carmina, ed. I. Holub—L. Juhász. 1935. 3.60